
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:1

Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer. I skrivelsen föreslås att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå och att detta ska tydliggöras genom ett tillägg i kyrkoordningen i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 §.

Utskottet tillstyrker i sak den av kyrkostyrelsen föreslagna ändringen att tillåta kyrkliga begravningsbyråer, men anser att det tillägg som kyrkostyrelsen föreslår i kyrkoordningen behöver justeras, bland annat till följd av påpekanden från kyrkorättsnämnden. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.....	3
Yttrande från läronämnden	3
Yttranden från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Ärendet och dess beredning.....	3
Gällande reglering om näringsverksamhet	4
Kyrkostyrelsens skrivelse	4
Utskottets överväganden	6
Reservation	8
Särskild mening	8
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	9
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	10
Bilaga 3 Läronämndens yttrande 2022:1y	11
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:1y	12
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:9y	14

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:1

Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1 i Ln 2022:1y, *bilaga 3*.

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 1 i Kn 2022:1y, *bilaga 4* samt över utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen i Kn 2022:9y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Ärendet och dess beredning

Frågan om begravningsbyråer i kyrklig regi har i olika omgångar varit uppe för behandling i kyrkomöte och kyrkostyrelse sedan år 2004, då kyrkomötet avslög en motion om en rikstäckande kyrklig begravningsbyrå (se motion 2004:22 och EE 2004:6). Svenska kyrkans överklagandenämnd har därtill i flera avgöranden konstaterat att det inte kan vara en uppgift för församlingar att bedriva begravningsbyråverksamhet (se ÖN 2007/22, 2007/30, 2008/03 och 2012/09). Faktum kvarstår dock att ett antal församlingar bedriver näringsverksamhet i form av begravningsbyrå. Därtill förefaller det hos såväl församlingar som stift finnas en viss osäkerhet om hur rättsläget ska tolkas. Trots att olika insatser har gjorts för att förtydliga frågeställningar kopplade till kyrkliga begravningsbyråer har behandlingen av frågan inte kunnat nå en slutpunkt (se bl.a. SKU 2009:2 *Arbetsformer i förändring*, KsSkr 2010:7, KsSkr 2012:2, bilaga 2, KsSkr 2014:2, KsSkr 2017:2, KsSkr 2018:3 och KsSkr 2019:3). Även biskopsmötet har vid flera tillfällen diskuterat frågan. Senast var under våren 2021. Då framhöll biskopsmötet att frågan om kyrkliga begravningsbyråer behöver ”få en lösning” samtidigt som mötet konstaterade att ”[...] begravningsleden är i stark förändring och behöver värnas, dels att kyrkliga begravningsbyråer finns och kan komma att öka i antal” (BM 2021–0016, 49 §).

Som ett led i ett fördjupat samtal kring hur Svenska kyrkan bland annat ska kunna möta ett förändrat landskap vad gäller begravningsleden tog kyrkostyrelsens arbetsutskott under våren 2018 beslut om att göra en genomlysning av de kyrkliga begravningsbyråerna, för att ta del av erfarenheter från dessa verksamheter. Resultatet presenterades i rapporten *Vi sänker tröskeln till kyrkan – Erfarenheter av kyrkliga begravningsbyråer*, som överlämnades till kyrkostyrelsens arbetsutskott hösten 2019.

Mot bakgrund av nämnda rapport beslutade kyrkostyrelsen om en förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer, där sådan verksamhet granskas utifrån bland annat skatte- och konkurrensfrågor, församlingens olika roller samt kompetens- och kvalitetsfrågor kopplade till verksamheten. Uppdraget resulterade i en inomkyrklig promemoria *Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer* som remitterades i november 2021. Med anledning av den remitterade promemorian har kyrkostyrelsen lämnat förslag till en ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen som innebär att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå.

Gällande reglering om näringsverksamhet

I 2 kap. 2 § kyrkoordningen stadgas att en församling får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Nämnda bestämmelse trädde i kraft år 2012 och i den utredning som låg till grund för dess införande hade frågan om begravningsbyråverksamhet uppmärksamats särskilt (SKU 2009:2, *Arbetsformer i förändring*). Utredarens förslag var att sådan näringsverksamhet skulle tillåtas under vissa förutsättningar. Kyrkostyrelsen ansåg dock att det behövdes en djupare reflektion kring just begravningsbyråverksamhet, varför utredarens förslag om att tillåta sådan verksamhet inte lades fram till kyrkomötet. Såsom skäl anfördes särskilt risken för att församlingar som bedriver begravningsbyråverksamhet skulle kunna få svårt att hålla isär denna verksamhet från uppgiften som huvudman för begravningsverksamheten, liksom risken för att kyrkans trovärdighet skulle kunna sättas på spel om människor skulle ha svårt att uppfatta skillnaden mellan de olika verksamheterna. Däremot föreslog kyrkostyrelsen ett tillägg i kyrkoordningen – som delvis motsvarade utredningsförslaget – som klargjorde att näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift får bedrivas (KsSkr 2010:7). Även organisationsutskottet delade kyrkostyrelsens uppfattning om att det behövdes en djupare reflektion kring frågan om just näringsverksamhet i form av begravningsbyrå mot bakgrund av de ”särskilda problem som föranleds av att församlingarna också bär huvudmannaskapet för begravningsverksamheten” (O 2010:1). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Överklagandenämnden hade redan före införandet av 2 kap. 2 § kyrkoordningen prövat frågan om tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer, varvid nämnden klargjort att det inte kan anses vara en uppgift för församlingar att bedriva sådan näringsverksamhet (ÖN 2007/22). Att tillägget i 2 kap. 2 § inte förändrade nämndens ställningstagande i frågan förtydligades därefter i avgörandet ÖN 2012/09.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Frågan om tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer har, såsom framhållits ovan, varit föremål för diskussion i snart 20 år. Idag bedrivs kyrkliga begravningsbyråer på ett drygt tiotal olika platser runt om i landet, trots att det enligt Överklagandenämndens tolkning av kyrkoordningen inte är förenligt med regelverket att en församling bedriver sådan näringsverksamhet. I skrivelsen framhålls att även om frågan om kyrkliga begravningsbyråer är tydlig, skapar skälen för beslutet från Överklagandenämnden en viss ”förvirring” i och med den återkommande kopplingen tillbaka till 2004 års kyrkomöte och den motion som då behandlades rörande frågan om en för Svenska kyrkan rikstäckande begravningsbyrå. Vidare framhålls att det är svårt att tolka slutsatserna av det som framhålls i förarbetena där frågan om kyrkliga begravningsbyråer aldrig förefaller ha kommit till ett ”slutligt avgörande”. Den

genomgång av domkapitelsärenden som gjorts inom ramen för den förnyade genomgången av frågan om kyrkliga begravningsbyråer, visar även att det i stiftens förefaller finnas en viss osäkerhet om hur rättsläget ska tolkas och att man förväntar sig att frågan om tillåtligheten klargörs. I skrivelsen konstaterar kyrkostyrelsen att den reglering som finns idag – som tydliggör att en församling får bedriva näringsverksamhet som har naturlig anknytning till den grundläggande uppgiften – har kommit att framstå som något svårbegriplig i förhållande till tillåtligheten av just kyrkliga begravningsbyråer, eftersom begravningsbyråverksamhet kan tyckas vara just sådan näringsverksamhet som har en nära anknytning till den grundläggande uppgiften.

I den förnyade genomgång som skett av frågan om kyrkliga begravningsbyråer konstaterar kyrkostyrelsen att det finns ett antal delfrågor som är centrala för den fortsatta bedömningen. Dessa delfrågor – och de bedömningar som gjorts i respektive del – har varit avgörande för kyrkostyrelsens förslag om att det ska vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrklig begravningsbyrå.

Den *första delfrågan* handlar om församlingsdrivna begravningsbyråer och församlingens grundläggande uppgift, där kyrkostyrelsen gör bedömningen att näringsverksamhet i form av församlingsdriven begravningsbyrå har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, särskilt vad gäller perspektiven diakoni och gudstjänst. Bland annat framhålls att bedrivande av begravningsbyrå innebär ytterligare en mötesplats med församlingsbor när sorg och död drabbar. Byråerna möjliggör även för ett tidigarelagt möte med de sörjande där det finns möjlighet för församlingen att peka på begravningsgudstjänsten som ett meningsbärande sammanhang, liksom på församlingens övriga möjligheter att stödja sörjande människor i samtal, själavård och praktisk handling. I de fall då de anhöriga önskar en begravningsceremoni i annan ordning än Svenska kyrkans, ska begravningsbyråns hjälp med att ordna en sådan ceremoni primärt ses som en diakonal tjänst till de sörjande.

Den *andra delfrågan* berör församlingsdrivna begravningsbyråer och en begravningsssed i förändring. Kyrkostyrelsen konstaterar att begravningssseden är under förändring och att det är allt färre – även kyrkotillhöriga – som väljer en kyrklig begravningsceremoni. Kyrkostyrelsen ser det som angeläget att Svenska kyrkan i den egna kommunikationen utvecklar berättelsen om begravningsgudstjänsten som en meningsskapande rit, som inom ramen för den givna gudstjänstordningen också ger möjlighet till en personlig utformning av ceremonin. Enligt kyrkostyrelsens bedömning har Svenska kyrkan genom församlingsdrivna begravningsbyråer möjlighet att stärka sitt aktörskap i relation till en begravningsssed i förändring. Samtidigt behöver kyrkan även på andra sätt utveckla sin kommunikation om begravningsgudstjänsten som meningsskapande sammanhang till stöd för människors sorgebearbetning.

Den *tredje delfrågan* berör huvudmannaskapet och huruvida detta uppdrag även fortsättningsvis kan utgöra ett huvudargument mot tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer. Kyrkostyrelsen framhåller att Svenska kyrkan även fortsättningsvis ska ta ett kompetent och kvalitativt ansvar för det statliga uppdrag som huvudmannaskapet innebär. För att bevara ett gott anseende och förtroende hos såväl allmänheten som samarbetspartners krävs ett tydligt särskiljande mellan de olika verksamheterna, vilket betyder noggrant åtskiljande av de olika finansieringskällorna, att strikt opartiskhet i myndighetsutövningen upprätthålls, att näringsverksamheten bedrivs på sunda konkurrensmässiga grunder och att kyrkans grundläggande värderingar kommer till uttryck i samtliga av församlingen bedrivna verksamheter. Redan idag finns råd för bedrivande av näringsverksamhet som kyrkostyrelsen tagit fram. Kyrkostyrelsen avser att utveckla dessa råd och menar att de – även om de i egenskap

av just råd inte är tvingande – även fortsättningsvis behöver utgöra ett grundläggande ramverk för hur näringsverksamhet som bedrivs av församlingar ska utformas, liksom för stiftens i deras tillsyn av församlingars näringsverksamhet, inkluderat begravningsbyråverksamhet. Sammantaget gör kyrkostyrelsen bedömningen att huvudmannskapet för begravningsverksamheten inte utgör något hinder för tillåtande av församlingsdrivna begravningsbyråer.

Den fjärde delfrågan berör organisering och kompetens. Kyrkostyrelsen understryker att en församlings bedrivande av näringsverksamhet förutsätter kompetens och kvalitetssäkring. Vidare gör kyrkostyrelsen bedömningen att aktiebolag är den närmast till hands liggande associationsformen för näringsverksamhet – inkluderat begravningsbyråverksamhet – i församlings regi, då associationsformen möjliggör en nära organisatorisk koppling mellan församlingens demokratiskt valda organ och bolagets styrning. Vidare framhålls att den optimala formen för bedrivande av begravningsbyråverksamhet torde vara i aktiebolag som drivs med egen personal, för att så långt som möjligt motverka misstankar om att verksamheten inte bär sina egna kostnader eller bedrivs på ett icke marknadsmässigt sätt. Kyrkostyrelsen ser dock ingen anledning till att kräva en viss associationsform för församlingsdriven begravningsbyråverksamhet. Varje församling som överväger att starta sådan verksamhet måste i stället göra en bedömning av sin egen situation samt säkerställa att man i församlingen/pastoratet har den kompetens som krävs för att leda och styra verksamheten – oaktat associationsform och personaltillsättning – samt kunskap om vad det innebär att bedriva näringsverksamhet inom den specifika branschen.

Sammantaget gör kyrkostyrelsen bedömningen att det inte längre finns några bärande skäl för att det enligt kyrkoordningen inte ska vara tillåtet för en församling att bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyrå, utan tvärtom att sådan verksamhet har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och därför ska tillåtas. Mot bakgrund av den nära koppling som finns mellan just näringsverksamhet i form av begravningsbyrå samt huvudmannskapet för begravningsverksamheten, anser kyrkostyrelsen att det finns anledning att i kyrkoordningen erinra om vikten av att beakta huvudmannskapets förutsättningar, men även de förutsättningar som följer av annan lag för den som bedriver begravningsbyråverksamhet. Här åsyftas bland annat konkurrens- och skattelagstiftning. Kyrkostyrelsen konstaterar att alla församlingar som bedriver någon form av näringsverksamhet självfallet måste beakta och följa gällande lagar. Den som både är huvudman för begravningsverksamheten och samtidigt avser att bedriva begravningsbyråverksamhet måste dock vara särskilt observant så att verksamheterna inte bedrivs på ett sådant sätt att sammanblandning av verksamheterna – och de olika rollerna – riskeras. Av denna anledning anser kyrkostyrelsen det befogat att man inför ett tillägg i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 § kyrkoordningen där vikten av ovanstående förtydligas (se KsSkr 2022:4, avsnitt 1, för en fullständig redogörelse över kyrkostyrelsens överväganden, förslag och bedömningar).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet konstaterar att frågan om kyrkliga begravningsbyråer har diskuterats i kyrkomötet under lång tid. En anledning till detta är enligt utskottets mening att frågan är komplex och inrymmer en rad olika överväganden som nogsamt har behövt mogna

fram. Under de år som frågan om kyrkliga begravningsbyråer har diskuterats har begravningsleden kommit att förändras och Svenska kyrkan har en utmaning att möta det förändrade landskapet och att i detta sammanhang värna den kyrkliga begravningsleden. Utskottet ser vidare att det finns ett behov och en önskan hos församlingar, särskilt på landsbygd och i glesbygd, att såsom en del av församlingens diakonala uppdrag kunna tillhandahålla tjänster som efterfrågas av de som bor och verkar inom församlingens område. Begravningsbyråverksamhet kan utgöra en sådan efterfrågad tjänst.

Utskottet konstaterar att den förnyade genomgången av frågan om kyrkliga begravningsbyråer som kyrkostyrelsen låtit genomföra, visar att det inte längre finns några bärande skäl för att inte tillåta församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyråer. Utskottet anser därför att kyrkliga begravningsbyråer nu behöver bli tillåtna genom en uttrycklig reglering i kyrkoordningen.

Mot bakgrund av den kritik som kyrkostyrelsens förslag till ändring i kyrkoordningen har fått av kyrkorättsnämnden, anser utskottet att det behövs en tydligare reglering i kyrkoordningen än den som föreslagits av styrelsen. Utskottet föreslår därför en reglering som klargör att rättsläget beträffande tillåtligheten av kyrkliga begravningsbyråer ändras och att Överklagandenämndens hittillsvarande praxis inte längre ska gälla. Utskottet menar att det förslag till tillägg i 2 kap. 2 § andra stycket som föreslagits av kyrkorättsnämnden på ett tydligare sätt knyter an till den utredning (SKU 2009:2, *Arbetsformer i förändring*) som ligger till grund för första stycket. Skrivningen i andra stycket klargör att till exempel begravningsbyråverksamhet ska ses som en verksamhet som kan bidra till församlingens förutsättningar att utföra den grundläggande uppgiften. I enlighet med vad kyrkorättsnämnden föreslår, anser utskottet att 2 kap. 2 § tredje stycket bör innehålla ett bemyndigande till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser om bedrivande av sådan näringsverksamhet som avses i paragrafens första stycke.

I sammanhanget önskar utskottet poängtera vikten av att kyrkostyrelsen, exempelvis i sitt fortsatta arbete med att utveckla kyrkostyrelsens råd för bedrivande av näringsverksamhet, uppmärksammar också annan näringsverksamhet som bedrivs av församlingar och pastorat. Utskottet ser att det kan finnas behov av ett mera generellt stöd vad gäller frågor som hör samman med bedrivande av sådan verksamhet.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Claussen, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Reservation mot organisationsutskottets förslag till beslut gällande kyrkoordningsändring. Vår uppfattning är, att såväl kyrkostyrelsens som organisationsutskottets förslag till beslut är för dåligt beredda och konsekvensutredda. Vi menar att både kyrkostyrelsens och organisationsutskottets förslag till beslut ska avslås. Vi menar att utskottet med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse borde ha givit ett uppdrag till kyrkostyrelsen att ytterligare bereda och utreda konsekvenserna av frågan om kyrkliga begravningsbyråer och den påverkan det bland annat kan få på uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten. En fördjupad beredning och konsekvensanalys av denna fråga kunde också med fördel ha klargjort synen på och förutsättningarna för att bedriva annan näringsverksamhet även sådan som bedrivs i annan form än i församlingens/pastoratets egen organisation. Den kyrkoordningsändring som nu föreslås innebär, menar vi, en öppning för att bedriva kyrkliga begravningsbyråer även inom ramen för församlingens/pastoratets organisation vilket vi menar är olyckligt då dessa tydligt bör avskiljas organisatoriskt och redovisningsmässigt.

Louise Callenberg, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson och Inga-Lill Röhr

Särskild mening

Undertecknade ansluter till reservation från Louise Callenberg m.fl. gällande organisationsutskottets förslag till beslut.

Solveig Oscarsson, Roberth Krantz och Sebastian Ekeröth Clausson

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses inte bara näringsverksamhet som är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan även verksamhet som bidrar till församlingens förutsättningar att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hur näringsverksamhet får bedrivas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Den som bedriver begravningsbyråverksamhet och samtidigt är huvudman för begravningsverksamheten ska särskilt beakta de olika förutsättningar som enligt lag gäller för respektive verksamhet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:1y

Kyrkliga begravningsbyråer

Läronämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen

Läronämnden menar att det inte finns några läromässiga hinder för begravningsbyråverksamhet i Svenska kyrkans regi. Ett pastoralt ansvar för omhändertagandet av den döda kroppen och mötet med de sörjande är en del av kristen tradition.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:1y

**Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga
begravningsbyråer**

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1 Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer

Av kyrkoordningens 2 kap. 2 § framgår att församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Det är inte närmare specificerat vilken näringsverksamhet som omfattas av denna skrivning.

Kyrkostyrelsen menar att näringsverksamhet i form av begravningsbyrå i en församlings eller pastorats regi kan anses ha en naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet till uppdraget att fira gudstjänst och utöva diakoni. Därmed utgör begravningsbyråverksamhet sådan näringsverksamhet som enligt kyrkoordningen kan bedrivas av enhet inom Svenska kyrkan. För att tydliggöra att begravningsbyråverksamhet ska ses som naturligt anknuten näringsverksamhet som en församling får bedriva, vilket innebär en ändring av hittillsvarande tolkning, föreslås ett tillägg i form av ett andra stycke i 2 kap. 2 § kyrkoordningen med lydelsen: *Den som bedriver begravningsbyråverksamhet och samtidigt är huvudman för begravningsverksamheten ska särskilt beakta de olika förutsättningar som enligt lag gäller för respektive verksamhet.* Ändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Svenska kyrkans överklagandenämnd har i beslut 2007/22 och 2012/9 konstaterat att det inte kan anses vara en uppgift för Svenska kyrkans församlingar att bedriva begravningsbyråverksamhet, vare sig självständigt eller tillsammans med annan, samt att det är oförenligt med regleringen i kyrkoordningen att bedriva sådan verksamhet. Vidare har Överklagandenämnden i sitt remissyttrande 2021/30 gällande *Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer* huvudsakligen konstaterat följande.

[...] För att samma huvudman ska kunna bedriva både myndighetsutövning och kommersiell verksamhet krävs en betydligt mer omfattande reglering för att undvika sammanblandning än den som föreslås. Tillsynen måste intensifieras och det räcker inte med den förvaltnings-tillsyn eller den utökade tillsyn som stiftet numera har. Denna gäller ju också enbart begravningsverksamheten som sådan. Fokus måste också ligga på jävsfrågorna som kan bli betydande och ge upphov till överklaganden. Det finns en stor risk att sådana överklaganden kommer att bli vanliga om det inte tillräckligt klarläggs i kyrkoordningen vad som gäller.

Den bedömning Överklagandenämnden tidigare har gjort i frågan har fortfarande aktualitet och kan enligt nämnden inte avfärdas på det sätt som har skett i promemorian. I promemorian konstateras, såvitt går att utläsa, att bedrivande av kyrklig begravningsbyrå i dag strider mot kyrkoordningen. Mot den bakgrunden blir förslaget till ändring i 2 kap. 2 §

kyrkoordningen inte adekvat. Förslaget innebär att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska särskilt beakta de förutsättningar för huvudmannskapet som följer av begravningslagen. Att den som bedriver begravningsbyråverksamhet ska beakta lagens regler synes inte behöva anges särskilt i kyrkoordningen. Är det tveksamt om kyrkoordningen för närvarande medger att en församling driver begravningsbyrå, måste denna fråga först klarläggas.

Även den gränsdragning som måste ske mellan församlingens grunduppgift och bedrivande av begravningsbyrå måste klarläggas. De likheter och skillnader som finns mellan kyrkliga begravningsbyråer och andra former av näringsverksamheter i kyrklig regi behöver klarläggas och konsekvenser dras när det gäller gränsdragningarna i en kyrkorättslig reglering.

Kyrkoordningen är tydlig med att all verksamhet ska vara ett stöd och en konsekvens av den grundläggande uppgiften i församlingen (inledningen till Andra avdelningen: församlingarna). Den grundprincipen måste få genomslag vid en eventuell kommande reglering av verksamheten i kyrkliga begravningsbyråer.

Sammanfattningsvis anser Överklagandenämnden att den föreslagna regleringen är ofullständig och att frågan behöver utredas ytterligare.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. Det får anses givet att svenska lagar och förordningar gäller för Svenska kyrkans verksamhet, oavsett om så är föreskrivet i kyrkoordningen eller inte. Den föreslagna skrivningen om att förutsättningar som gäller enligt lag ska beaktas medför enligt kyrkorättsnämnden en inkonsekvens som är problematisk. Om en sådan skrivning skulle införas i kyrkoordningen behöver det övervägas om motsvarande skrivningar skulle behöva införas i ytterligare kyrkoordningsbestämmelser.

Utredningen som ligger bakom förslaget liksom Överklagandenämndens yttrande visar på behovet att tydliggöra vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet av frågan om det ska vara tillåtet för församlingarna och pastoraten att bedriva kyrklig begravningsbyrå. Kyrkorättsnämnden anser inte att det i kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 föreslagna tillägget besvarar dessa frågor. För att klargöra rättsläget och uppnå det föreslagna syftet förutsätts ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen, antingen genom förtydligande av vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, eller genom en uttrycklig reglering om att kyrklig begravningsbyrå är en näringsverksamhet som är tillåten för församlingar och pastorat att bedriva.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:9y

**Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga
begravningsbyråer**

Organisationsutskottet har begärt ett yttrande över följande ändringar i förslaget till ändringar i 2 kap. kyrkoordningen som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2022:4, avsnitt 1, Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens förslag, att 2 kap. 2 och 3 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses näringsverksamhet som antingen är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift eller skapar förutsättningar för församlingen att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.

3 §

Föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen.

Föreskrifter om bedrivande av näringsverksamhet i vissa former finns bl.a. i konkurrenslagen, aktiebolagslagen och diskrimineringslagen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden har i sitt yttrande 2022:1y framhållit behovet av att tydliggöra vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift och i synnerhet av frågan om det ska vara tillåtet för församlingarna och pastoraten att bedriva kyrklig begravningsbyrå. För att klargöra rättsläget och uppnå detta förutsätts ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen, antingen genom förtydligande av vad som ska anses vara sådan näringsverksamhet som har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift, eller genom en uttrycklig reglering om att kyrklig begravningsbyrå är en näringsverksamhet som är tillåten för församlingar och pastorat att bedriva. Kyrkorättsnämnden konstaterar att

de av organisationsutskottet föreslagna ändringarna är i linje med vad kyrkorättsnämnden framfört i ovannämnda yttrande.

Kyrkorättsnämnden föreslår dock att 2 kap. 2 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Församlingen får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Med naturligt anknuten verksamhet enligt första stycket avses inte bara näringsverksamhet som är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan även verksamhet som bidrar till församlingens förutsättningar att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hur näringsverksamhet får bedrivas.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att organisationsutskottets föreslagna formulering i 2 kap. 2 § andra stycket kyrkoordningen väcker frågor om vad som menas med *ett utflöde av*. Därför förutsätter skrivningen tydliga hänvisningar till förarbeten och utredningar varigenom information om vad som avses lätt kan inhämtas.

Kyrkorättsnämnden menar vidare att det av nämnden föreslagna tredje stycket i 2 kap. 2 § kyrkoordningen tillgodoser organisationsutskottets intention med det föreslagna tillägget i 2 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen. Den av utskottet föreslagna skrivningen anser kyrkorättsnämnden inte tillför någonting. Nämnden förespråkar således att förslaget i den delen inte genomförs. För det fall att utskottet ändå väljer att föreslå tillägget i 2 kap. 3 § kyrkoordningen förespråkar kyrkorättsnämnden följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen.

Föreskrifter om bedrivande av näringsverksamhet finns i bland annat konkurrenslagen, aktiebolagslagen och diskrimineringslagen.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av organisationsutskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 6 oktober 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:2

Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

---

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster.

Organisationsutskottet ser det som positivt och naturligt att kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster till kyrkliga enheter på lokal- och stiftsnivå ges ett tydligt stöd genom en uttrycklig bestämmelse i kyrkoordningen. Utskottet understryker dock vikten av att de administrativa tjänster som kyrkostyrelsen nu och i framtiden tillhandahåller bygger på och förutsätter frivillighet från de enheter som vill utnyttja tjänsterna. Utskottet understryker också att finansieringen av de tillhandahållna tjänsterna även framgent bör ske på ett sådant sätt att den enhet som utnyttjar en tjänst också är den enhet som betalar den faktiska kostnaden för tjänsten.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse, avsnitt 2 i Kn 2022:2y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Den nationella nivåns tillhandahållande av administrativa tjänster

Redan i kyrkostyrelsens skrivelse om strukturfrågor till kyrkomötet 2012 anförde kyrkostyrelsen att den hade för avsikt att i nära samverkan med stiftens intensifiera det då inledda arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan (KsSkr 2012:5 s. 124 ff.). Organisationsutskottet noterade detta med tillfredsställelse i sitt betänkande över skrivelsen (O 2012:2). Utskottet anförde att kyrkostyrelsens redogörelse för det redan inledda arbetet med utveckling av gemensamma lösningar var positivt och visade att församlingar, stift och nationell nivå arbetade aktivt för ökad administrativ samverkan vilken syftar till att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften.

Till kyrkomötet 2018 presenterade kyrkostyrelsen sina långsiktiga Målbilder 2030 som syftar till att beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och att säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till målen. Målbild tre var att kyrkostyrelsen till år 2030 ska ha bidragit ”till utveckling av en effektiv styrning, administration och förvaltning i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag” (KsSkr 2018:1 s. 8)¹.

Vid kyrkomötet 2019 framhöll kyrkostyrelsen att ett av de områden där Svenska kyrkan har möjlighet att uppnå stora effektiviseringar är kopplat till löne- och arvodeshantering och att kyrkostyrelsen efter dialog med stiftens inriktat sig på att etablera ett gemensamt lönecenter (KsSkr 2019:1). Efter att kyrkomötet beslutat fastställa verksamhetens inriktning etablerades Svenska kyrkans löneservice och verksamheten invigdes i maj 2021.

Vid kyrkomötet 2020 presenterade kyrkostyrelsen sin strategi för digitalisering och samverkan fram till 2030 vilken utarbetats efter förslag från kyrkostyrelsens råd för administrativ samverkan, som i sin tur konsulterat stiftens. Ekonomiutskottet anförde i sitt betänkande över skrivelsen (E 2020:1) att utskottet stödde kyrkostyrelsens

---

¹ Målbilden finns kvar men är numera omformulerad enligt följande. År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

strävan att bidra med resurser till effektivisering och samordning av administrationen inom Svenska kyrkan.

Till kyrkomötet 2021 presenterade kyrkostyrelsen sin Färdplan för samverkan och digitalisering (KsSkr 2021:1, bilaga 3). Av färdplanen framgår att kyrkostyrelsens långsiktiga strategi för digitalisering och samverkan omfattar sammanlagt åtta områden (bilaga 3 s. 46):

- Gemensam it-plattform
- Kyrknät (både fast nät och wifi)
- Microsoft 365
- Public 360 (diarium och möteshantering)
- E-arkiv
- Löneservice
- Ekonomiservice
- Att följa medlemmen (kommunikations- och medlemsstrategi).

2021 års kyrkomöte gav kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning och analysera förutsättningarna för en gemensam ekonomiservice i Svenska kyrkan samt återkomma till årets kyrkomöte med förslag.

I årets skrivelse om verksamhet och ekonomi (KsSkr 2022:1) anför kyrkostyrelsen att det av den utredning som genomförts framkommit att ekonomiservicetjänsten är värd att sträva efter och därför bör etableras så snart som möjligt inom målperioden till 2030. Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att Svenska kyrkans ekonomiservice etableras med den nationella nivån som huvudman och att både volymtjänster och kvalificerat stöd erbjuds. Den närmare utformningen av denna ekonomiservice avses bli föremål för en förstudie 2023. Med stöd i förstudien kommer kyrkostyrelsen att utarbeta ett förslag till finansieringsmodell, som kommer att återrapporteras till kyrkomötet.

I bilaga 2 till årets skrivelse om verksamhet och ekonomi lämnar kyrkostyrelsen också en lägesrapport för kyrkostyrelsens färdplan. Av lägesrapporten framgår bland annat att Svenska kyrkans löneservice under året kommer att ha anslutit ungefär 30 procent av församlingar, pastorat och stift samt att löneservice för närvarande (juni 2022) hanterar över 100 000 lönespecifikationer per år.

Kyrkostyrelsens mandat

Lagreglering

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan utgör det ramverk som trossamfundet själv har att hålla sig till när det gäller den grundläggande ansvarsfördelningen inom kyrkan samt vad kyrkomötet har att förhålla sig till när kyrkomötet fattar beslut om inomkyrkliga bestämmelser. I lagen anges övergripande de olika nivåernas uppgifter. I 6 § första stycket, anges att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får dock, enligt den subsidiaritetsprincip som stadgas i samma paragrafs andra stycke, inte ”besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i”. Däremot kan kyrkomötet besluta om generella bestämmelser på områden som hör till stiftens och församlingarnas grundläggande uppgifter (prop. 1997/98:116 s. 58).

Kyrkoordningsreglering

Församlingens/pastoratets ansvar

Församlingens grundläggande uppgift är, vilket framgår redan av 4 § lagen om Svenska kyrkan och förtydligas i 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen, att fira gudstjänst,

bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Av 2 kap. 1 §, fjärde stycket, framgår att det är församlingens ansvar att anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet. Ansvaret för de resurser som krävs i form av fastigheter, inventarier och personal är således en konsekvens av församlingens grundläggande uppgift. Om en församling ingår i ett pastorat framgår det av 2 kap. 5 § tredje stycket att de uppgifter som tas upp i 1 § fjärde stycket är pastoratets ansvar. Pastoratet har också det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna i pastoratet fullgör sin grundläggande uppgift.

Att församlingen har det yttersta ansvaret för exempelvis lönehantering för sin personal, betyder emellertid inte att församlingen också måste ha egen personal som hanterar församlingens löner och arvoden, utan församlingen har möjlighet att anlita någon annan till att utföra uppdraget. Det finns således enligt kyrkoordningen inget hinder för en församling att anlita en annan aktör för att utföra till exempel församlingens löne- och arvodeshantering.

Kyrkostyrelsens uppgifter

I kyrkoordningens tionde kapitel regleras närmare vad som är den nationella nivåns uppdrag.

I 10 kap. 3 §, punkterna 1–10, anges mer specifikt kyrkostyrelsens uppgifter. Bestämmelsen anger vad kyrkostyrelsen har mandat att göra men i andra kapitel i kyrkoordningen utvecklas och preciseras kyrkostyrelsens uppdrag och uppgifter. Beslut som fattas av kyrkostyrelsen ska ha stöd i någon av punkterna i 10 kap. 3 § eller i någon av de andra bestämmelser där uppdraget preciseras. Enligt vad som nu gäller ska kyrkostyrelsen stödja stiftens arbete för utveckling av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 §, andra stycket, punkten 1). Däremot saknas idag en uttrycklig reglering som ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till den enheten.

Kyrkostyrelsens skrivelse

Kyrkostyrelsen har nu – mot bakgrund av bland annat det beslut som kyrkomötet tidigare fattat om att etablera Svenska kyrkans gemensamma löneservice – föreslagit att det införs en ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som uttryckligen ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster direkt till en sådan enhet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet välkomnar den utveckling inom området digitalisering och samverkan som nu sker i kyrkan. Utskottet noterar också att förslaget till ändring i kyrkoordningen vunnit bred uppslutning bland remissinstanserna. Utskottet ser det som positivt och naturligt att kyrkostyrelsens mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till en sådan enhet nu också ges ett tydligt stöd genom en uttrycklig bestämmelse i kyrkoordningen. Utskottet vill dock, i likhet med många av remissinstanserna, understryka vikten av att valfriheten för församlingarna kvarstår genom att de tjänster som kyrkostyrelsen

nu och i framtiden tillhandahåller enligt den föreslagna bestämmelsen bygger på och förutsätter frivillighet från de enheter som vill utnyttja tjänsterna. Likaså förtjänar det, enligt utskottet, att understrykas att finansieringen av de tillhandahållna tjänsterna även framgent bör ske på ett sådant sätt att den enhet som utnyttjar en tjänst också är den enhet som betalar den faktiska kostnaden för tjänsten.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 10 kap. 4 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

4 §

Kyrkostyrelsen får på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster till en sådan enhet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:2y

Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

---

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 Kyrkostyrelsens mandat att tillhandahålla administrativa tjänster

Kyrkostyrelsen föreslår – mot bakgrund av det beslut som kyrkomötet tidigare fattat om att etablera Svenska kyrkans gemensamma löneservice – att det införs en ny bestämmelse i 10 kap. 4 § kyrkoordningen som uttryckligen ger kyrkostyrelsen mandat att på uppdrag av en församling, ett pastorat, en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter eller ett stift tillhandahålla administrativa tjänster direkt till en sådan enhet. Ändringen föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot det föreslagna tillägget i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2022:3

Övriga ändringar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar. I skrivelsen föreslås några ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Utskottet föreslår kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Övriga ändringar

Kyrkomötet beslutar att

1. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*.
2. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen, *bilaga 2*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4, avsnitt 3 i Kn 2022:3y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Inledning

Kyrkostyrelsen har under året uppmärksammat behov av två ändringar i kyrkoordningen. Ändringarna är av sådan karaktär att de inte har föranlett remissbehandling.

Kyrkostyrelsen har vidare under de år som bestämmelser om deltagande på distans gällt för styrelsen, uppmärksammat ett behov av justeringar även i dessa. De föreslagna ändringarna berör endast förhållanden avseende kyrkostyrelsen och är av sådan karaktär att de inte har föranlett remissbehandling.

Anslag av tillkännagivanden i kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter

Vid kyrkomötet 2019 beslutades om ändringar i kyrkoordningen, med innebörden att de bestämmelser som finns rörande stiftens tillsyn ska gälla även för de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter (se TU 2019:2). Av förbiseende gjordes ingen ändring i 57 kap. 9 § tredje stycket för att tydliggöra att den i paragrafen angivna tidsfristen för begäran om beslutsprövning också gäller för prövning av beslut fattade av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter. Denna brist i regelverket medför en otydlighet om när tidsfristen för att begära beslutsprövning av beslut fattade av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter börjar löpa. Då det enligt kyrkostyrelsen får anses självklart att den tidsfristen bör vara densamma som för beslut som fattats av en församling, ett pastorat eller ett stift, föreslår kyrkostyrelsen att ordet ”samfällighetens” läggs till i uppräknningen i 57 kap. 9 § tredje stycket kyrkoordningen.

Momentet redovisning i 22 kap. 1 §

I samband med att nuvarande kyrkohandbok antogs av kyrkomötet 2017 kom momentet redovisning i 1986 års kyrkohandbok att ersättas av predikan, såsom konfirmationsgudstjänstens förkunnande huvudmoment. Denna ändring återspeglas inte i kyrkoordningen, där det i 22 kap. 1 § alltjämt anges att momentet redovisning är ett moment i konfirmationsgudstjänsten. Kyrkostyrelsen föreslår därför att ordet redovisning i 22 kap. 1 § kyrkoordningen ersätts av ordet predikan.

Deltagande på distans i kyrkostyrelsen

Kyrkoordningen förutsätter som huvudregel att sammanträden i organ inom Svenska kyrkan genomförs med ledamöter som är fysiskt närvarande. Den 1 januari 2020 infördes en möjlighet i kyrkoordningen för beslutande och verkställande organ att sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Enligt kyrkoordningen får ledamöter delta i kyrko- och stiftsfullmäktiges sammanträden på distans, om fullmäktige har beslutat det och det sker genom ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor.

För kyrkostyrelsen är det kyrkomötet som fattar beslut om deltagande på distans. Av kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) med instruktion för kyrkostyrelsen, 5 a § första stycket, framgår att kyrkostyrelsen får, om *särskilda skäl* föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. I syfte att understryka att deltagande på distans inte är en huvudregel utan ett komplement till det fysiska sammanträdet, angavs uttryckligen i kyrkostyrelsens instruktion att ett deltagande på distans förutsätter att det finns *särskilda skäl*. Det särskilda skälet ska, enligt vad kyrkostyrelsen uttalade i sin skrivelse i frågan till 2019 års kyrkomöte, föreligga för den ledamot som önskar delta i ett sammanträde på distans och kan till exempel bero på att personen på grund av långa avstånd har svårt att komma till sammanträdet, att ett ärende brådskar eller att föredragningslistan är så kort att den inte motiverar fysisk närvaro av samtliga ledamöter (KsSkr 2019:4).

Under pandemin utfärdade kyrkostyrelsen riktlinjer som gjorde det möjligt för verkställande och beslutande organ att delta på distans via enbart ljudöverföring och med även ordföranden på distans (se Kyrkostyrelsens riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter för organ inom Svenska kyrkan, Dnr Ks 2020-0437).

Till kyrkomötet 2021 inkom en motion om möjligheten till fortsatta digitala sammanträden i beslutande och verkställande organ även efter pandemin, på så sätt att deltagande med enbart ljudöverföring och att ordföranden inte skulle behöva vara fysiskt närvarande, skulle permanentas (motion 2021:31). Organisationsutskottet

framhåll i sina överväganden (O 2021:7) att deltagande genom enbart ljudöverföring, inte är en god ordning för sammanträden under ordinarie omständigheter. När ett deltagande sker med enbart ljudöverföring går flera dimensioner av det samtal som förs förlorat, jämfört med de möjligheter som finns när det går att både se och höra den som deltar i överläggningarna. Utskottet föreslog mot denna bakgrund att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag (Km prot., beslut § 95).

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att sammanträden med ledamöter närvarande på distans under 2020 och 2021 har fungerat väl. Genom teknikutvecklingen i form av nya gemensamma it-lösningar som kyrkostyrelsen tillhandahåller har möjligheten till ett enklare, säkrare och bättre deltagande på distans ökat. Utvidgade möjligheter till distansnärvaro kan även vara särskilt positivt för unga och yrkesaktiva, som idag kan ha svårt att åta sig och medverka i förtroendeuppdrag på grund av krav att närvara fysiskt långt från hemorten. Distansdeltagande kan enligt kyrkostyrelsen också bidra positivt ur ett hållbarhets- och kostnadsperspektiv.

Kyrkostyrelsen anser att det mot ovanstående bakgrund finns skäl att i större utsträckning än vad som nu medges i kyrkostyrelsens instruktion, överlämna till kyrkostyrelsen att själv avgöra när deltagande på distans ska kunna ske. Detta utan ett i instruktionen reglerat krav på särskilda skäl.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Organisationsutskottet tillstyrker de av kyrkostyrelsen föreslagna rättelserna i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Claussion, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 22 kap. 1 § och 57 kap. 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

1 §

Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med *redovisning*, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning.

Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med *predikan*, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning.

57 kap.

9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, *samfällighetens* respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, samfälligheten respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:3
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen

Kyrkomötet beslutar att 5 a § kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Kyrkostyrelsen får, *om särskilda skäl föreligger*, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokaler där deltagande i sådant sammanträde sker ska vara så beskaffade att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Kyrkostyrelsen får sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokaler där deltagande i sådant sammanträde sker ska vara så beskaffade att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska, senast det antal dagar som kyrkostyrelsen bestämt, i förväg anmäla detta till kyrkokansliet. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Den som är ordförande för sammanträdet ska alltid vara närvarande på den plats där sammanträdet hålls.

Kyrkostyrelsen får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen.

En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid styrelsens sammanträde.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:3y

Övriga ändringar

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2022:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3 Övriga ändringar

I avsnittet föreslås att ordet ”redovisning” i 22 kap. 1 § kyrkoordningen ersätts med ordet ”predikan” så att lydelsen blir följande: *Konfirmationen ska innefatta dopundervisning, deltagande i församlingens gudstjänstliv samt en konfirmationsgudstjänst med predikan, trosbekännelse, bön med handpåläggning och sändning.* Vidare föreslås att ordet ”samfällighetens” förs in i 57 kap. 9 § tredje stycket kyrkoordningen så att lydelsen blir följande: *Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.* Vidare föreslås att kravet på ”särskilda skäl” för deltagande på distans tas bort i 5 a § kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen, så att lydelsen i bestämmelsens första mening blir: *Kyrkostyrelsen får sammanträda med ledamöter närvarande på distans.* Ändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden erinrar om att den i skrivelsen föreslagna ändringen i 22 kap. 1 § kyrkoordningen gällande konfirmation, om förslaget fastställs av kyrkomötet, behöver beaktas vid nästkommande revidering av *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* antagna av kyrkostyrelsen den 9 juni 2020 och stiftens respektive domkapitel i tiden därefter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen respektive kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:4

Kyrkomötets arbetsformer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas dels presidiets skrivelse 2022:1, Kyrkomötets arbetsformer, dels två motioner som på andra sätt berör kyrkomötets arbetsformer. Utskottet instämmer i sak med presidiets förslag att det i kyrkoordningen och kyrkomötets arbetsordning ska införas bestämmelser som möjliggör för kyrkomötet att hålla tematiska kyrkomötessammanträden. Dock menar utskottet att de föreslagna bestämmelserna bör justeras i enlighet med kyrkorättsnämndens påpekanden och lämnar därför ett eget förslag. Utskottet bejaktar också presidiets förslag att det ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2024 och att temat då ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

I motion 2022:38 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att i förslaget till debattregler för 2023 års kyrkomöte utvidga talartiden i plenum. Utskottet ser, mot bakgrund av att ledarna för kyrkomötets nomineringsgrupper under en följd av år har varit överens i fråga om talartiden, inte något behov av att nu uppdra till kyrkomötets presidium att i sitt förslag till debattregler för 2023 utöka talartiden.

I motion 2022:43 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som innebär en möjlighet att ställa frågor och interpellationer i kyrkomötet. Utskottet menar att de skäl som låg bakom att frågedebatten en gång avskaffades alltjämt är giltiga.

Till betänkandet finns en reservation.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Presidiets skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden.....	3
Motionernas förslag	3
Motion 2022:38 av Berth Löndahl och Karl-Gunnar Svensson, Talartiden i plenum.....	3
Motion 2022:43 av Mona Olsson och Lina Ahl, Frågeinstitut i kyrkomötet.....	3
Yttrande från kyrkorättsnämnden	3
Bakgrund	3
Tematiska kyrkomötessammanträden.....	3
Ett tematiskt kyrkomöte 2024.....	5
Talartid.....	5
Frågedebatten.....	6
Utskottets överväganden	7
Tematiska kyrkomötessammanträden.....	7
Ett tematiskt kyrkomöte 2024.....	8
Talartid i plenum.....	8
Frågedebatt	8
Reservation	9
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	10
Bilaga 2 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	11
Bilaga 3 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut	13
Bilaga 4 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut	14
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:5y	16

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:4

Kyrkomötet beslutar att

1. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 1*,
2. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet, *bilaga 2*,
3. år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde,
4. temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet,
5. avslå motion 2022:38,
6. avslå motion 2022:43.

Skrivelsens förslag

Presidiets skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden

Kyrkomötet beslutar att

1. anta presidiets förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 3*,
2. anta presidiets förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet, *bilaga 4*,
3. år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde,
4. temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2024 ska vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Motionernas förslag

Motion 2022:38 av Berth Löndahl och Karl-Gunnar Svensson, Talartiden i plenum

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att i förslaget till debattregler för 2023 års kyrkomöte utvidga talartiden i plenum för huvudmotionärer och övriga som i förväg anmält att man önskar ha ett anförande i en fråga.

Motion 2022:43 av Mona Olsson och Lina Ahl, Frågeinstitut i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkomötets presidium att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkomötets arbetsordning som innebär en möjlighet att ställa frågor och interpellationer i kyrkomötet.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över presidiets skrivelse 2022:1 i Kn 2022:5y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Tematiska kyrkomötessammanträden

I presidiets skrivelse Kyrkomötets arbetsformer till kyrkomötet 2017 (PSkr 2017:1) lämnades bland annat förslag om att det skulle införas en ordning med tematiska kyrkomötessammanträden under det andra och fjärde året i mandatperioden. Kyrkomötet skulle då behandla ett fastställt tema. Temat skulle fastställas av presidiet efter

ett brett samråd med berörda parter såsom kyrkostyrelsen, biskopsmötet och företrädare för nomineringsgrupperna. När kyrkomötets sammanträden var tematiska skulle kyrkomötet endast behandla motioner med anknytning till kyrkostyrelsens skrivelser eller till det valda temat.

Kyrkorättsutskottet, som behandlade presidietts skrivelse i betänkandet Kyrkomötets arbetsformer (Kr 2017:1), välkomnade att presidiet hade lämnat förslag om tematiska kyrkomöten men menade samtidigt att det fanns skäl att efter det första genomförda tematiska kyrkomötet utvärdera arbetsformen. Utskottet föreslog att det andra sammanträdet i den kommande mandatperioden – 2019 års kyrkomöte – skulle vara tematiskt och att det därefter skulle genomföras en utvärdering. Om utvärderingen gav ett positivt utfall borde, menade utskottet, också det fjärde året i mandatperioden utformas som ett tematiskt kyrkomöte.

För att möjliggöra den av utskottet föreslagna ordningen lade kyrkorättsutskottet fram ett förslag till en särskild arbetsordning för kyrkomötet med bestämmelser om tematiska kyrkomötessammanträden. Den föreslagna särskilda arbetsordningen, som var tidsbegränsad och gällde till och med den 31 december 2021, var avsedd att tillämpas vid 2019 års kyrkomöte. Efter den ovan nämnda utvärderingen, vilken skulle överlämnas till 2020 års kyrkomöte, kunde beslut tas om att eventuellt genomföra ett tematiskt sammanträde också 2021 med stöd av den särskilda arbetsordningen.

Kyrkomötet beslutade att anta den föreslagna särskilda arbetsordningen samt att 2019 genomföra ett tematiskt kyrkomöte. Kyrkomötets beslut avvek dock från utskottets förslag på så vis att det var kyrkomötet självt och inte presidiet som skulle besluta om temat.

2018 års kyrkomöte beslutade att bifalla presidietts förslag att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 skulle vara Undervisning (PSkr 2018:1, O 2018:2, kyrkomötets protokoll 2018 § 159). Ett tematiskt kyrkomötessammanträde med det temat genomfördes 2019.

Till det tematiska kyrkomötet 2019 lämnade presidiet skrivelsen Tematiskt kyrkomöte 2021 (PSkr 2019:1) i vilken föreslogs att kyrkomötet, under förutsättning av att det skulle komma att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, skulle besluta att temat för det tematiska kyrkomötessammanträdet skulle vara Kyrkan i det offentliga rummet. Förslaget bifölls av kyrkomötet.

Till 2020 års kyrkomöte var det presidietts avsikt att redovisa resultatet av en utvärdering av det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019 samt att återkomma med förslag om ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2021. Mot den bakgrunden var förslaget till beslut om tema i skrivelsen 2019 villkorat. Pandemin ändrade dock förutsättningarna för tidigare planering och för genomförandet av 2020 års kyrkomöte. När 2020 års kyrkomöte genomfördes, digitalt och även i övrigt under speciella förhållanden, kunde ingen med säkerhet säga vad som skulle komma att gälla vid tiden för kyrkomötet 2021. Det var därför inte aktuellt med någon skrivelse eller något beslut om ett kommande tematiskt kyrkomötessammanträde.

Kyrkomötets presidium föreslår nu att det ska införas en grundläggande bestämmelse i kyrkoordningen om tematiska kyrkomötessammanträden. Vidare ska det i kyrkomötets arbetsordning införas bestämmelser som gör det möjligt att, efter beslut av kyrkomötet, hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde i varje mandatperiod med av kyrkomötet beslutat tema. Vid tematiska kyrkomöten ska motionsrätten vara begränsad till motioner som berör temat eller som har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen. Förslaget föreslås träda i kraft omedelbart.

Som redovisats ovan biföll kyrkomötet 2019 presidiets förslag att, under förutsättning att det skulle komma att genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2021, temat skulle vara Kyrkan i det offentliga rummet.

Presidiet anförde då att detta tema ger kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället. Det handlade, enligt presidiet, om identiteten utifrån att vara den till numerären största civilsamhällesorganisationen i landet. Det handlade också om identiteten som evangelisk-luthersk kyrka, där församlingens grundläggande uppgift syftar till att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas.

Vidare framhölls att Lutherska världsförbundets (LVF) studiedokument *Kyrkan i det offentliga rummet* från 2016, som handlar om kyrkans uppdrag i samhället utifrån den lutherska tvåregementsläran, skulle kunna utgöra ett inspirationsmaterial och underlag för rådslag som förberedelse inför det tematiska kyrkomötet.

I sin skrivelse till årets kyrkomöte har presidiet föreslagit att det ska genomföras ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2024. Presidiet har vidare föreslagit att temat för detta kyrkomötessammanträde ska vara Kyrkan i det offentliga rummet. I sin skrivelse har presidiet utvecklat sina närmare motiv för det föreslagna temat.

Talartid

Kyrkomötets arbetsordning innehåller inte någon reglering om talartiden i plenum. Enda undantaget är bestämmelsen i 2 kap. 5 § andra stycket som anger att tiden för replik inte får överstiga två minuter. Talartider fastställs i stället genom särskilt beslut som, på förslag av presidiet, fattas för varje år av kyrkomötet vid den första sessionen.

Över tid har en minskning av talartiderna skett. I sammanfattning har debattreglerna i huvudsak sett ut enligt följande.

Under kyrkomötets första år efter relationsändringen gällde att samtliga talare hade rätt till två anföranden. Utskottsordföranden och en företrädare för varje reservation till ett utskottsbetänkande fick i sitt första anförande tala längst fem minuter. Övriga talare fick tala längst tre minuter. För samtliga talare fick det andra anförandet som längst vara i tre minuter. Varje talare fick avge högst två repliker på varje huvudanförande vilka vardera inte fick överstiga en minut.

År 2003 infördes krav på förhandsanmälan och samtidigt utökades kretsen av personer som fick tala fem minuter i sitt första anförande. Utskottsordföranden eller annan företrädare för utskottet, företrädare för varje reservation i utskottsbetänkandet, företrädare för en skrivelse eller motion som behandlats i utskottsbetänkandet samt en ledamot eller biskop för varje särskilt yttrande fick samtliga, under förutsättning att de var förhandsanmälda, i sitt första anförande tala i högst fem minuter. Andra förhandsanmälda talare fick i sitt första anförande tala i högst tre minuter. Samtliga förhandsanmälda talare fick också ett andra anförande om högst tre minuter. Talare som inte var förhandsanmälda fick endast ett anförande som inte fick överstiga tre minuter. Talartiderna för replik var desamma som tidigare.

År 2013 minskades talartiden för det första anförandet för de kategorier av talare som tidigare fått tala i fem minuter i sitt första anförande till att de nu endast fick tala i fyra minuter. Talartiden för det andra anförandet minskades samtidigt till två minuter för samtliga talare. I övrigt var talartiderna desamma.

År 2015 togs det andra anförandet för förhandsanmälda talare bort. Regeln att varje talare i ett ärende endast fick ett anförande gällde även om en talare hade flera motioner som behandlades i samma ärende.

Vid kyrkomötena 2020 och 2021 har alla talare haft rätt till ett anförande om högst tre minuter.

Frågedebatten

I Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) fanns tidigare, i 6 kap. 1–3 §§, bestämmelser om frågedebatt. Av 6 kap. 1 § framgick att, innan kyrkomötet vid årets andra sammanträde beslutade i något ärende som hade beretts av ett utskott, skulle det hållas en frågedebatt. I frågedebatten fick frågor ställas till kyrkostyrelsen och till ordföranden i kyrkofondens styrelse eller ordföranden i en nämnd som hade tillsatts enligt bestämmelserna i 10 kap. 6 § kyrkoordningen¹.

Frågedebatten infördes av 1999 års kyrkomöte som en förenklad och samordnad form av den tidigare förekommande allmänna kyrkliga debatten och frågestunden. I skrivelsen (CsSkr 1999:4) framhöll centralstyrelsen att den dittillsvarande ordningen med en allmän kyrklig debatt och en frågestund medförde ”påtagliga risker” för att samma frågor skulle komma att tas upp vid flera tillfällen. Dessa båda borde därför föras samman. Den tidigare begränsningen att enbart den som hade ställt frågan skulle få delta i debatten skulle tas bort och frågedebatten skulle därmed kunna sägas få karaktären av en interpellationsdebatt. Frågedebatten skulle inte, sade centralstyrelsen, ersätta den reguljära granskningen av verksamhetsberättelser och ekonomisk redovisning. Kyrkomötet beslöt i enlighet med centralstyrelsens förslag.

År 2009 beslöt kyrkomötet med anledning av en motion (Motion 2009:02) att uppdraga åt kyrkomötets presidium att se över kyrkomötets arbetsformer.

Till kyrkomötet 2011 lämnade presidiet en redogörelse i vilken man behandlade ett antal frågeställningar rörande kyrkomötets arbetsformer. I redogörelsen redovisade presidiet en genomgång av antalet frågor under perioden 2000–2010 som visade på stora svängningar mellan åren. Det högsta antalet frågor som ställts vid ett kyrkomöte under denna tid var år 2009, då 30 frågor ställdes. Vid kyrkomötet 2010 ställdes enbart fyra frågor. I genomsnitt hade 17 frågor ställts. Presidiet konstaterade att frågan om att förändra eller helt avskaffa frågedebatten vid flera tillfällen lyfts fram av nomineringsgruppernas företrädare. Vidare menade presidiet att frågedebatten inte hade något tydligt syfte eller fokus, varken enligt regelverket eller i praktiken. Det fanns också, menade presidiet, en risk för att ett ärende behandlades två gånger, dels i frågedebatten, dels i betänkandehandlingen. Presidiet föreslog mot den bakgrunden att frågedebatten skulle avskaffas. I stället föreslog presidiet att det skulle finnas en möjlighet att hålla en debatt som skulle behandla ett eller flera av presidiet, efter samråd med nomineringsgruppernas företrädare, i förväg definierade områden (tematisk debatt).

Redogörelsen överlämnades till kyrkorättsutskottet som beslutade att ta upp den som ett utskottsinitiativ och avge ett betänkande. Kyrkorättsutskottet (Kr 2011:1) instämde i presidiets överväganden och förslag och föreslog att frågedebatten skulle avskaffas och ersättas med möjligheten till en tematisk debatt på förslag från presidiet. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Redan 2013 motionerades om ett återinförande av frågedebatten (Motion 2013:90). Kyrkorättsutskottet framhöll i sitt betänkande över motionen (Kr 2013:2) att den ändring i frågedebatten som gjorts 2011 initierats i samband med överläggningar mellan presidiet och nomineringsgrupperna. Man hänvisade till sitt betänkande över presidiets förslag vid 2011 års kyrkomöte i vilket utskottet instämt med presidiets

---

¹ Kyrkofondens styrelse avvecklades 2005 (KsSkr 2005:8, O 2005:1, KmSkr 2005:5) och de här åsyftade nämnderna på den nationella nivån avskaffades genom beslut av 2012 års kyrkomöte (KsSkr 2012:3, O 2012:1, KmSkr 2012:1).

förslag till ändring. Kyrkorättsutskottet vidhöll vad som anförts där och menade att den efter 2011 gällande ordningen var tillfredsställande. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut.

Även till kyrkomötet 2016 inkom en motion om att återinföra interpellations- och frågeinstituten (Motion 2016:54). Kyrkorättsutskottet konstaterade i sin behandling av motionen (Kr 2016:2) att den tidigare ordningen med allmän kyrklig debatt, frågestund och frågedebatt var föremål för behandling inom den då pågående utredningen om kyrkomötets arbetsformer. Utskottet, som menade att resultatet av utredningen borde avvaktas innan kyrkomötet tog några eventuella initiativ i sådana frågor, föreslog att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

I samband med att kyrkomötet 2017 fattade beslut om ändrade arbetsformer med bland annat tematiska kyrkomöten, se ovan, fattade man också beslut om att avskaffa bestämmelsen om tematisk debatt varvid 6 kap. i kyrkomötets arbetsordning upphörde att gälla (PSkr 2017:1, Kr 2017:1, KmSkr 2017:10).

Utskottets överväganden

Tematiska kyrkomötessammanträden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen och i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ställer sig positivt till tematiska kyrkomötessammanträden men anser samtidigt att det finns potential att vidareutveckla dessa så att de framgent på ett bättre sätt utnyttjar möjligheterna att utveckla och använda fler demokratiska verktyg. Utskottet menar att det finns andra sätt än motioner för att i kyrkomötet lyfta och besluta om viktiga sam- och framtidsfrågor och att ordningen med tematiska kyrkomöten innebär en viktig möjlighet till lärande och utveckling.

Samtidigt är det enligt utskottet viktigt att framhålla att tematiska kyrkomöten bör vara en möjlighet och inte ett fastställt krav. Utskottet har av kyrkomötets presidium inhämtat att presidiets avsikt med förslaget till ändring i 1 kap. 3 a § första meningen i kyrkomötets arbetsordning är just att öppna upp möjligheten att inom ordinarie regelverk hålla tematiska kyrkomöten utan att för den skull skriva fast om det ska vara ett, flera eller inget tematiskt kyrkomöte en viss mandatperiod. Detta är också utskottets mening. Ett möjliggörande av tematiska kyrkomötessammanträden inom ordinarie regelverk kan enligt utskottet vara klokt av det skälet att om det framgent skulle uppstå behov av att med kort varsel inkalla ett tematiskt kyrkomöte behövs det inte en lång beslutsprocess för att kunna göra det. I likhet med vad kyrkorättsnämnden anført i sitt yttrande menar utskottet att utskottets och presidiets gemensamma intention om möjliggörande och flexibilitet på ett bättre sätt tydliggörs genom den alternativa formulering som kyrkorättsnämnden föreslagit.

Utskottet instämmer vidare i kyrkorättsnämndens bedömning gällande utformningen av 1 kap. 3 a § andra meningen i kyrkomötets arbetsordning. Som kyrkorättsnämnden framhåller kan den av presidiet föreslagna lydelsen upplevas som en mer ingripande begränsning i den vedertagna demokratiska ordningen med fri motionsrätt än den som föreslås av kyrkorättsnämnden. Då den av presidiet föreslagna lydelsen dessutom innebär ett avsteg från den vedertagna terminologin anser utskottet, trots att den föreslagna ordningen inte skulle medföra någon skillnad i vilka motioner som rent faktiskt kan komma att behandlas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde, att den av kyrkorättsnämnden föreslagna formuleringen bör väljas.

Likaså, menar utskottet, att den av kyrkorättsnämnden föreslagna formuleringen av 11 kap. 10 §, andra stycket, kyrkoordningen bör väljas framför presidiets förslag då det med det förstnämnda förslaget blir en tydligare erinran om att motionsrätten är begränsad vid tematiska kyrkomöten.

Ett tematiskt kyrkomöte 2024

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att år 2024 genomföra ett tematiskt kyrkomöte med temat Kyrkan i det offentliga rummet.

Utskottet ställer sig bakom presidiets förslag om att det ska genomföras ett tematiskt kyrkomöte 2024 och att temat då ska vara Kyrkan i det offentliga rummet. Utskottet noterar att presidiet i sin argumentation för det föreslagna temat anför att temat ger kyrkomötet möjlighet att reflektera över Svenska kyrkans identitet och uppdrag i det svenska samhället utifrån dels att vara den till numerären största civilsamhällesorganisationen, dels utifrån att vara en evangelisk-luthersk kyrka. Enligt utskottet bör betoningen ligga på det senare. Svenska kyrkan är förvisso landets största civilsamhällesorganisation, men vi är det av det skälet att vi är en evangelisk-luthersk kyrka. Det är en stor och viktig utmaning att reflektera över hur Svenska kyrkan som ett evangeliskt-lutherskt trossamfund kan fortsätta vara relevant för människor i de pågående samhällsförändringarna och vilken kyrkans roll ska vara i det offentliga rummet.

Talartid i plenum

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:38.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen är det kyrkomötet som varje år, på förslag från presidiet, fastställer de talartider som ska gälla för året. Ledarna för kyrkomötets nomineringsgrupper har under en följd av år varit överens i fråga om talartiden. Utskottet ser mot den bakgrunden inte något behov av att nu uppdra till kyrkomötets presidium att i sitt förslag till debattregler för 2023 utöka talartiden för huvudmotionärer och andra föranmälda talare.

Utskottet kan se att det i vissa fall kan föreligga behov av utökad talartid. Det gäller plenardebatten rörande mycket omfattande betänkanden. Utskottet vill emellertid här peka på den möjlighet som finns för presidiet att, i samband med sådana debatter, dela upp debatten i mindre, avgränsade delar och att samma talare på det sättet har möjlighet att få flera anföranden rörande samma betänkande.

Med detta sagt vill utskottet ändå inte utesluta att, för det fall kyrkomötet framgent får nya arbetssätt och nya arbetsmetoder, frågan om en utökning av talartiden åter kan aktualiseras.

Frågedebatt

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:43.

Utskottet vill inledningsvis anföra att det bejakar andemeningen i motion 2022:43. Utskottet ser positivt på att utveckla arbetsformerna i kyrkomötet och att fler tillfällen ges till att i olika format debattera, ifrågasätta och utbyta tankar och åsikter. Det finns goda exempel på sådana format i andra civilsamhällesorganisationer.

Utskottet är dock inte berett att tillmötesgå motionärerna när det gäller fråge- och interpellationsinstitutet. Utskottet menar att de skäl som låg bakom att frågedebatten

avskaffades alljämt är giltiga. Utskottet vill vidare anföra att en fråge- eller interpellationsdebatt för tankarna till arbetet i Sveriges riksdag. Det finns dock i nu aktuellt avseende avgörande skillnader mellan riksdagen och kyrkomötet. I riksdagen finns det en tydlig uppdelning mellan en regering och en opposition. Vidare finns det i riksdagen ministrar med utpekade ansvarsområden till vilka frågor och interpellationer kan ställas. I kyrkan finns som verkställande organ en kyrkostyrelse som är sammansatt av representanter för de flesta nomineringsgrupperna och som ska avspegla majoritetsförhållandena i kyrkomötet. Kyrkostyrelsens ledamöter har inte heller några individuellt utpekade ansvarsområden.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag i punkterna 1, 2 och 4 till förmån för ett avslag på dessa punkter.

Enligt min mening ska inte kyrkomötet besluta att införa tematiska kyrkomöten utan att vidare ställa krav på att mötenas teman ska ha klar koppling till kyrkans grunduppdrag. Utskottets förslag innebär en begränsning av motionsrätten. Med den grunden är det av största vikt att säkerställa att de tematiska kyrkomötena lägger fokus på Svenska kyrkans grunduppdrag.

Jag välkomnar förslaget att nu försöka ha tematiska kyrkomöten, men de måste rotera utifrån följande kategorier: Gudstjänst, Diakoni, Mission och Teologisk undervisning.

Det är således min mening att utskottet borde ha verkat för att inarbeta detta i kyrkoordningen, tillika att temat för kyrkomötet 2024 ska vara inom fokusområdet Gudstjänst.

Petter Nilsson

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser om begränsad motionsrätt vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde i kyrkomötets arbetsordning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 2

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:4
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet,

dels att 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 3 a och 3 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 a §

Kyrkomötet får hålla sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde). Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som

1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller

2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.

3 b §

Förslag om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt 3 a § och vilket eller vilka särskilda ämnen som ska behandlas vid det sammanträdet läggs fram av kyrkomötets presidium.

Kyrkomötet får fatta beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde och om tema för ett sådant sammanträde senast vid kyrkomötet året innan sammanträdet ska hållas.

4 §

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordning*.

Ett förslag enligt första stycket prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott. För beslut fordras att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget.

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordningen*.

5 kap.

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordningen* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 3

Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2022:4
Bilaga 3

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 11 kap. 10 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkomötets arbetsordning om vad som gäller vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Bilaga 4 Presidiets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet,

dels att 1 kap. 4 § och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 3 a och 3 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 a §

Kyrkomötet får under en mandatperiod hålla ett sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde). Vid detta sammanträde får bara väckas motioner som

- 1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller*
- 2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.*

3 b §

Förslag om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde enligt 3 a § och vilket eller vilka särskilda ämnen som ska behandlas vid det sammanträdet läggs fram av kyrkomötets presidium.

Kyrkomötet får fatta beslut om att hålla ett tematiskt kyrkomötessammanträde och om tema för ett sådant sammanträde senast vid kyrkomötet året innan sammanträdet ska hållas.

4 §

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordning*.

Ett förslag enligt första stycket prövas genom omröstning utan föregående beredning i utskott. För beslut fordras att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av kyrkomötets ledamöter ansluter sig till förslaget.

Kyrkomötet kan på förslag av ordföranden besluta att för särskilt fall avvika från bestämmelser i *arbetsordningen*.

5 kap.

O 2022:4
Bilaga 4

1 §

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordning* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Om ordföranden finner att en viss fråga enligt kyrkoordningen eller *arbetsordningen* inte ska behandlas av kyrkomötet, ska ordföranden tillkännage det vid ett sammanträde i plenum med angivande av skälen för sitt ställningstagande. En sådan fråga kan därefter behandlas av kyrkomötet, bara om kyrkomötet på yrkande av någon ledamot förklarar att det inte godkänner ordförandens bedömning.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:5y

Tematiska kyrkomötessammanträden

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkomötets presidiums skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden

Skrivelsen innehåller två delar. I skrivelsens första del redovisas bakgrunden till beslutet 2017 att genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2019. Det tematiska sammanträdet genomfördes med stöd av en tidsbegränsad särskild arbetsordning för kyrkomötet, som har upphört att gälla. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkomötets arbetsordning som gör det möjligt att även framöver, efter beslut av kyrkomötet, genomföra tematiska kyrkomötessammanträden där motionsrätten är begränsad till att omfatta motioner som rör skrivelser från kyrkostyrelsen eller som rör sammanträdet tema. Vidare föreslås att det i kyrkoordningen ska finnas en grundläggande bestämmelse som erinrar om denna reglering. I skrivelsens andra del föreslås att det ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde år 2024 med temat Kyrkan i det offentliga rummet.

Kyrkorättsnämnden yttrar sig enbart avseende skrivelsens första del, men erinrar om att förslagen i skrivelsens andra del inte är möjliga att besluta om eller genomföra enligt den nu gällande arbetsordningen. För att dessa ska kunna genomföras krävs således beslut om ändringar i kyrkomötets arbetsordning samt att dessa beslutas träda i kraft omedelbart.

Kyrkorättsutskottet har i betänkande 2017:1 konstaterat följande. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. De förändringar som sker när det gäller kyrkomötet och dess arbetsformer måste vara av sådan art att de säkerställer att kyrkomötets identitet och legitimitet inte på något sätt kan ifrågasättas.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. I kyrkoordningen regleras att kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse, en ledamot eller en biskop genom en motion, ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande, kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och revisorerna om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag. Så som bestämmelsen är utformad reglerar den i första hand vilka ärenden kyrkomötet ska besluta i. Vem som därmed har rätt att väcka ärenden i kyrkomötet får anses följa av skrivningen, men kyrkorättsnämnden noterar att kyrkoordningens terminologi i första hand fokuserar på vad kyrkomötet har att behandla och besluta i för ärenden. Den formulering som kyrkomötet 2017 beslutade använda i den tidsbegränsade särskilda arbetsordningen för kyrkomötet följer samma terminologi och är således konsekvent genom att reglera vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. I praktiken innebär detta en inskränkning i den fria motionsrätten.

I presidiets skrivelse 2022:1 föreslås en tydligare skrivning i kyrkomötets arbetsordning som i stället för att reglera vilka ärenden kyrkomötet har att behandla och besluta i reglerar vilka motioner som får väckas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. På så sätt blir den föreslagna inskränkningen i den fria motionsrätten öppet tydliggjord. Detta torde inte innebära någon skillnad i praktiken, syftet med båda skrivningarna är detsamma. Med den av presidiet föreslagna skrivningen blir dock den juridiska terminologin inkonsekvent i förhållande till övriga gällande bestämmelser. Denna inkonsekvens i terminologin behöver vägas mot fördelarna med en tydligare skrivning.

Kyrkorättsnämnden noterar en språklig inkonsekvens och ser ett behov av förtydligande i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § kyrkoordningen. Den föreslagna formuleringen följer inte samma form som jämförbara skrivningar i 11 kap. 12 och 23 §§ kyrkoordningen. Det framgår av presidiets skrivelse att dess avsikt med den föreslagna kyrkoordningsregleringen är att erinra om att motionsrätten berörs av den särskilda regleringen i arbetsordningen. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför följande formulering i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § *tredje* stycket kyrkoordningen:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser om begränsad motionsrätt vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde i kyrkomötets arbetsordning.

Av presidiets skrivelse framgår inte om det är presidiets avsikt att begränsa möjligheten att hålla tematiska kyrkomötessammanträden till maximalt en gång per mandatperiod. Så som förslaget till 1 kap. 3 a § arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) är utformat kan det tolkas så. Samtidigt kan skrivningarna i presidiets överväganden och förslag tolkas som att förslaget tros ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod. Kyrkorättsnämnden vill härvid framhålla behovet av förtydligande av vilket som avses. Om avsikten är att begränsa möjligheten till maximalt ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod kan skrivelsens förslag enligt följande fastställas.

1 kap.

3 a §

Kyrkomötet får under en mandatperiod hålla ett sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

Om avsikten däremot är att ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod behöver den föreslagna lydelsen i arbetsordningens 1 kap. 3 a § första meningen justeras. Kyrkorättsnämnden föreslår i så fall följande lydelse:

1 kap.

3 a §

Kyrkomötet får hålla sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

I presidiets skrivelse föreslås att *rätten att väcka en motion* vid tematiska kyrkomötessammanträden ska begränsas i stället för att begränsa *vilka motioner som kan tas upp till behandling*, vilket alltså var den gällande ordningen vid det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019. Presidiet motiverar förslaget med att det i praktiken inte innebär någon skillnad jämfört med ordningen som gällde 2019 och att det blir en fråga för ordföranden att bedöma om en viss motion får väckas och ytterst för kyrkomötet att besluta vad som ska gälla enligt 5 kap. 1 § arbetsordningen. Kyrkorättsutskottet konstaterade i betänkande 2017:1 följande gällande kyrkomötets motionsinstitut.

Kyrkorättsutskottet inser att det, i samband med tematiska kyrkomöten, inte är oproblematiskt att inskränka rätten att motionera på det sätt som presidiet föreslår. Samtidigt menar utskottet att ett införande av tematiska kyrkomöten måste få innebära att vissa konsekvenser accepteras. Det är, menar utskottet, också viktigt att framhålla att rätten att motionera med anledning av kyrkostyrelsens skrivelser, bland annat Verksamhet och ekonomi, kvarstår. Många frågor går att knyta till den skrivelsen. Dessutom kvarstår kyrkomötets möjlighet att i enlighet med 5 kap. 1 § i arbetsordningen överpröva ordförandens beslut om att en motion inte ska behandlas.

För att inskränkningen inte ska förefalla vara så genomgripande menar utskottet att den föreslagna rubriken före 1 a kap. 2 § ”Begränsning i rätten att få motioner behandlade” ska tas bort.

Kyrkorättsnämnden vill därvid framhålla att den nu föreslagna lydelsen kan upplevas som en mer ingripande begränsning i den vedertagna demokratiska ordningen med fri motionsrätt. Trots att båda lydelserna rent faktisk medför en inskränkning i den fria motionsrätten och trots att den föreslagna ordningen inte skulle medföra någon skillnad i vilka motioner som rent faktiskt kan komma att behandlas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde, medför den föreslagna formuleringen ett avsteg från den

vedertagna terminologin vilket kyrkorättsnämnden behöver beakta. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför att den vedertagna terminologin används, som genom följande formulering i arbetsordningens 1 kap. 3 a § andra mening begränsar vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 a §

[...] Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som

- 1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller*
- 2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.*

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslagen i skrivelsens övriga delar.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:5

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner som på olika sätt berör valfrågor. Motion 2022:1 berör frågor om plombering av valurnor, valsedlars utformning och digital röstning. Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 handlar om tidpunkt för kyrkovalet respektive kriterier för registrering av nomineringsgrupper. Vidare behandlas motion 2022:30 som berör inskränkt valbarhet till kyrkomötet respektive motion 2022:63 som handlar om parlamentarisk utredning om indirekta val. Slutligen behandlas även motion 2022:81 som berör procentspärr till kyrkomötet samt frågan om fördelning av utjämningsmandat. Utskottet föreslår bifall till motion 2022:81 och att övriga motioner ska avslås.

Till betänkandet finns sju reservationer och fem särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2022:1 av Petter Nilsson och Nima Gholam Ali Pour, Säkrare valsystem	3
Motion 2022:7 p. 3 och 4, Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen	3
Motion 2022:30, Margaretha Herthelius m.fl., Nationella listor vid kyrkoval	3
Motion 2022:63, Sven Gunnar Persson m.fl., Parlamentarisk utredning om indirekta val	3
Motion 2022:81, Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet.....	4
Yttrande från läronämnden	4
Bakgrund	4
Direkta och indirekta val	4
Nomineringsgrupper	5
Mandatfördelning	8
Inskränkt valbarhet till kyrkomötet.....	10
Valdag	12
Digital röstning	13
Valsedlar	15
Hantering av valurnor vid avbrott i röstmottagningen.....	17
Utskottets överväganden	19
Motion 2022:1 Säkrare valsystem	19
Motion 2022:7 p. 3 och 4 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen	19
Motion 2022:30 Nationella listor vid kyrkoval	19
Motion 2022:63 Parlamentarisk utredning	20
Motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet	20
Reservationer och särskilda meningar	21
Bilaga Läronämndens yttrande 2022:10y	24

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:1, punkt 1.
2. avslå motion 2022:1, punkt 2.
3. avslå motion 2022:1, punkt 3.
4. avslå motion 2022:7, punkt 3.
5. avslå motion 2022:7, punkt 4.
6. avslå motion 2022:30.
7. avslå motion 2022:63.
8. bifalla motion 2022:81, punkt 1.
9. bifalla motion 2022:81, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:1 av Petter Nilsson och Nima Gholam Ali Pour, Säkrare valsystem

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att valnämnderna åläggs att registrera plombering vid kyrkovalet,
2. utreda möjligen att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga valbara alternativ,
3. utreda möjligheten att med personlig elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet.

Motion 2022:7 punkterna 3 och 4, Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

3. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att kyrkovalet förläggs mitt emellan de allmänna valen, mitt emellan påsken och pingsten,
4. utreda nya kriterier för registrering av nomineringsgrupper till kyrkovalet.

Motion 2022:30, Margaretha Herthelius m.fl., Nationella listor vid kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att bestämmelserna om inskränkt valbarhet till kyrkomötet upphävs.

Motion 2022:63, Sven Gunnar Persson m.fl., Parlamentarisk utredning om indirekta val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning med bred parlamentarisk förankring med uppdrag att komma med förslag till utformning av indirekta val av stiftsfullmäktige och kyrkomöte och vilka ändringar av kyrkoordningen detta kan medföra. De ekonomiska aspekterna på ett sådant system ska också belysas i utredningen.

Motion 2022:81, Jesper Eneroth m.fl., Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär

1. införande av procentspärr för val till kyrkomötet,
2. att utjämningsmandat endast fördelas mellan de nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast valkretsmandat i någon av valkretsarna.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:30 i Ln 2022:10y, *bilaga*.

Bakgrund

Direkta och indirekta val

Valsystemets utformning har under lång tid varit en omdiskuterad fråga i Svenska kyrkan såväl före som efter relationsändringen; inte minst vad gäller frågan om i vilken utsträckning olika beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val. Bland annat behandlades vid kyrkomötet 2017 fem motioner som berörde ämnet (2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88, 2017:101). Organisationsutskottet avslag samtliga motioner, men föreslog samtidigt kyrkomötet att med anledning av motionerna uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val ur demokrati-, kyrkosyns- och digitaliseringsperspektiv (O 2017:4). Uppdraget till kyrkostyrelsen, som bifölls av kyrkomötet, återrapporterades som slutbehandlat till kyrkomötet 2021 (KsSkr 2021:3, se bilaga 1 för konsekvensanalysen).

Vid 2021 års kyrkomöte behandlade organisationsutskottet en motion (2021:71) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär reformerade indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige, varvid särskilt effekterna på proportionalitet och ekonomi skulle belysas. Organisationsutskottet anförde med anledning av motionen att de välkomnade den ovan nämnda konsekvensanalys som kyrkostyrelsen genomfört och att det fortsatt behövs samtal som berör valsystemets utformning. Vidare framhöll utskottet följande (O 2021:5).

Mot bakgrund av att frågan om i vilken utsträckning beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val under lång tid varit en omdiskuterad fråga, behövs det fortsatta samtal som berör valsystemets utformning. Utskottet konstaterar dock att det finns olika perspektiv på vad som är problematiskt med nuvarande valsystem. Med anledning av dessa olika perspektiv är det av vikt att klargöra vad som anses problematiskt innan ställning tas till om en utredning ska tillsättas. Då valsystem har stor betydelse för Svenska kyrkan som organisation är det enligt utskottets mening vidare av vikt att en utredning som avser detta system och vilka frågor som behöver belysas inom ramen för en sådan utredning, har bred parlamentarisk förankring. Detsamma gäller utredningen som sådan. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att det i nuläget inte finns en sådan bred förankring och föreslås därför att motion 2021:71 ska avslås.

Kyrkomötet biföll utskottets förslag om att avslå motionen (Km prot., beslut § 93).

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2022:1 framhåller kyrkostyrelsen – angående större utredningar för framtidens kyrka – att de ser ”behov av att säkra och utveckla den demokratiska styrningen för framtiden, vilket är ett arbete som inleds under 2023, för att under 2024 utreda hur den kan tryggas och upprätthållas till en lägre kostnad än idag” (s. 8).

Nomineringsgrupper

Allmänt om nomineringsgrupper och partier

Enligt 2 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är Svenska kyrkan en öppen folkkyrka som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet. I inledningstexten till nionde avdelningen i kyrkoordningen – som handlar om val – står följande.

Inom kyrkan väljs människor till olika förtroendeuppdrag och för att överlägga och fatta beslut på hela gemenskapens vägnar. Så har det varit genom kyrkans hela historia. I mycket har kyrkans beslutsordningar knutit an till men även påverkat vad som har gällt i det samhälle där kyrkan har verkat.

Svenska kyrkan har den ordningen att de kyrkotillhöriga väljer sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. Därigenom ger de kyrkliga valen var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen skall fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån skall främja den uppgiften. Denna breda delaktighet i kyrkans styrelse har också sin grund i kristen människosyn och i Guds folks gemensamma ansvar på dopets grund för kyrkans alla angelägenheter.

Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas till vara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse. Valhandlingen har också betydelse som ett uttryck för samhörighet med kyrkan.

Nomineringsgrupper förekommer endast i förhållande till de direkta val som genomförs enligt kyrkoordningens 38:e kapitel. Det finns ingen definition av begreppet ”nomineringsgrupp” varken i kyrkoordningen eller i dess förarbeten. Av 38 kap. 21 § och 31 § framgår endast att en nomineringsgrupp måste ha stöd av ett visst antal personer för att kunna registrera en gruppbezeichnung respektive att endast nomineringsgrupper som har registrerat gruppbezeichnung och anmält kandidater kan delta i valet. I praktiken behöver nomineringsgruppen även ha ett ombud (jfr 38 kap. 27 § andra stycket). Möjlighet att avslå en ansökan om registrering av gruppbezeichnung regleras i 24 §, där det framgår att det finns tre olika kriterier för att avslå en ansökan. Det första är om beteckningen inte uppfyller kraven i 22 §, som innebär att beteckningar som registreras för val till stifts- eller kyrkofullmäktige alltid ska innehålla stiftets respektive församlingens eller pastoratets namn i nominativ- eller genitivform. Det andra kriteriet är att en ansökan kan avslås om beteckningen kan antas bli förväxlad med en annan beteckning som kan förekomma i samma val. Det tredje skälet för att avslå en ansökan är om den önskade beteckningen bedöms som uppenbart olämplig. Det finns ingen närmare vägledning i förarbetena vad som är att se som en uppenbart olämplig beteckning. I exempelvis kommentaren till kyrkoordningen har dock beteckningar som kan antas väcka anstöt hos en bred grupp, eller som innehåller oacceptabla värderingar, angetts som exempel på beteckningar som får anses uppenbart olämpliga

(Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 560, Verbum).

Inför tillkomsten av kyrkoordningen berördes valfrågor närmare i delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) där följande anfördes (s. 164).

Vi vill här inledningsvis göra det generella konstaterandet att när vi i valbestämmelserna i kyrkoordningen använder begreppet ”parti” definierar vi detta i enlighet med 3 kap. 7 § regeringsformen, där det stadgas att ”med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning”. Det är väljarnas egen sak att själva organisera sig i grupper, som i dessa sammanhang benämns partier. Begreppet parti avser alltså inte enbart politiska partier.

I huvudbetänkandet, Förslag till kyrkoordning (SKU 1998:1) hade dock termen ”parti” – utan någon närmare motivering av varför – ersatts av begreppet ”nomineringsgrupp” (se SKU 1998:1 s. 268, 13 §). Inte heller Svenska kyrkans centralstyrelse berörde frågan närmare i den efterkommande skrivelsen (CsSkr 1998:3). Av det som framgår av förarbetena torde det som uttalats i ovan nämnda delbetänkande gällande begreppet ”parti” även gälla för begreppet ”nomineringsgrupp”.

Vad gäller termen parti fanns det fram till år 2015 en definition i 3 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen (1974:152). Enligt det nu borttagna tredje stycket i nämnda lagrum var ett parti varje sammanslutning eller grupp av väljare som uppträder i val under särskild beteckning. Det fanns således inga krav på särskild storlek eller form för att ett parti skulle anses föreligga. Det krävdes inte heller att partiet hade något politiskt program, stadgar eller styrelse. Ett parti behövde inte heller uppfylla kriterierna för en juridisk person. I de förarbeten som låg till grund för förändringen anförde regeringen att justeringen inte innebar någon ändring i sak i fråga om möjligheterna för en sammanslutning eller väljargrupp att ställa upp i val, utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda. Regeringen anförde vidare (prop. 2013/14:70 s. 19).

Att begreppet parti inte är närmare definierat i lag är ett uttryck för att det i vårt land sedan lång tid har ansetts vara en viktig princip att partiernas verksamhet ska regleras med försiktighet med hänsyn till vikten av en fri åsiktsbildning. Det finns därför exempelvis inte några särskilda regler för just partiets verksamhet. Några rättsliga begränsningar avseende partiets ideologier finns inte heller. Avsaknaden av restriktioner vad gäller partibildning ska således ses i ljuset av regeringsformens starka skydd för föreningsfriheten, som tillförsäkrar var och en frihet gentemot det allmänna att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Föreningsfriheten anses grundläggande för den politiska verksamheten eftersom politiska partier är att anse som föreningar (prop. 1973:90 s. 240). Det ska emellertid betonas att allmänna lagar och andra bindande föreskrifter naturligtvis gäller fullt ut för partier och deras företrädare liksom för andra organisationer och deras företrädare.

Även om det inte finns något formellt krav på att ett parti behöver vara organiserat som en juridisk person, finns det i praktiken en skillnad avseende vad ett parti kan göra beroende på hur partiet är organiserat. Exempelvis måste partiet vara en juridisk person för att kunna registrera en partibeteckning eller för att ansöka om statligt partistöd.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet 2017 behandlade organisationsutskottet en motion (2017:109) om förbud mot rasistiska nomineringsgrupper. Utskottet anförde i sina överväganden att det tar avstånd från rasism och extremism, men ställer sig kritiska till att förbjuda vissa människor och nomineringsgrupper på det sätt som föreslagits i motionen och på så vis inskränka demokratin (O 2017:6). Utskottet föreslog därför avslag, vilket även blev kyrkomötets beslut (Km prot., beslut § 183).

Även vid kyrkomötet året efter behandlades en motion (motion 2018:18) rörande förbud mot främlingsfientliga nomineringsgrupper. Organisationsutskottet föreslog, liksom året tidigare, att även denna motion skulle avslås, och anförde i sina överväganden följande (O 2018:10).

Utskottet vill inledningsvis poängtera att det kraftfullt tar avstånd från alla former av rasism och andra kränkningar av alla människors värde och värdighet. Utskottet delar till fullo skrivningarna i Läronämndens yttrande (2018:5y) om att det är grundläggande i kristen människosyn att värna, driva och ge uttryck för alla människors lika och okränkbara skapelsegivna värde och värdighet och att det i Svenska kyrkan förutsätts att beslutsorganen, där nomineringsgrupperna är företrädare, följer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Svenska kyrkans beslutsorgan har ett kollektivt ansvar för att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära följs. Den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst har ett särskilt ansvar och måste svara för hur de efterlever de löften som de har gett vid vigningen. Förtroendevalda inom Svenska kyrkan förutsätts dela Svenska kyrkans grundläggande värderingar, men det finns inget bekännelsekrav på enskilda förtroendevalda. Tillsynen från biskop och domkapitel avser församlingarnas och pastoratens beslutsorgan och personer inom vigningstjänsten.

Utskottet finner att kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra kränkningar bör föras genom öppen och fri debatt snarare än genom förbud i kyrkoordningen. Att företrädare för Svenska kyrkan i olika sammanhang lyfter fram den kristna människosynen är ett bättre redskap i kampen mot rasismen än att förbjuda vissa grupper. Ett exempel som är värt att lyfta fram särskilt är uttalandet som gjordes av konferensen mot främlingsfientlighet, rasism och populistisk nationalism i samband med global migration, där ärkebiskop Antje Jackelén deltog. Att genom ändringar i kyrkoordningen utestänga vissa åsikter och nomineringsgrupper strider mot grundläggande demokratiska principer och leder till svåra avgränsningsproblem. Vidare riskerar det att leda till allt fler inskränkningar på sikt.

Mot bakgrund av det anförda, och med ett kraftfullt avståndstagande från alla former av rasism och kränkningar av alla människors värde och värdighet, föreslår utskottet att motion 2018:18 ska avslås.

Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottet förslag om att avslå motionen (Km prot., beslut § 188).

Mandatfördelning

Allmänt om mandatfördelning mellan nomineringsgrupper

Kyrkovalet syftar till att fördela ett visst på förhand bestämt antal ledamotsplatser och ersättningsplatser – så kallade mandat – i kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomötet, mellan de nomineringsgrupper som har registrerat sig på förhand och anmält kandidater för det aktuella valet. Mandaten i de ovan nämnda beslutande organen fördelas proportionerligt mellan nomineringsgrupperna enligt en på förhand bestämd beräkningsmodell där den så kallade jämkade uddatalsmetoden används. Beräkningsmodellen är liknande den som används i de allmänna valen. En skillnad är dock bland annat att det i kyrkovalet – till skillnad från i allmänna val – inte finns någon procentspärr för att få en plats. Det betyder att om en nomineringsgrupp har fått tillräckligt många röster i relation till andra nomineringsgrupper – för att få ett mandat i en valkrets som de ställer upp i – får gruppen också ett mandat i det aktuella organet.

Vid val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet finns det flera valkretsar, där det till varje valkrets finns knutet ett visst antal så kallade *fasta mandat*. I och med att de fasta mandaten fördelas mellan valkretsarna kan detta leda till att en nomineringsgrupp som fått många röster i en valkrets ändå blir utan ett fast mandat. För att kompensera för detta förhållande – det vill säga för nomineringsgrupper som totalt sett fått många röster sett till hela stiftet när det gäller val till stiftsfullmäktige eller hela landet när det gäller kyrkomötet – finns så kallade *utjämningsmandat*. Syftet med utjämningsmandat är att skapa en bättre proportionell fördelning mellan nomineringsgrupper i ett val med flera valkretsar. Vid val till stiftsfullmäktige är fyra femtedelar fasta valkretsmandat och en femtedel utjämningsmandat (38 kap. 13 § kyrkoordningen). Vid val till kyrkomötet är 225 platser fasta mandat och 24 platser utjämningsmandat (38 kap. 17 §).

Vid fördelning av utjämningsmandat ser man hela stiftet som en valkrets vid val till stiftsfullmäktige, respektive hela landet som en valkrets vid val till kyrkomötet. En jämförelse görs sedan av hur många mandat en nomineringsgrupp skulle ha fått om hela stiftet, respektive hela landet, varit en valkrets och jämför detta med hur många fasta mandat gruppen totalt sett fått då mandaten fördelats i respektive valkrets. Om en nomineringsgrupps beräknade mandat överstiger det totala antalet fasta mandat gruppen fördelats, tilldelas gruppen lika många utjämningsmandat som skillnaden. Bestämmelser om hur mandatfördelningen går till finns i 38 kap. 62–87 §§ (för en mer ingående förklaring av ovan nämnda beräkningsmodeller samt exempel på beräkningar, se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 601–628, Verbum).

Tidigare behandling av frågan om utjämningsmandat och procentspärr

Inför relationsändringen behandlades frågor om de kyrkliga valen i delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4). I den så kallade Valutredningen utreddes bland annat frågan om utjämningsmandat och procentspärr, där utredningen anförde följande (SKU 1998:4 s. 151).

Vi har konstaterat att det är ett genomgående drag i de utredningar som behandlat frågan att ett system med utjämningsmandat är bästa sättet att vid val som sker inom flera valkretsar uppnå proportionalitet mellan partier och grupperingar. Systemet, som gäller vid val till riksdag och landsting, skulle sannolikt ha varit infört även vid val till kommunfullmäktige om inte oenighet rått i frågan om småpartispärr.

Enligt vår uppfattning har frågan om införandet av en sådan spärr ingen aktualitet vad gäller de kyrkliga valen och kan därför inte vara

någon komplicerande faktor här. Vi ser det som positivt att ett system med utjämningsmandat ger möjlighet till en i förhållande till valresultatet rättvis representation också för mindre partier/grupperingar.

Avvägningen av i vilken utsträckning man genom införande av utjämningsmandat skall söka uppnå proportionalitet måste dock ske under hänsynstagande till i sammanhanget relevanta omständigheter i övrigt.

I det förslag till kyrkoordning som centralstyrelsen sedermera lade fram till kyrkomötet 1999 föreslogs den ordning som är gällande även idag med direkta val och med fördelning av både fasta mandat och utjämningsmandat i valen till stiftsfullmäktige och kyrkomöte (CsSkr 1999:3 s. 2–253 f.). I sina överväganden anförde centralstyrelsen bland annat följande (s. 2–259 f.).

Att vi vad gäller antalet valkretsmandat vid val till stiftsfullmäktige och Kyrkomötet använt begreppet ”fasta” mandat beror på att vi finner det lämpligt med en ordning med fasta mandat och *utjämningsmandat* vid dessa val. Frågan om införande av ett sådant system vid kyrkliga val har aktualiserats vid flera tillfällen under de senaste åren. Systemet är – jämte minimibestämmelser för antalet mandat per valkrets – ägnat att vid val som sker i flera valkretsar uppnå rättvisande proportionalitet mellan grupperingar. Det gäller vid val till riksdag och landsting. I likhet med utredningen ser vi det som positivt att systemet ger möjlighet till en i förhållande till valresultatet rättvis representation också för mindre grupperingar.

För att en ordning med utjämningsmandat skall kunna tillämpas fordras att totalantalet röstberättigade inte är alltför lågt samt att det finns ett i praktiken etablerat system med ett antal nomineringsgrupper. Dessa förutsättningar anser vi uppfyllda när det gäller valen till Kyrkomötet och till stiftsfullmäktige. När det gäller val till stiftsfullmäktige ansluter vi oss till utredningens uppfattning att fyra femtedelar av totala antalet mandat skall utgöra fasta valkretsmandat och en femtedel utjämningsmandat. Eftersom utredningsförslaget inte innebär direkta val till Kyrkomötet finns där inga förslag beträffande utjämningsmandat. Vi föreslår att andelen utjämningsmandat skall vara ungefär en tiondel av totala antalet mandat, d.v.s. samma fördelning mellan fastamandat och utjämningsmandat som vid val till riksdagen.

I delbetänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2), kom frågan om utjämningsmandat och procentspärri att återigen behandlas. Den så kallade Demokratiutredningens sammanvägda förslag var att införa en procentspärri avseende val till kyrkomötet. I detalj innebar förslaget att en nomineringsgrupp var tvungen att få minst fyra procent av rösterna i hela landet, alternativt tolv procent av rösterna i en valkrets, för att kunna erhålla mandat i kyrkomötet. I utredningen framhölls bland annat att det med ett valsystem som innehåller utjämningsmandat – men inte har någon spärri för nomineringsgrupper – behövs ett relativt litet antal röster för att få ett mandat. Vidare framhölls att detta fått genomslag vid valet till kyrkomötet både år 2001 och 2005. I sina överväganden påpekade utredningen att det fanns skäl för nuvarande ordning som ger möjlighet för alla nomineringsgrupper att bli företrädare i kyrkomötet i relation till valresultatet. Samtidigt menade utredningen att ett stort antal mycket små nomineringsgrupper riskerar att påverka arbetet i kyrkomötet, där utskottsarbetet utgör själva grunden för arbetet med olika förslag som läggs fram i skrivelser och motioner. Utredningen pekade på att samspelet mellan utskottsarbetet och överläggningarna i

nomineringsgrupperna är en förutsättning för att i utskotten nå fram till ställnings- taganden som är förankrade hos kyrkomötets majoritet och att det inte är möjligt att vid sammanträden i plenum – på samma sätt som i utskotten – föra konstruktiva resonemang i syfte att nå fram till ofta nödvändiga kompromisser. Enligt utredningen hade det varit en klar fördel om nomineringsgrupper funnits företrädda i alla utskott. Sammanfattningsvis föreslog utredningen ett införande av en procentspärr enligt ovan, där man vid en avvägning mellan olika legitima intressen fann det lämpligt att föreslå samma spärr som vid val till riksdagen, det vill säga fyra procent. Dock ansåg utredningen det befogat med ett undantag från nämnda spärr om en nomineringsgrupp har särskilt stark ställning i ett visst stift, varför även spärren på tolv procent av rösterna i ett stift lades fram som förslag (SKU 2006:2 s. 165 f.).

Kyrkostyrelsen kom aldrig att lägga fram något förslag på grundval av betänkandet *Välja med förtroende*. Vid kyrkomötet 2007 lades dock fram en motion (2007:90) som byggde på ett förslag till skrivelse som diskuterats av kyrkostyrelsen. I nämnda motion fanns ett förslag om att införa en procentspärr på så sätt som föreslagits av Demokratiutredningen. Förslaget avslogs av organisationsutskottet med motiveringen att ”utskottet anser till skillnad från motionärerna att det inte bör införas en sådan spärr” (O 2007:5).

Partispärrar i de allmänna valen

Bestämmelserna om kyrkoval bygger i stor utsträckning på bestämmelserna i vallagen (2005:837). Även i de allmänna valen tillämpas fasta mandat och utjämningsmandat för att uppnå en mandatfördelning mellan partierna som i så stor utsträckning som möjligt stämmer överens med vilka partier väljarna röstat på (se 3 kap. 7–9 §§ regeringsformen och 14 kap. 3–8 §§ vallagen). Som nämnts ovan tillämpas dock partispärrar i de allmänna valen. Spärren innebär att ett parti måste ha fått minst en viss andel av de giltiga rösterna i valområdet för att kunna få delta i mandatfördelningen. Vilken procentandel av rösterna som partiet måste ha fått skiljer sig mellan olika val. Vid val till riksdagen är gränsen fyra procent av rösterna i hela riket (3 kap. 7 § regeringsformen). Ett parti som erhållit minst tolv procent av rösterna i en valkrets får dock delta i fördelningen av de fasta mandaten i den valkretsen. En gräns på fyra procent av rösterna i hela landet tillämpas även vid val till Europaparlamentet (14 kap. 6 § tredje stycket vallagen), medan gränsen ligger på tre procent av rösterna i regionen vid val till regionfullmäktige (14 kap. 6 § andra stycket). Vid val till kommunfullmäktige ligger spärren på två procent av rösterna i kommuner som endast har en valkrets, medan gränsen i kommuner med flera valkretsar ligger på tre procent (14 kap. 6 § första stycket).

Inskränkt valbarhet till kyrkomötet

Gällande bestämmelser

Vid val till kyrkomötet är valbarheten inskränkt till valkretsen, vilket framgår av 38 kap. 19 a § kyrkoordningen. Varje stift utgör i sin tur en valkrets enligt 38 kap. 19 §. Detta betyder att en person som nomineras för val till kyrkomötet för ett specifikt stift måste vara folkbokförd, tillika tillhöra en församling, inom stiftet.

Bestämmelsen om att valbarheten är inskränkt till stiftet som valkrets infördes genom beslut av 2007 års kyrkomöte efter bifall till en motion (se motion 2007:90, O 2007:5 och KmSkr 2007:17). Ett liknande förslag hade dock redan lagts av Demokratiutredningen året innan som anfört följande angående förslaget (SKU 2006:2 s. 163 f.).

När Kyrkomötet sammanträder samlas representanter för hela Svenska kyrkan för att fatta gemensamma beslut. Gemenskapen är då överordnad delarna. Stiftet utgör valkretsar vid val till Kyrkomötet och antalet personer som väljs från varje stift är beroende av antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i stiftet. Det finns dock inga garantier för att den som väljs från ett visst stift representerar stiftet på det sättet att han eller hon tillhör någon av det stiftets församlingar. Valbarheten till Kyrkomötet är endast kopplad till kyrkotillhörigheten inte till stiftstillhörigheten. I diskussionerna om direkta eller indirekta val till Kyrkomötet har frågan om sambandet mellan kyrkans olika nivåer spelat en framträdande roll. Vi har tidigare föreslagit att ordningen med direkt val till Kyrkomötet skall bibehållas. Även om vi menar att övervägande skäl talar för att bibehålla de direkta valen innebär det inte att vi utan vidare avvisar alla skäl som har redovisats för en övergång till indirekta val. Ett sätt att stärka och hålla samman sambandet mellan stift och nationell nivå är att inskränka valbarheten till stiftet som valkrets vid val till Kyrkomötet. Stiftsgrupperna har inte samma betydelse för Kyrkomötets arbete som tidigare har varit fallet. Vi ser det ändå som angeläget att det så långt möjligt görs tydligt att när Kyrkomötet sammanträder så samlas förtroendevalda från de olika stiftet för att fatta gemensamma beslut. Vi föreslår därför att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen vid val till Kyrkomötet. Samtidigt menar vi att det skall vara möjligt att vara kvar som ledamot under mandatperioden även om man flyttar från det stift för vilket man är vald.

Som motiv för att bifalla förslaget i motionen framhöll organisationsutskottet att en inskränkt valbarhet är ett sätt att stärka och hålla samman sambandet mellan stift och nationell nivå. Enligt utskottets mening var det vidare angeläget att så långt som möjligt göra tydligt att när kyrkomötet sammanträder samlas förtroendevalda från de olika stiftet för att fatta beslut gemensamt (O 2007:5). Bestämmelsen om inskränkt valbarhet trädde i kraft 1 januari 2008, men tillämpades första gången vid 2009 års kyrkoval.

Tidigare ordning

Även innan ovan nämnda ändring om inskränkt valbarhet infördes var varje stift en valkrets. Det fanns dock ingen garant för stiftsrepresentation vid val till kyrkomötet, utan kandidater kunde nomineras för landet som helhet. Före år 2001 – då det var indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte – skedde nomineringar av kandidater inom stiftet. Denna ordning hade gällt sedan 1982 års kyrkomötesreform, som bland annat innebar att kyrkomötet fick 251 ledamöter samt att den prästerliga representationen och biskoparnas självskrivna ledarskap avskaffades. Tidigare hade kyrkomötet bestått av 96 ledamöter, varav 39 prästerliga ombud. De prästerliga ombuden var dels samtliga 13 biskopar, dels 26 valda ombud för stiftet. Reformen innebar att stiftsrepresentationen inte längre var lika självskriven (se prop. 1981/82:192). Nomineringar av kandidater skedde dock fortsatt inom stiftet och med något enstaka undantag tillhörde alla kyrkomötets ledamöter från ett visst stift en församling i det stiftet. Även om valbarhetsbestämmelserna inte ändrades i samband med relationsändringen, innebar ändringen med direkta val till kyrkomötet en förändring i praktiken, i och med att kandidater nu kunde nomineras för landet som helhet och inte för ett visst stift (se SKU 2006:2 s. 164).

Valdag

Gällande bestämmelser för kyrkoval och allmänna val

Enligt 38 kap. 6 § kyrkoordningen äger direkta kyrkliga val rum tredje söndagen i september vart fjärde år. De allmänna valen äger också rum vart fjärde år – dock numera en vecka tidigare – det vill säga andra söndagen i september (3 kap. 3 § regeringsformen, 1 kap. 1 § riksdagsordningen [2014:801] samt 1 kap. 3 § vallagen). I förhållande till de allmänna valen äger kyrkoval rum ett år innan det är ordinarie allmänna val.

Genom att de kyrkliga valen är förskjutna i förhållande till de allmänna valen krockar inte de kyrkliga valen med de allmänna valen. Dock gäller att valen till EU-parlamentet vart 20:e år infaller på en söndag i maj/juni samma år som de kyrkliga valen. Även Sametinget har val vart fjärde år med samma intervall som kyrkovalen. Sametingets valdag är den tredje söndagen i maj.

Bakgrund

Fram till år 1994 ägde de direkta kyrkliga valen rum tredje söndagen i oktober samma år som de allmänna valen och mandatperioden var tre år. Från och med år 1995 kom mandatperioden i de allmänna valen att ändras till fyra år (se prop. 1993/94:115). Motsvarande ändring gjordes dock inte för de kyrkliga valen, men detta påkallades av kyrkomötet, vilket ledde till att regeringen lade fram ett förslag som både innebar byte av valdag – till tredje söndagen i september – samt förlängd valperiod till fyra år. Nämda förslag trädde i kraft 1 juni 1997 och kom att tillämpas första gången vid kyrkoval 1997, då ledamöter valdes för en mandatperiod om fyra år.

Angående ändringen av valdag anförde regeringen bland annat att kyrkofullmäktigeval i slutet av oktober innebar ett mycket pressat tidsschema för att hinna med de val av stiftsfullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkoråd med flera, som var tvunget att göras innan den nya valperioden började löpa den 1 januari. Sammanfattningsvis menade regeringen att en flyttning av valdagen från oktober till september skulle innebära en lättnad i de olägenheter som den snävt tilltagna tidsperioden förorsakade (prop. 1996/97:70 s. 171). Gällande ändringen av mandatperiod hänvisade regeringen till det principbeslut som fattats om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan från och med år 2000. En bibehållen ordning med tre års mandatperiod skulle innebära att det skulle hållas val till kyrkofullmäktige samma år som relationsändringen trätt i kraft, vilket enligt regeringen skulle vara förenat med betydande praktiska olägenheter för kyrkan och även kunna få negativa effekter på den demokratiska beslutsprocessen. Behovet av förlängd mandatperiod var även något som uppmärksammats särskilt av Svenska kyrkans centralstyrelse, som också lyft fram behovet av mer tid för att Svenska kyrkan efter relationsändringen skulle ha möjlighet att genomföra de kyrkliga valen (prop. 1996/97:70 s. 172). I de förarbeten som låg till grund för kyrkoordningen i samband med relationsändringen föreslogs att de förändringar som trätt i kraft år 1997 skulle bestå även efter relationsändringen – det vill säga valdag tredje söndagen i september vart fjärde år. Som argument för att behålla den gällande ordningen lyftes bland annat fram att valdagen var väl förankrad hos väljarna (SKU 1998:4 s. 159).

Tidigare ägde även de allmänna valen rum tredje söndagen i september, vilket varit en ordning som gällt för val till riksdag och landsting sedan 1920-talet och för kommunval sedan år 1942. Till de allmänna valen år 2014 ändrades dock vallagen så att valet numera sker en vecka tidigare i september. Som skäl för att tidigarelägga valdagen en vecka anfördes utökad tid till budgetarbete för en ny regering. Under utredningsarbetet hade frågan om att förlägga valet till våren lyfts. Angående detta anförde regeringen följande (prop. 2009/10:80 s. 89).

Regeringen instämmer i Grundlagsutredningens bedömning att valdagen inte bör förläggas till våren. Tidigare forskningsunderlag tyder närmast på att en sådan förändring kan komma att påverka valdeltagandet negativt (SOU 2001:65). Riksdagens arbetsrytm kan också komma att påverkas. Liksom utredningen anser regeringen att en naturlig utgångspunkt bör vara att sträva efter en så begränsad justering av den inarbetade ordningen som möjligt.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Förslag om att flytta valdag har tidigare varit uppe i kyrkomötet år 2007, då organisationsutskottet behandlade en motion (2007:39) med förslag om att flytta de kyrkliga valen till första söndagen i advent. Organisationsutskottet konstaterade i sitt betänkande att ”förslaget till ändring i kyrkoordningen inte är kyrkorättsligt genomförbart eftersom det kräver omfattande följdändringar i kyrkoordningen som måste belysas i särskild ordning” (O 2007:5). I enlighet med utskottets förslag avslogs motionen av kyrkomötet (Km prot., beslut § 157).

Digital röstning

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om elektronisk röstning har behandlats vid ett flertal kyrkomöten, senast vid kyrkomötet 2021, då organisationsutskottet avslog en motion (2021:92) om att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda möjligheten att med personlig elektronisk signatur kunna rösta i kyrkovalet via internet (O 2021:5). Dessförinnan har frågan – om än med lite olika perspektiv – varit uppe för behandling vid kyrkomötet 2003, 2004, 2006 och 2007 (O 2003:4, O 2004:4, O 2006:5, O 2007:5, se även O 2021:5 för en sammanfattande redogörelse över frågans tidigare behandling).

Frågan diskuterades även av organisationsutskottet vid kyrkomötet 2017 i samband med att utskottet föreslog att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta val (se avsnittet ovan). Utskottet anförde i sina överväganden att det finns behov av att analysera konsekvenserna av de olika valsystemen ur ett digitaliseringsperspektiv. Vidare framhölls att de tekniska möjligheterna att genomföra elektroniska kyrkoval torde, enligt utskottets mening, inte vara särskilt avlägsna och att digitaliseringens möjligheter för respektive valsysteem behöver analyseras (O 2017:4). I den återrapportering av uppdraget, som lades fram till kyrkomötet 2021, anfördes i analysen att frågan om digitalisering i samband med val kan avse olika saker, såsom exempelvis möjlighet att rösta elektroniskt utan att besöka en vallokal, rösta i en vallokal med elektronisk röstningsapparat eller att logistiken kring valet vad avser exempelvis nomineringar och röstlängder, är digitaliserade. Angående frågans behandling vid kyrkomötet 2021 anförde organisationsutskottet följande (O 2021:5).

När det gäller frågan om digital röstning i kyrkovalet konstaterar utskottet att det ännu är för tidigt för en sådan förändring, främst med hänsyn till de svårigheter som finns att bland annat säkerställa att valhemligheten inte riskeras och förtroendet för valsystemet därigenom äventyras. Utskottet förslår därför avslag på motion 2021:92. Detta utesluter dock inte, så som utskottet tidigare anförde, att kyrkostyrelsen fortsatt jobbar aktivt för en digital hantering av valen i så stor utsträckning som möjligt. I denna del anser utskottet att det inte finns några hinder för Svenska

kyrkan att stå i framkant för en digitalisering, även om en motsvarande digitalisering inte skett beträffande de allmänna valen.

Digitala satsningar till kyrkovalet 2025

Av kyrkostyrelsens skrivelse 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, framgår att kyrkostyrelsen avsatt 15 miljoner kronor till kyrkovalet 2025, som ska användas till digitala satsningar. Av skrivelsen framgår vidare att en ökad digitalisering inte bara är en anpassning till den digitala utvecklingen i samhället, utan att den digitala satsningen även bedöms frigöra betydande personella resurser på stiftsnivå. På sikt förväntas även de investeringar som nu görs innebära en ekonomisk besparing för Svenska kyrkan som helhet.

De satsningar som det planeras för berör företrädesvis olika former av tekniska lösningar som ska kunna minska den manuella hanteringen i kyrkovalet. Enligt en förstudie som nyligen utarbetats inom kyrkokansliets valkansli (Dnr Ks 2022–3572), föreslås att de digitala satsningar som ska prioriteras till kyrkovalet 2025 är digital kandidatförklaring, QR-koder på röstkortet, möjlighet för nomineringsgrupper att digitalt lämna intyg om valsedelbidrag samt utveckling av systemstöd för röstkorts- och röstlängdshantering som minskar beroendet av Kbok. Vidare föreslås att man inom kort initierar ett projekt för att utreda förutsättningarna för införande av digital röstlängd till kyrkovalet 2029. Valkansliet kommer under hösten 2023 att prioritera, kravställa och upphandla utifrån förstudien.

Frågan om digital röstning i de allmänna valen

Regeringen beslutade i oktober 2011 att tillkalla en parlamentarisk sammansatt kommitté med uppdrag att göra en översyn av delar av valsystemet. Enligt direktiven skulle den så kallade vallagskommittén bland annat överväga om det bör införas ett elektroniskt röstningsförfarande vid allmänna val och folkomröstningar (dir. 2011:97). I april 2013 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande *E-röstning och andra valfrågor* (SOU 2013:24) där frågan om elektroniskt röstningsförfarande behandlas.

I utredningen konstaterar vallagskommittén att det finns ett värde i sig att göra det enklare och mindre kostnadskrävande för väljarna att utöva sina demokratiska rättigheter och att ett sätt att uppnå detta mål är att tillåta e-röstning via internet från andra platser än vallokaler och röstningslokaler. En förutsättning för att det ska vara möjligt är dock att systemet måste garantera att valhemligheten inte riskeras i någon del av proceduren och vidare att den tekniska utformningen av ett e-röstningssystem måste vara lika tillförlitligt och säkert när det gäller tekniken som val som hålls utan användning av elektroniska hjälpmedel. I utredningen understryker kommittén att eventuellt införande av e-röstning inte ska innebära att den nuvarande traditionella röstningen i röstningslokaler och vallokaler ska upphöra, utan att e-röstningen ska ses som ett komplement till det nuvarande manuella systemet för att bland annat ge väljare med funktionsnedsättningar möjlighet att delta i val på jämlika villkor och underlätta för de som förtidsröstar utanför den egna kommunen eller från utlandet. Väljare som känner sig främmande inför tekniken ska även fortsättningsvis kunna rösta på det traditionella sättet med papperssedlar i sin vallokal på valdagen eller i en röstningslokal för förtidsröstning. Sammanfattningsvis föreslog vallagskommittén att det skulle tillsättas en utredning med uppdrag att närmare överväga förutsättningarna för att införa ett e-röstningssystem med målet att inleda försök med e-röstning till de allmänna valen 2018. Någon utredning tillsattes dock aldrig och någon försöksverksamhet har därmed inte genomförts. Enligt ett uttalande av justitieminister Morgan Johansson i Sveriges radio (*Regeringen nobbar e-röstning*, publicerat 10 mars 2016) beror

regeringens beslut att inte gå vidare med e-röstning på svårigheten att hålla på valhemligheten och att säkerställa att man inte utsätts för någon påverkan i sitt val. Vidare anför ministern att han har svårt att se några fördelar med elektronisk röstning hemifrån.

Enligt information från Valmyndigheten är en stor del av problemet med e-röstning och valhemligheten kopplad till svårigheten att kunna helt separera väljaren från dennes röst. I jämförelse med exempelvis deklaration med hjälp av e-legitimation där systemet bygger på att personen som deklarerar ska ”kopplas ihop” med ett specifikt ärende, måste man vid e-röstning säkerställa att det inte finns någon som helst möjlighet att koppla ihop en väljare med en specifik röst. Det finns även andra svårigheter med elektronisk röstning i okontrollerade former, såsom garantin att rätt person röstar, att väljaren inte utsätts för hot liksom principen att en person är lika med en röst. De risker som elektronisk röstning medför behöver kunna hanteras och vägas mot de fördelar som ett sådant system kan anses ha. En stor fördel med det pappersbaserade systemet (d.v.s. fysiska valsedlar) är att det går att ”backa bandet” och återskapa händelser i och med att det finns fysiska valsedlar som går att kontrollera och räkna om, vilket ger transparens till systemet. Däremot planerar Valmyndigheten för att införa digitala röstkort till Europaparlamentsvalet år 2024. Myndigheten håller även på att utreda möjligheterna att utveckla en digital röstlängd som kan användas av valadministrationen i samband med val.

Digitala förtidsröstning vid kyrkovalet i Norge 2023

I september 2023 är det kyrkoval i Norge. Vid detta kyrkoval kommer det för första gången finnas möjlighet att förtidsrösta digitalt, som ett komplement till vanlig förtidsröstning med fysiska valsedlar. Enligt uppgifter från Norska kyrkan är systemleverantören ett spanskt företag som utvecklar ett system som ska göra det möjligt för medlemmar att förtidsrösta digitalt med hjälp av BankID eller motsvarande lösning, under en period av cirka en månad innan valet äger rum. En väljare ska kunna rösta digitalt flera gånger under nämnda period och det är den sista avlagda rösten som blir gällande. En medlem som röstat digitalt kommer inte kunna rösta fysiskt, varken förtidsrösta eller på valdagen. Som ett led i förberedelserna inför kyrkovalet antog kyrkorådet i december 2020 bestämmelser för digital förtidsröstning (se FOR-2020-12-04-3289, Særskilte regler for digital forhåndsstemming).

Valsedlar

Gällande bestämmelser m.m.

Bestämmelser om valsedlarnas utformning återfinns i 38 kap. 34 och 35 §§ kyrkoordningen. Av 35 § framgår bland annat att valsedlarna ska åsättas gruppbezeichnung. Kompletterande bestämmelser om valsedlarnas utformning vid direkta val har även utfärdats av kyrkostyrelsen genom kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2019:17).

Kyrkostyrelsen tillhandahåller blanka valsedlar för samtliga val. Dessa ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet (38 kap. 32 § kyrkoordningen). På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre olika valen (kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige eller kyrkomöte) som valsedelns avser. På en blank valsedel kan väljaren således själv skriva vilken nomineringsgrupp och vilka kandidater, som han eller hon vill rösta på. Genom grupp- och kandidatförteckningarna får väljaren uppgift om vilka grupper och kandidater som finns att rösta på i varje valkrets. Det är kyrkostyrelsen som ansvarar för att grupp- och kandidatförteckningar trycks och distribueras till val-

nämnderna (38 kap. 31 § sista stycket). Blanka valsedlar och möjlighet att ta del av grupp- och kandidatförteckningar ska sedan finnas på alla röstmottagningsställen (38 kap. 52 §). Kyrkostyrelsen tillhandahåller även på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen (38 kap. 32 § första stycket och 33 §). Det är valnämnderna som sedan har ansvar för att lägga ut alla nomineringsgruppers valsedlar på lämplig avskärmad plats på alla röstmottagningsställen (24 § SvKB 2019:17). För en närmare redogörelse över den praktiska hanteringen av valsedlar, se O 2018:9 och 2021:5.

Vid genomförande av 2021 års kyrkoval trycktes 4,5 miljoner blanka valsedlar som distribuerades till 593 valnämnder. Därutöver trycktes 96 miljoner namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om utformningen av valsedlar har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Bland annat vid kyrkomötet 2007 då organisationsutskottet behandlade dels en motion (2007:18) som berörde en valsedel för varje val efter dansk modell, dels en motion (2007:84) om att ta bort förtryckta valsedlar och i stället införa en modell med gemensamma "listor", där alla kandidaterna för ett val numreras löpande och får ett unikt nummer som sedan anges på röstsedeln. Båda motionerna avslogs. I sitt betänkande (O 2007:5) angav organisationsutskottet att Demokratiutredningen i sitt betänkande *Välja med förtroende* (SKU 2006:2) haft som utgångspunkt att pröva denna typ av valfrågor utifrån att det finns ett stort värde att de kyrkotillhöriga känner igen sig från de allmänna valen, vilket utskottet konstaterade var en uppfattning det delade. Även vid kyrkomötet 2013 avslogs en motion (2013:48) som handlade om att införa en gemensam valsedel, där organisationsutskottet i sitt betänkande angav att förslaget borde avslås med samma motivering som vid 2007 års kyrkomöte (O 2013:4). Även vid kyrkomötet 2021 behandlade utskottet en motion (2021:91) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda möjligheten att införa ett valsystem med en gemensam valsedel för samtliga nomineringsgrupper. Även denna motion avslogs med följande motivering (O 2021:5).

När det gäller frågor om valsedlars utformning menar utskottet, i likhet med de ställningstaganden organisationsutskottet tidigare gjort, att det är av stort värde att de valsedlar som används vid kyrkliga val är utformade på liknande sätt som valsedlar i de allmänna valen. Det finns därför inte anledning att tillsätta en utredning för att se över möjligheten att införa en gemensam valsedel, så som föreslås i motionen. Motion 2021:91 ska därför avslås.

Kyrkomötet kom i enlighet med organisationsutskottet förslag att avslå motionen (Km prot., beslut § 93).

Valsedlar och hanteringen av dessa i allmänna val

Vid de allmänna valen används enligt 6 kap. 1 § vallagen tre olika typer av valsedlar. Det är dels valsedlar med parti- och valbeteckning (partivalsedlar), dels valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgift om kandidater (namnvalsedlar), dels valsedlar med enbart valbeteckning (blanka valsedlar).

Enligt 6 kap. 6 § vallagen ska alla valsedlar som används vid val tillhandahållas av den centrala valmyndigheten. Det betyder att de tryckerier som Valmyndigheten upphandlar trycker och distribuerar de valsedlar som beställs. Beställningar görs av Valmyndigheten, kommunernas valnämnder och av partierna själva genom läns-

styrelserna. Vidare anges i 8 kap. 2 § vilka valsedlar som *måste* finnas vid all röstmottagning. Det är, förutom blanka valsedlar, även partivalsedlar för partier som vid något av de senaste två valen till riksdagen fått mer än en procent av rösterna i hela landet eller är representerade i fullmäktige, under förutsättning att partiet begärt utläggning. För val till Europaparlamentet gäller motsvarande en-procentsregel.

I andra fall gäller att partierna själva ansvarar för beställning och att distribuera valsedlar till val- och röstningslokalerna.

I vallagen har det inför riksdagsvalet 2022 skett en förändring vad gäller hanteringen av valsedlar för partier som registrerat partibeteckning, så att det numera är valnämnden som ansvarar för att lägga ut valsedlar på den avskärmade plats som ska finnas anordnad för utläggning av valsedlar på samtliga röstmottagningsställen (8 kap. 2 § vallagen). Som skäl till ändringen anges i förarbetena bland annat att ordningen bland valsedlarna är av grundläggande betydelse för allmänhetens förtroende för valsystemet och för demokratiska och säkra val. För att röstningen ska kunna ske effektivt och utan avbrott i väljarflödet behöver *alla* valsedlar finnas tillgängliga för väljaren bakom avskärmningen vid varje tillfälle. Vidare framhålls att erfarenheter från tidigare val visat att det förekommit att valsedlar stulits eller gömts. Som ett led i att motverka sabotage och oordning föreslås därför att en enda instans – valnämnden – ges hela ansvaret för att hantera valsedlar i val- och röstningslokalerna (se prop. 2021/22:52 s. 18 f.).

Valsedlars utformning i Finland och Danmark

Vid kommunala och statliga val i Finland används vita valsedlar. När flera val anordnas samtidigt används emellertid röstsedlar i olika färger. På insidan av valsedeln finns en rubrik som anger vilket val som valsedeln gäller och en cirkel med texten N:o, där numret för den kandidat man vill rösta på antecknas. I övrigt är valsedeln tom.

I Danmark använder man sig i de allmänna valen av en valsedel för respektive val, där samtliga partier som det går att rösta på finns med, liksom de personer som kandiderar för respektive parti. Väljaren sätter vid röstningen ett kryss vid det parti eller den partikandidat man vill rösta på.

Hantering av valurnor vid avbrott i röstmottagningen

Kyrkovalet

Bestämmelser om hur man ska förfara vid avbrott i röstmottagningen finns angivet i 27 § kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. Av första stycket nämnda bestämmelse framgår att då röstningsmottagningen i en *vallokal* avbryts ska varje valurna och röstlängden förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstmottagningen fortsätter ska sedan valförrättaren visa dem som är närvarande att förseglarna inte har öppnats. Av andra stycket framgår vidare att då röstmottagningen avbryts i en *röstningslokal* ska de kuvert som har tagits emot förvaras på ett säkert sätt under avbrottet. På samma sätt ska anteckningar och de kuvert som tagits emot i en röstningslokal, enligt tredje stycket, förvaras avskilt och på ett säkert sätt i avvaktan på rösträkningen. Innehållet i bestämmelsen är likalydande med vad som gäller vid avbrott i röstmottagningen i de allmänna valen, enligt 9 kap. 15 § respektive 10 kap. 7 § vallagen.

I den valhandbok till valnämnder som gavs ut inför kyrkovalet 2021 framgår kompletterande information om åtgärder i samband med avbrott i röstmottagningen. Av handboken framgår att då röstningen avbryts i en *vallokal* ska tiden för detta – samt tiden för när valet återupptas – antecknas i protokollet. Angående avbrott i röst-

mottagningen i en *röstningslokal* anförs därutöver att fönsterkuverten med förtidsröster tillsammans med anteckningarna från röstmottagningen ska förvaras i valurna eller på annat säkert sätt. Valurnan ska därutöver vara plomberad och förvaras i ett låst utrymme. Vidare framgår att då plomberingen bryts och röstmottagningen återupptas ska minst två röstmottagare vara närvarande. Av valhandboken framgår vidare att såväl plomber och förslutningstejp är utrustning som ska finnas på samtliga röstmottagningsställen.

Allmänna val

Avbrott i röstmottagningen regleras i 9 kap. 15 § respektive 10 kap. 7 § vallagen. Av förstnämnda bestämmelse – som gäller för vallokal – framgår att då röstmottagningen avbryts ska varje valurna och röstlängd förseglas och förvaras på ett säkert sätt. När röstmottagningen fortsätter ska röstmottagarna visa dem som är närvarande att förseglingarna inte har öppnats. Vid avbrott i röstmottagningen i en röstningslokal framgår av 10 kap. 7 § att under avbrottet ska anteckningarna och det valmaterial som tagits emot förvaras på ett säkert sätt. Vidare framgår att samma material ska förvaras avskilt och på ett säkert sätt i avvaktan på rösträkningen.

I de valhandböcker – för röstmottagning i vallokaler respektive röstningslokaler – som tagits fram av Valmyndigheten inför de allmänna valen 2022, finns kompletterande instruktioner att tillämpa vid avbruten röstmottagning. Av instruktionerna framgår att vid avbrott i röstmottagningen i en vallokal ska valurnan förseglas och förseglingens nummer och tiden för stängning antecknas i protokollet. Vidare framgår att inkomna förtidsröster ska läggas i omslag (kartong eller påse) som förseglas med sigill. Förseglingens nummer ska därtill antecknas i protokollet. Valurna, röstlängd och förtidsröster ska under avbrottet förvaras på ett säkert – och om möjligt låsbart ställe – enligt valnämndens instruktioner. Innan röstmottagningen återupptas kontrolleras att förseglingen på valurnan är obruten och att numret på förseglingen stämmer med det som antecknats i protokollet, vilket närvarande personer i lokalen ska visas.

Vid avbrott i röstmottagningen i en röstningslokal gäller på liknande sätt som i en vallokal, att uppsamlingslådan ska förseglas och förseglingens nummer samt tiden för stängning ska antecknas i dagrapporten. På motsvarande sätt ska förseglingen, inklusive nummer, kontrolleras innan röstmottagningen återupptas. Vidare anges att då röstmottagningen avslutas för dagen ska mottagna fönsterkuvert räknas och kontrolleras och därefter läggas i omslagskuvert som sedermera ska förvaras på ett säkert sätt enligt valnämndens instruktioner.

Motion 2022:1 Säkrare valsystem

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:1.

Utskottet ser positivt på att det i kyrkomötet förs en kontinuerlig diskussion om hur de demokratiska processerna inom Svenska kyrkan kan stärkas. När det specifikt gäller frågor om säkerheten i samband med kyrkovalet är det viktigt att de eventuella problem som kan finnas med nuvarande system uppmärksammas och bearbetas för att säkerställa att kyrkovalet genomförs på ett korrekt och säkert sätt. Detta är av stor vikt för att upprätthålla förtroendet för Svenska kyrkans demokratiska organisation. Utskottet konstaterar vidare att det på nationell nivå pågår ett arbete som syftar till att på olika sätt stärka valsystemet, bland annat genom att digitalisera fler delar av valprocessen, vilket är en utveckling som utskottet ser positivt på.

När det gäller de förslag som lagts fram i motionen konstaterar utskottet att både frågan om elektronisk röstning i kyrkovalet och en gemensam valsedel behandlades av utskottet vid förra årets kyrkomöte. Angående möjligheten att rösta elektroniskt är utskottets fortsatta uppfattning att det ännu är för tidigt att införa ett digitalt röstningsförfarande i kyrkovalet. Vad gäller frågan om valsedlars utformning menar utskottet, i likhet med de ställningstaganden organisationsutskottet tidigare gjort, att det är av stort värde att de valsedlar som används vid de kyrkliga valen är utformade på liknande sätt som valsedlarna i de allmänna valen. Angående plombering av valurnor konstaterar utskottet att det kan finnas skäl för att i den valhandbok som tas fram i samband med kyrkovalet, ytterligare förtydliga hur de åtgärder som ska vidtas i samband med avbrott i röstmottagningen ska gå till. Detta för att säkerställa att hanteringen är i överensstämmelse med det regelverk som finns.

Med beaktande av det som anförts är det sammanfattningsvis utskottets mening att motionen ska avslås i sin helhet.

Motion 2022:7 punkterna 3 och 4 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7, punkterna 3 och 4.

I likhet med vad utskottet anförts tidigare gällande frågan om att flytta valdag, är ett sådant förslag inte genomförbart. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2022:7 punkt 3.

När det gäller frågan om att utreda nya kriterier för registrering av nomineringsgrupper, kan utskottet inte se vilka problem en sådan begränsning skulle syfta till att lösa. Utskottet ser i stället positivt på att det finns en möjlighet för de medlemmar som önskar registrera en nomineringsgrupp att gruppens medlemmar kan utforma och spegla sin identitet i sitt gruppnamn. Utskottet föreslår därför att motion 2022:7 punkt 4 ska avslås.

Motion 2022:30 Nationella listor vid kyrkovalet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:30.

I likhet med vad läronämnden skriver i sitt yttrande är det utskottets uppfattning att engagemang som förtroendevald bygger på förankring i en församling, men att samma princip även går att tillämpa på förankringen i ett stift. Den som är ledamot i kyrko-

mötet företräder inte bara sin nomineringsgrupp utan även sitt stift och i förlängningen även det lokala sammanhang som ledamoten grundar sitt kyrkliga engagemang i.

Svenska kyrkan är uppdelad i tretton stift och det finns ett stort värde i att samtliga stift finns representerade när kyrkomötet samlas för att samtala och fatta beslut som rör hela organisationen. Utskottet ser en risk med att den breda förankring som idag finns i kyrkomötet skulle kunna minska om bestämmelserna om inskränkt valbarhet till kyrkomötet upphävdes, vilket i sin tur skulle kunna leda till att man i kyrkomötesarbetet mister väsentliga perspektiv och olikheter. En sådan utveckling vore enligt utskottets mening olycklig sett till att församlingarna och deras verksamhet är grunden i Svenska kyrkan och att kyrkomötets arbete ytterst syftar till att värna församlingsverksamhet i hela landet. Utskottet föreslår därför att motion 2022:30 ska avslås.

Motion 2022:63 Parlamentarisk utredning om indirekta val

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:63.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen behandlade utskottet vid kyrkomötet 2021 en motion om att tillsätta en utredning om reformerade indirekta val. Som utskottet då konstaterade är det av vikt att en utredning som syftar till att reformera valsystemet inte bara behöver ha bred parlamentarisk förankring, utan det behöver även vara klarlagt vilka problem en sådan utredning syftar till att lösa. I likhet med vad utskottet konstaterade föregående kyrkomöte, finns det fortsatt olika perspektiv på vad som är problematiskt med nuvarande valsystem, vilket medför att det inte är ändamålsenligt att i nuläget tillsätta en utredning så som föreslås i motion 2022:63. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att det sätt varpå Svenska kyrkan organiserar sina val bidrar till engagemang och mobilisering hos medlemmarna, vilket stärker Svenska kyrkan som organisation. Utskottet ser en risk för att engagemanget för de kyrkliga valen inte skulle vara likartat vid indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte. Utskottet ser även att mindre nomineringsgrupper skulle kunna komma att missgynnas av ett sådant valsystem. Däremot ser utskottet positivt på att på olika sätt utveckla valprocessen, exempelvis genom en ökad digitalisering av kyrkovalet.

Motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:81.

Som framhållits ovan grundar sig arbetet som förtroendevald inom Svenska kyrkan i det lokala sammanhanget. Svenska kyrkan är ytterst till för dess medlemmar med det huvudsakliga syftet att värna församlingarna och deras grundläggande uppgift. Vid kyrkomötet 2021 konstaterade organisationsutskottet i sina diskussioner rörande valsystemets utformning, att det finns en problematik rörande möjligheten för nomineringsgrupper utan lokal kyrklig förankring att erhålla mandat i kyrkomötet. Samtidigt som mindre nomineringsgrupper å ena sidan måste kunna finnas representerade i kyrkomötet, anser utskottet att det å andra sidan även bör finnas en möjlighet att begränsa hur små de grupper kan vara som kan ta plats i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Utskottet ser vidare, i likhet med motionärerna, en fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädna i alla utskott. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2022:81 i sin helhet ska bifallas.

Som nämnts ovan vill utskottet som medskick poängtera att utskottet ser frågan om en förändring av fördelningen av utjämningsmandaten ytterst som en fråga om

förankring i församling och stift. Detta är något som bör finnas med och beaktas av kyrkostyrelsen vid en kommande beredning av det förslag som lagts fram i motionen.

O 2022:5

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:1, till förmån för att bifalla densamma. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7 punkterna 3 och 4, till förmån för att bifalla desamma. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 3

Jag reserverar mig till för bifall till motion 2022:30 om Nationella listor vid kyrkoval.

Principen att kandidaters valbarhet ska begränsas till att kandidaten ska bo inom valkretsen bör avskaffas vid val till kyrkomötet. Sveriges riksdag har ingen motsvarande begränsning och det bör inte heller Svenska kyrkan ha. Denna regel är en försvårande omständighet för mindre nomineringsgrupper som inte har kandidater i hela Sverige. Som De ungas kyrkomöte skriver i sitt motionssvar så kan vissa nomineringsgrupper ha svårt att hitta kandidater till alla valkretsar trots att det finns de som skulle kunna tänka sig att rösta på den nomineringsgruppen.

Olov Lindquist

Reservation 4

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:63 till förmån för bifall till motionen.

Majoriteten pekar i betänkandets övervägande på faktorer i nuvarande valsysteem som bedöms ge positiva konsekvenser i form av engagemang och delaktighet. Vi anför att dessa positiva konsekvenser likaväl kan uppkomma i annan form av valsysteem, som exempelvis ett system med indirekta val.

Som ett av skälen för att avslå motionen framhålls att det saknas en problembild när det gäller nuvarande valsysteem. I ett annat avsnitt av detta betänkande uttrycks som ett problem att förekomsten av små grupper utan lokal förankring kan ta plats i kyrkomötet. Detta som en konsekvens av nuvarande valsysteem varför det föreslås att en spärr ska införas.

Som exempel på andra uppenbara svagheter och problem i nuvarande valsysteem kan nämnas:

- Svag koppling till församlingen som den grundläggande enheten
- Lågt valdeltagande och därmed låg legitimitet
- Höga kostnader och administrativt krävande
- Nationellt organiserade och ledda valrörelser som ökar konfliktytor som inte finns lokalt och som skymmer bilden av kyrkans väsen som en gemenskap i Kristus och som en kropp med många lemmar.

Vi menar att det finns all anledning att tillsätta en utredning med bred parlamentarisk förankring med uppgift att se över nuvarande valsysteem och ge förslag till alternativa former för val till Svenska kyrkans beslutande församling på stifts- och nationell nivå.

Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren

Reservation 5

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2022:63 till förmån för bifall till motionen.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 6

Vi reserverar oss till förmån för avslag på motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet.

Motionen har enbart kommit till för att förhindra mindre nomineringsgrupper att komma in i kyrkomötet. Det problem med att bilda funktionsdugliga regeringar som skulle finnas i Sveriges riksdag om ingen spärr fanns, existerar inte som problem på kyrkomötet.

I övrigt hänvisar vi till Svenska Kyrkans Ungas utmärkta yttrande över motionen.

Olov Lindquist, Sven-Gunnar Persson och Irene Oskarsson

Reservation 7

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:81, till förmån för att avslå densamma.

Att ändra rådande ordning i syfte att motverka en enskild nomineringsgrupp får förstås konsekvenser för samtliga mindre nomineringsgrupper. Att begränsa medlemmarnas möjligheter att få god representation för Svenska kyrkans nationella nivå är inte en rimlig åtgärd.

Petter Nilsson

Särskild mening 1

Som ersättare vill vi anmäla särskild mening gällande motion 2022:63 och ansluta oss till reservationen av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren.

Johanna Öhman och Victor Ramström

Särskild mening 2

Jag ansluter mig till reservationen av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren gällande motion 2022:63.

Roger Larsson

Särskild mening 3

Jag ansluter mig till reservationen av Elisabeth Kullenberg gällande motion 2022:63.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 4

Jag anför särskild mening till förmån för bifall till motion 2022:63 Parlamentarisk utredning om indirekta val.

Maria Andersson

Särskild mening 5

Jag anför särskild mening för ett avslag av motion 2022:81 Höjd tröskel för deltagande i kyrkomötet.

Maria Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:10y

Nationella rikslistor

Läronämndens yttrande över motion 2022:30

Territorialprincipen i Svenska kyrkan innebär att engagemang som förtroendevald bygger på förankring i en församling på en viss geografisk plats. Samma princip går också att tillämpa på förankringen i ett stift. Ledamöterna i kyrkomötet företräder inte bara sina nomineringsgrupper utan också sitt stifts sammanhang och traditioner.

Att förändra villkoren för valbarhet till kyrkomötet i enlighet med motionens förslag strider inte mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, men innebär en förskjutning av territorialprincipens tillämpning i Svenska kyrkans stift som behöver beaktas.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2022:6

Barnkonsekvensanalyser

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner, 2022:19 som avser obligatoriska barnkonsekvensanalyser för beslutande och verkställande organ samt 2022:60 som avser utvärdering av effekter av barnkonsekvensanalyser. Utskottet konstaterar att det redan finns tillfredsställande bestämmelser i kyrkoordningen som behandlar när barnkonsekvensanalyser ska genomföras. Vidare anser utskottet att en utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser i enlighet med vad som föreslås i motion 2022:60 inte ska genomföras av kyrkostyrelsen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:19.
2. avslå motion 2022:60, punkt 1.
3. avslå motion 2022:60, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2022:19 av Ronnie Nilsson och Leif Gustavsson, Obligatoriska barnkonsekvensanalyser

Kyrkomötets beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det ska vara obligatoriskt för beslutande och verkställande organ att ta del av framtagna barnkonsekvensanalyser inför beslut.

Motion 2022:60 av Rebecca Hägg, Effekter av barnkonsekvensanalyser

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering av vilka effekter som beslutet om barnkonsekvensanalys fått,
2. syftet med utvärderingen ska vara att hitta vägar för att ytterligare stödja och förenkla arbetet med barnkonsekvensanalys.

Bakgrund

Inledning

Innan kyrkofullmäktige eller stiftsfullmäktige avgör ett ärende, som kräver beredning, ska i kyrkorådets, stiftsstyrelsens eller en stiftsnämnds beredning ingå en analys av

vilka konsekvenser beslutet får för barn (3 kap. 22 § och 7 kap. 6 § kyrkoordningen). Något motsvarande krav finns inte inför beslut i kyrkomötet. Kyrkostyrelsen ska dock i sitt arbete verka för barns bästa genom att göra barnkonsekvensanalyser inför beslut i ärenden där kyrkostyrelsen, om än inte formellt, har berett en fråga för beslut i kyrkomötet genom att avge en skrivelse (2 § i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:4) om Instruktion för kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens skrivelse 2012:3).

När stiftsstyrelsen handlägger vissa ärenden enligt särskilda bestämmelser i kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut (6 kap. 4 § och 7 kap. 11 § kyrkoordningen). Även kyrkorådet ska enligt 4 kap. 4 § andra stycket verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför de beslut som fattas av kyrkorådet enligt första stycket.

I 57 kap. 5 § anges vidare att barnens perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys ska beaktas i församlingsinstruktionens pastorala program.

Kravet på barnkonsekvensanalyser har funnits sedan år 2012. Förslaget att införa barnkonsekvensanalyser kom genom två motioner vid kyrkomötet 2009. Motionärerna anförde att genomförandet av en barnkonsekvensanalys inför beslut är viktigt, bland annat för att Svenska kyrkans verksamhet ska genomsyras av barnkonventionens grundtankar (motionerna 2009:9 och 2009:55). Vidare framfördes att genomförandet av en barnkonsekvensanalys är angeläget för att Svenska kyrkan ska kunna vara trogen sin uppdragsgivare och trovärdig som folkkyrka. I betänkandet föreslog kyrkolivsutskottet kyrkomötet att bifalla motion 2009:55 om införande av en paragraf om barnkonsekvensanalys i kyrkoordningen och motion 2009:9 i den del som den avsåg att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta ett arbetssätt så att det görs en barnkonsekvensanalys inför varje beslut (KI 2009:6). Utskottet menade att den skrivning om barnets särställning som finns i kyrkoordningen behövde få stöd genom att konkretiseras. Man pekade på att kyrkoordningen är styrdokument för hela kyrkan och menade att om frågan synliggörs i kyrkoordningen, är det en signal till stift och församlingar att frågan om barns rättigheter inte är något som bara kan överlämnas till några eldsjälur i barn- och ungdomsverksamheten. Under kyrkomötet uppdrogs till kyrkostyrelsen att utarbeta förslag till en paragraf om barnkonsekvensanalys att införas i kyrkoordningen och under kyrkomötet 2012 presenterades kyrkostyrelsens förslag till kyrkoordningsreglering om barnkonsekvensanalyser (KsSkr 2012:3).

Beslut för vilka det finns ett beredningskrav som innefattar en barnkonsekvensanalys och som kan begäras beslutsprövade enligt bestämmelserna i 57 kap. 8–20 §§ kyrkoordningen riskerar att upphävas vid en sådan prövning om beredningskravet inte har uppfyllts genom att någon barnkonsekvensanalys inte kan anses ha gjorts (se t.ex. Överklagandenämndens beslut 2001/15, 2005/6, 2014/19, 2015/13, 2017/1 och 2017/31).

Kyrkostyrelsen har, tillsammans med stift och församlingar, fokuserat på fyra utvecklingsområden för att implementera arbetet med barnkonsekvensanalyser inom Svenska kyrkan.

Inom det första utvecklingsområdet har fokus varit att utarbeta metodmaterial och olika former av stöd. Bland annat har en handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan utarbetats. Vidare har ett webbstöd/e-utbildning arbetats fram med möjlighet, genom en mall, att göra barnkonsekvensanalyser direkt i webbstödet. En digital handbok har också tagits fram tillsammans med stift och studieförbundet Sensus.

Till det andra utvecklingsområdet har det fokuserats på påverkans- och motivationsarbete. Kyrkostyrelsen genomförde i samverkan med stiftet ett stort antal insatser som omfattade uppskattningsvis 4 000 förtroendevalda och anställda.

Inom tredje utvecklingsområdet har det fokuserats på barnkonsultationer. Kyrkostyrelsen har i samverkan med stift och församlingar genomfört ett antal konsultationer med barn för att stärka barnets upplevelse av demokrati, dialog och delaktighet.

Till det sista utvecklingsområdet har det fokuserats på ett informationsutbyte och -delande. I arbetet 2016 med den digitala handboken, initierade kyrkostyrelsen nätverksträffar och mötesplatser för de som arbetade med barnkonsekvensanalyser. Nätverket innefattade även medarbetare från Sensus.

Kyrkostyrelsen medverkar på de nationella Barnrättsdagarna tillsammans med myndigheter och övriga organisationer i civilsamhället samt finns med i det stora nationella nätverk för barnkonsekvensanalys som Socialstyrelsen leder.

Beredningskravet i förhållande till fullmäktige

Beredningskravet på ett ärende i kyrkofullmäktige framgår av 3 kap. 22 § kyrkoordningen. Av paragrafen framgår att innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende ska det ha beretts av kyrkorådet. Om ärendet särskilt angår en församling i ett pastorat ska församlingsrådet ha beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. I kyrkorådets beredning ska en analys ingå av vilka konsekvenser ett beslut får för barn. Kyrkorådet ska lägga fram förslag till beslut i ärendet. Kyrkoordningen ställer inte några krav på beredningens kvalitet och allsidighet utan det är upp till fullmäktige att avgöra det. Däremot underlättas de förtroendevaldas arbete genom god beredning och att de får nödvändiga handlingar genom ordförandes försorg (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 98, Verbum och ÖN 2001/15, 2002/44, 2007/18 och 2007/19).

Enligt den tidigare gällande kyrkolagen (1992:300) skulle kyrkofullmäktige anta en arbetsordning med närmare föreskrifter om fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning (13 kap. 47–48 §§). Motsvarande reglering finns inte enligt kyrkoordningen. Det står dock kyrkofullmäktige fritt att själv utforma och fastställa en arbetsordning för sitt eget arbete.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:14) i vilken föreslogs att krav skulle införas på att ”något om barnkonsekvensanalys/barnkonventionen” skulle finnas med i såväl motioner till kyrkomötet som i tjänstemännens och utskottens beredning av ärenden. I behandlingen av motionen uttalade kyrkorättsutskottet (Kr 2013:5) stöd för kyrkostyrelsens bedömning i skrivelsen till 2012 års kyrkomöte, att barnkonsekvensanalyser under utskottsberedningen av ett ärende i kyrkomötet inte torde bli annat än en pappersprodukt. Utskottet föreslog avslag på motionen, vilket också blev kyrkomötets beslut.

Även vid 2016 års kyrkomöte behandlades en motion (2016:74) om barnkonsekvensanalys vid beredning av motioner i kyrkomötets utskott. Motionen avslogs på förslag av kyrkorättsutskottet som huvudsakligen vidhöll sitt tidigare ställningstagande men tillkännagav för presidiet att frågan borde beaktas vid tillämpning av andra arbetsformer (Kr 2016:2). Utskottet återkom inte till frågan i sin behandling av presidiets skrivelse Kyrkomötets arbetsformer (PSkr 2017:1), där frågan om krav på barnkonsekvensanalys inom ramen för kyrkomötets förändrade arbetsformer inte heller hade lyfts (Kr 2017:1).

Till 2018 års kyrkomöte förelåg en motion om att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkoordningens bestämmelser om barnkonsekvensanalyser fungerar och att föreslå förbättringar (motion 2018:13). Organisationsutskottet anförde följande i sitt betänkande (O 2018:6).

Handboken är en del av den nationella nivåns stöd i arbetet och finns publicerad på Svenska kyrkans intranät och har vid ett antal tillfällen lyfts fram av bl.a. Överklagandenämnden som ett viktigt verktyg i arbetet med barnkonsekvensanalys, även om den inte är bindande. Det är också fortsatt utskottets mening. Det gäller inte minst i förhållande till innehållet i den analys som ska göras i en viss typ av ärenden, där frågor av strategisk betydelse är sådana där det enligt utskottets mening är särskilt viktigt att det genomförs barnkonsekvensanalyser. Som exempel kan nämnas ärenden om verksamhetsplan, budget och församlingsinstruktion.

Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att det inte fanns anledning att initiera en utredning om kyrkoordningens bestämmelser för barnkonsekvensanalys och föreslog avslag på motionen, vilket kyrkomötet biföll.

Utskottets överväganden

Motion 2022:19 Obligatoriska barnkonsekvensanalyser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:19.

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att barnperspektivet alltid beaktas av beslutande och verkställande organ. I likhet med De Ungas Kyrkomöte ställer sig utskottet därför bakom andemeningen i motionen. Utskottet konstaterar dock att det redan finns tillfredsställande bestämmelser i kyrkoordningen som behandlar när barnkonsekvensanalyser ska genomföras. Utskottet anser således att det inte finns anledning att ändra bestämmelserna om barnkonsekvensanalyser i kyrkoordningen såsom föreslås i motionen. Däremot finns det enligt utskottets mening anledning för beslutande organ att utvärdera hur bestämmelserna tillämpas i praktiken. Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2022:60 Effekter av barnkonsekvensanalyser

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:60.

Utskottet ställer sig positivt till utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser. Däremot anser utskottet att kyrkostyrelsen inte ska genomföra en utvärdering av barnkonsekvensanalyser, utan att det i stället är något som åligger stiftens inom ramen för deras tillsyn. Utvärdering av arbetet med barnkonsekvensanalyser kan genomföras inom revisorernas granskning i församlingar och stift.

Av bakgrundsbeskrivningen framgår att det genomförs ett omfattande arbete inom Svenska kyrkan med barnkonsekvensanalyser. Utskottet vill lyfta fram att det är en pågående lärandeprocess. Bland annat har handböcker utarbetats och det har även hållits utbildningar inom ämnet. Utskottet ställer sig positivt till det som föreslås i punkten 2 i motionen om idéutbyte mellan stiftens. Om ett stift lyckats särskilt bra med sitt arbete med barnkonsekvensanalyser är det viktigt att den kunskapen sprids till andra stift. På grund av punktens beroende av punkten 1 kan punkten 2 inte bifallas.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan är utskottets mening att motionen ska avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:19 till förmån för bifall till motionen.

Petter Nilsson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:7

Mission som församlingens grundläggande uppgift

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner, 2022:3 som avser en omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen, 2022:7 som avser organisation för missionsbefallningen samt 2022:45 som avser församlingens grundläggande uppgift. Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande har inhämtats avseende läroarbete i motion 2022:3 och 2022:45. Utskottet föreslår att samtliga motioner i betänkandet ska avslås. Dock framhåller utskottet att församlingens grundläggande uppgift är en och att det är betydelsefullt att kontinuerligt reflektera över vad det betyder.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:3.
2. avslå motion 2022:7, punkt 1.
3. avslå motion 2022:7, punkt 2.
4. avslå motion 2022:45.

Motionernas förslag

Motion 2022:3 av Torbjörn Aronson m.fl., Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen som tydliggör att kyrkans och församlingens grundläggande väsen är mission uttryckt genom gudstjänst, evangelisation, diakoni och undervisning.

Motion 2022:7 punkterna 1 och 2, av Petter Nilsson och Daniel Engström, Förnyat valsysteem och organisation för missionsbefallningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. verka för att det i rollbeskrivningen för kyrkoherdar tydligt framgår att den lokala missionsbefallningen är den högst prioriterade uppgiften,
2. utreda geografiska avgränsningar för att verkställa missionsbefallningen.

Motion 2022:45 av Katarina Glas m.fl., Mission som församlingens grundläggande uppgift

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett läroarbete för att fördjupa och bredda förståelsen av begreppet mission och vad det innebär för församlingens grundläggande uppgift.

Yttranden från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:3 i Ln 2022:4y, *bilaga 1* och punkten 1 i motion 2022:7 i Ln 2022:5y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över motion 2022:3 och 2022:45 i TU 2022:1y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingens grundläggande uppgift och begreppet mission

Av 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen och 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att församlingen är det lokala pastorala området och att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen.

I inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning sägs bl.a. följande.

Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.

Församlingen har lokal självstyrelse men är samtidigt en del av ett stift och Svenska kyrkan som trossamfund. Delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda. Alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Den demokratiska organisationen och kyrkans ämbete eller vinningstjänst har gemensamt ansvar för att bedriva en verksamhet i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. För varje församling finns ett kyrkoråd eller ett församlingsråd som församlingens styrelse och en kyrkoherde med ansvar för ledning, samordning och tillsyn.

I utredningsarbetet inför kyrkans ändrade relationer till staten ingick även en teologisk expertgrupp. I en promemoria uttalade sig gruppen om begreppet mission, i relation till begreppet evangelisation samt församlingens uppgifter.

”Evangelisation” är som begrepp mer inskränkt än ”mission” och har dessutom en tydligare inriktning på särskilda aktiviteter, t.ex. i form av evangelisationskampanjer. Mission (av lat *mittio* ’skicka’, ’sända’) är ett teologiskt mer laddat begrepp som avser hela kyrkan och därmed också varje församlings sändning i världen. Kyrkans missionsuppdrag är en fortsättning av det uppdrag som Jesus gav sina lärjungar när han gav dem fullmakt och sände ut dem att predika ”Guds rike”. Av grundläggande

betydelse är den s.k. missionsbefallningen i Matt. 28:19–20: ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn, och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.”

Mission har ofta blivit beteckningen på den verksamhet som riktar sig till den icke-kristna delen av mänskligheten. Det uppdrag som ges i missionsbefallningen har dock alltid setts som grundläggande uppgift för kyrkan såväl inom som utom landet. I våra dagar handlar det som traditionellt betecknas som mission till övervägande delen om samarbete med kyrkor på olika platser runt om i världen och i det sammanhanget har ömsesidigheten i uppdraget en helt annan betydelse än som tidigare varit fallet. Uppdelningen mellan mission riktad till mer avlägsna, ”främmande” och icke-kristna länder och evangelisation riktad till människor i det egna, kristnade landet har alltmer mist sitt berättigande. Vare sig praktiskt eller teoretiskt går det att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det är frågan om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. Det går inte heller och bör inte heller dras någon skarp gräns mellan nationella och internationella uppgifter eftersom Kristi världsvida kyrka, där Svenska kyrkan är en del, är universell. Att utöva mission är kyrkans och därmed församlingens uppdrag såväl inom det egna territoriella området som i ett vidare sammanhang. I detta innefattas också det som med en mer begränsad term kallas evangelisation. (SOU 1997:41, s. 181 ff.)

Kyrkoherdens uppdrag

Av 5 kap. 1 § kyrkoordningen, som hänvisar till 2 kap. 9 §, framgår att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingar och pastorat. Kyrkoherden ska utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen (5 kap. 2 §). Enligt samma bestämmelse har kyrkoherden gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd samt ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Bestämmelsen i 5 kap. 1 § kyrkoordningen (fram till 2012, 5 kap. 1–1 a §§) fick sin nuvarande lydelse i samband med kyrkomötet 2009 (KsSkr 2009:5, O 2009:1). I den utredning, *Styra och leda* (SKU 2008:1), som låg till grund för de ändringar som kyrkostyrelsen sedermera föreslog till kyrkomötet 2009, lyftes följande inledningsord hämtade från Svenska kyrkans centralstyrelse fram (CsSkr 1996:2 Verksamhetsberättelse för år 1995, bilaga 4).

Kyrkoherdens uppgift är att vara församlingens/församlingarnas andlige ledare och tillsammans med (övriga präster och) de förtroendevalda tillse att allt sker med god ordning och efter Guds vilja. Kyrkoherden skall planera och samråda, uppmuntra och inspirera medarbetarna, fördela uppgifterna i församlingen och verka för församlingens tillväxt i tro på Herren.

I betänkandet framgår att de av utredningen föreslagna ändringarna syftade till att skapa en tydligare ansvarsfördelning mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och kyrkoherden som ledare för all verksamhet i församlingen, inom ramen för det gemensamma uppdraget att ansvara för församlingens grundläggande uppgift (SKU 2008:1, s. 109).

Ansvarsfördelningen på lokal nivå har även behandlats i flera delutredningar inom utredningsarbetet inför kyrkoordningens tillkomst. I betänkandet *Personal, tillsyn, överklagande* framhölls sju punkter varav den första punkten redogjorde för kyrkoherdens ställning (SKU 1998:6, s. 48).

Kyrkoherdens ställning i församlingen – såsom både underställd och inte underställd kyrkorådet – måste tydligt klargöras genom regleringen i kyrkoordningen av den dubbla ansvarslinjen. Där skall även framgå kyrkoherdens chefskap över dem som arbetar med församlingens gudstjänstliv, undervisning, diakoni och mission. Vidare skall framgå att kyrkoherden som andlig ledare har ett samordnings- och tillsynsansvar även för den del av verksamheten som faller utanför chefskapet.

Kontrakt

I kyrkoordningens tredje avdelning framgår att Svenska kyrkan framträder regionalt som ett stift. Kyrkans episkopala struktur kommer till uttryck i att det finns en biskop i ledningen för varje stift.

Stiftet är indelat i kontrakt (6 kap. 3 § kyrkoordningen).

Ett kontrakt består av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat i ett stift (36 kap. 5 § kyrkoordningen). Paragrafen fick sin nuvarande lydelse i samband med kyrkomötet 2015 (KsSkr 2015:3). En anledning till att bestämmelserna om kontrakt ändrades var för strukturförändringarna som hade skett på den lokala nivån från januari 2014 hade lett till att det blivit färre pastorat och i vissa fall väldigt stora pastorat (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 154, Verbum).

I betänkandet *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1) angavs följande (s. 33 f.).

Redan tidigare har konstaterats att det finns stora skillnader mellan stiftet men också inom stiftet. I analysen av antal pastorat och kontrakt drogs slutsatsen att antal pastorat i samtliga stift inte skulle bli så få att det skulle vara möjligt att ersätta kontrakten med pastoraten. Om förändringstakten skulle vara densamma som under perioden 2000 till och med den 1 januari 2014 skulle det dröja åtminstone 20 år. Detta innebär att det under överskådlig tid kommer att finnas ett så stort antal pastorat så att det knappast är görligt för biskopen att ha direktkontakt med varje enskild kyrkoherde.

Kontraktsindelningen har sin grund enbart i det inomkyrkliga regelsystemet. Kontraktet är inte en egen juridisk person utan en kyrklig administrativ indelningsenhet som utgör ett forum för samverkan över församlings- och pastoratsgränserna. (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 502, Verbum). Biskopen får ändra kontraktsindelningen om den därmed blir mer ändamålsenlig (37 kap. 20 § kyrkoordningen).

I varje kontrakt ska det även finnas en kontraktsprost (6 kap. 2 § kyrkoordningen). Kontraktsprostens uppgift är framför allt att biträda biskopen med bland annat ledningen och tillsynen (8 kap. 6 § kyrkoordningen). Kontraktsprosten är i första hand biskopens förtroendeman och ska därför ha uppgifter med tydlig koppling till biskopens funktion (se Edqvist m.fl., Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentar och angränsande lagstiftning s. 181, Verbum).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Mission har – på lite olika sätt – varit uppe för behandling i kyrkomötet tidigare. Vid 2012 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i sitt betänkande *Mission i Sverige* (Kl 2012:10) bland annat ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige (motion 2012:23). Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och hur mission kan utövas och utvecklas. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* bidrar till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och ansåg därför att motionärernas önskan var tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet motionen. *Dela tro – dela liv* var ett projekt där Svenska kyrkan ville ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro.

Under kyrkomötet 2014 avsågs, på förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet, fyra motioner (2014:2, 25, 47 och 103) som på olika sätt behandlade församlingsutveckling och mission (Tu 2014:1). I betänkandet hänvisades till programmet *Dela tro – dela liv*, och utskottet ansåg att programmets inriktning och omfattning besvarade det som motionärerna ville uppdraga åt kyrkostyrelsen. Läronämnden yttrade sig över motion 2014:47 och anförde att missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena (Ln 2014:8y).

Vid 2017 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i ett betänkande (Kl 2017:2) bland annat ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle tillse att den viktiga missionen på alla nivåer inom Svenska kyrkan ökar och är samstämmig över hela landet (motion 2017:150). Utskottet bejakade motionärens intention men ansåg att det redan fanns pågående satsningar i samma riktning. Utskottet menade vidare att varje stift och församling måste ta ansvar för detta. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet motionen.

Organisationsutskottet hade vid 2018 års kyrkomöte att ta ställning till bland annat två motioner (motionerna 2018:6 och 2018:54) i vilka det föreslogs att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att genomföra en utvärdering och eventuell revision av beskrivningen avseende kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift, gudstjänst, undervisning, diakoni, mission, respektive att utreda möjligheten att ändra 2 kap. 1 § i kyrkoordningen så att ”mission” beskrivs som något som församlingen är en del av, i stället för en verksamhet som församlingen utövar. Utskottet uttalade i sitt betänkande över motionerna, att församlingens grundläggande uppgift är en enda uppgift med fyra dimensioner eller aspekter som överlappar varandra (O 2018:4). Utskottet ställde sig bakom kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift och ansåg inte att någon ändring av denna skulle göras. Utskottet noterade även att en sådan ändring skulle leda till att kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift inte skulle överensstämma med beskrivningen i lagen om Svenska kyrkan.

Inför det tematiska kyrkomötet 2019 beskrev kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning* (KsSkr 2019:5), att mission och undervisning är nära sammanflätade i kyrkans liv (s. 8). I visionen för arbetet med bland annat mission ska Svenska kyrkan till år 2030 ha stärkt dopmedvetenheten, ha en pedagogik som håller ihop information, formation och transformation, trons offentliga konsekvenser ska ses som en självklarhet och kunskapen om kristen tro ska ha ökat i det offentliga rummet (se KsSkr 2019:5, s. 14 f.).

Utskottets överväganden

Motion 2022:3 Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:3.

Utskottet anser att en ändring av portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen kräver ett omfattande läroarbete. Som läronämnden påminner om i sitt yttrande är församlingens grundläggande uppgift en. Vidare instämmer utskottet med läronämndens yttrande 2014:8y att mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen. Utskottet anser inte att en ändring av portalparagrafen är vad som behövs utan en väckelse och ett lärande om mission. Mot bakgrund av vad som anförts ovan är utskottets mening att motionen ska avslås.

Motion 2022:7 punkterna 1 och 2 Förnyat valsystem och organisation för missionsbefallningen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:7, punkterna 1 och 2.

Utskottet anser inte att det är lämpligt att kyrkomötet formulerar rollbeskrivning för kyrkoherdar. Inte heller anser utskottet att missionsbefallningen har en geografisk begränsning. Mot bakgrund av detta är utskottets mening att motionen ska avslås.

Motion 2022:45 Mission som församlingens grundläggande uppgift

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:45.

Utskottet ställer sig positiv till andemeningen i motionärernas yrkande. Mission betyder sändning, Kristi sändning. Hela kyrkan är Guds sändning (*Missio Dei*) och är synlig i kyrkans liv för att hela världen ska leva. Ett reflektionsarbete kring mission i stift och församling täcker in de behov utskottet ser och det är viktigare än att precisera begreppet mission. Enligt utskottets mening kan ett arbete om mission vara värdefullt för att bredda och fördjupa förståelsen på alla nivåer i kyrkan. Arbetet med mission måste ske överallt och det är viktigt att det lyfts fram även i kyrkomötet. Utskottet ser en möjlighet till fördjupade samtal inför och vid det tematiska kyrkomötet 2024 som föreslås behandla Kyrkan i det offentliga rummet.

Däremot behandlar motivtexten i motionen ett förslag om ändring i kyrkoordningen. Utskottet anser därför att yrkandet inte kan stå självständigt trots goda intentioner om att initiera ett läroarbete om mission. Mot bakgrund av ovanstående är utskottets mening att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

O 2022:7

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:7 punkten 1 och 2 till förmån för bifall till motionen. Hänvisar till motionen som sådan.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att avslå motion 2022:3 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oskarsson

Reservation 3

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:45 till förmån för bifall till motionen. Vi menar att utskottets bakgrundstext och överväganden liksom läronämndens yttrande ger gott underlag för ett bifall till motionen.

Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening avseende motion 2022:45 och ansluter mig till reservation framförd av Sven Gunnar Persson, Per Lindberg och Anette Nordgren.

Johanna Öhman

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:4y

Församlingens grundläggande uppgift

Läronämndens yttrande över motion 2022:3

Läronämnden påminner om att församlingens grundläggande uppgift är en. I kyrkoordningen beskrivs hur denna uppgift kommer till uttryck i gudstjänstfirande, undervisning, diakoni och mission. Uppgiftens syfte enligt kyrkoordningen innefattar att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, vilket också kan beskrivas som evangelisation.

Läronämnden har tidigare yttrat sig om mission och församlingens grundläggande uppgift i Ln 2018:3y.

Läronämnden hänvisar till sitt yttrande Ln 2014:8y.

”Kyrkan är redskap för Guds sändning som tar sig uttryck i församlingens uppdrag att fira gudstjänst, bedriva undervisning, utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Detta är grunden för den missionsstrategi som ska förverkligas i varje församling och som tydliggörs i församlingsinstruktionen. Den utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.”

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad. Dessa perspektiv återfinns i kyrkans tradition och är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden understryker att en revision av kyrkoordningens nuvarande beskrivning av kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winnige och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:5y

Mission och kyrkoherdens uppgift

Läronämndens yttrande över motion 2022:7, punkt 1

Läronämnden konstaterar att kyrkohandbokens beskrivning av uppdraget som kyrkoherde innefattar att kyrkoherden ska "... verka för församlingens tillväxt i tro på Herren". Hur detta missionsarbete gestaltas lokalt beskrivs i församlingsinstruktionen.

Vidare konstaterar läronämnden att kyrkoherdens uppdrag enligt kyrkoordningen omfattar tillsyn över församlingens verksamhet i dess helhet:

Kyrkoherden ska utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Kyrkoherden har gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.

Kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. (5 kap. 2 § kyrkoordningen)

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2022:1y

Läroarbete

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över motionerna 2022:3 Portalparagrafen för kyrkans grundläggande uppgift och 2022:45 Mission som församlingens grundläggande uppgift. Yttrandet ska enligt anvisningar från organisationsutskottet vara avgränsat till synpunkter rörande läroarbetet som omnämns i motionerna.

Tillsyns- och uppdragsutskottet ser inga hinder för att ett fördjupat läroarbete av det slag som aktualiserats i ärendet, påbörjas.

Uppsala den 6 oktober 2022

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Daniel Larson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Daniel Larson, ordförande, Camilla Persson, Roine Olsson, Birgitta Eliasson, Kicki Halldin, Emma Hedlundh, Stefan Linderås, Mattias Rosenquist, Margareta Andersson, Margareta Nisser-Larsson, Ronnie Nilsson, Britt Björneke, Eric Muhl, Bo Herou och Jonas Noréus.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Markus Svensson, Helen Coughlin-Sjögren, Johannes Fransson, Sofija Pedersen Videke, Veronica Pålsson, Benny Ahremark Persson, Stig-Göran Fransson, Jimmy Dahllöf, Leif Gustavsson, Linda Sjöo och Maja Bengtsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:8

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:27 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådets lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet. Utskottet, som har förståelse för att det kan finnas behov av tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter, menar att en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna önskar inte är rätt väg att åstadkomma en sådan tydlighet och föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:27.

Motionens förslag

Motion 2022:27 av Karl-Gunnar Svensson, Församlingsrådets ansvar och uppgifter i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som förtydligar vilka som är församlingsrådets uppgifter och som stärker församlingsrådets lokala ansvar, beslutsrätt och självständighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:27 i Ln 2022:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Församlingsrådets uppgifter

Församlingsrådet är styrelse för en församling som ingår i ett pastorat. Grundläggande bestämmelser om församlingsråd finns i 4 kap. kyrkoordningen. Där återfinns bestämmelser om val av församlingsråd, om kyrkoherden som ledamot, om mandatperiod och om ordförande. Genom hänvisningsbestämmelser i 4 kap. 27 § till vad som gäller för kyrkoråd regleras bland annat när sammanträden ska hållas, ersättnas tjänstgöring och beslutsförhet.

Den grundläggande regleringen om församlingsrådets uppgifter finns i 4 kap. 21 § kyrkoordningen. Av bestämmelsen framgår att det finns tre olika sätt för hur församlingsrådet får sina uppgifter. I bestämmelsen sägs att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Det finns i flera kapitel i kyrkoordningen totalt 20 bestämmelser som ger uppgifter åt församlingsråden. Huvudsakligen är det uppgifter relaterade till gudstjänstlivet, till exempel val av kyrkvärddar (4 kap. 19 §), medgivande om ekumeniskt nattvardsfirande i församlingen (20 kap. 6 §) och beslut om församlingskollekt (43 kap. 6 §). Det finns också bestämmelser om skyldighet för kyrkoherden att samråda med församlingsrådet innan beslut fattas om gudstjänstplan (17 kap. 9 §) och huvudgudstjänstens uppbyggnad (17 kap. 8 §). Pastoratets kyrkoråd har också skyldighet att samråda med församlingsråden inför beslut om församlingsinstruktion (57 kap. 5 §). Vidare finns det bestämmelser om yttranderätt för församlingsrådet innan kyrkofullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen (3 kap. 22 §) och vid lokala beslut om församlingsindelningen (37 kap. 7 §). Församlingsrådet har rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen och att begära beslutsprövning av ett stifts beslut (57 kap. 8 §). Ett pastorat kan inte utan församlingsrådets godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl (40 kap. 7 §). Inte heller får ändringar av en kyrkobyggnad eller ett kyrkorum göras utan församlingsrådets godkännande om det inte finns synnerliga skäl (40 kap. 9 §). Församlingsrådet väljer vice ordförande och, om kyrkofullmäktige så beslutar, även ordförande (4 kap. 26 §). Det är också församlingsrådet som beslutar om upplåtelse av kyrka (41 kap. 3 a §) och som utser inventarieansvarig kyrkvärd (40 kap. 2 §).

Församlingsrådet kan också få uppgifter i församlingsinstruktionen. Av den gemensamma församlingsinstruktionen för församlingar som ingår i ett pastorat framgår hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelad mellan församlingarna och pastoratet, vilket framgår av 57 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. När domkapitlet fattat sitt beslut om församlingsinstruktion är den bindande för pastoratet och dess församlingar. Det innebär att församlingsrådet måste fullgöra de uppgifter som följer av församlingsinstruktionen och pastoratet å sin sida måste ge församlingsrådet förutsättningar att ta sitt ansvar.

Slutligen kan kyrkorådet delegera uppgifter till församlingsrådet. Vilka uppgifter det kan vara fråga om är inte reglerat i kyrkoordningen.

Den rättsliga utformningen

Att det i den grundläggande beskrivningen av församlingsrådets uppgifter anges, utan några närmare hänvisningar till de bestämmelser det gäller, att församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen är inte unikt för församlingsrådet. Samma tillvägagångssätt används beträffande regleringen av de andra styrande organen, kyrkoråd (4 kap. 4 §, punkten 4), begravningsstyrelsen för begravningskommunaliteten i Göteborg (SvKB 2016:8, 3 kap. 2 §, första stycket, punkten 4), stiftsstyrelsen (7 kap. 11 §, första stycket) och kyrkostyrelsen (12 kap. 3 §, första stycket). Motsvarande regleringsteknik används också när det gäller kyrkoherdens uppgifter (5 kap. 2 §, första stycket) och biskopens uppgifter (8 kap. 1 §, punkten 7). När det gäller kyrkorådets uppgifter kan konstateras att motsvarande teknik användes även i kyrkolagen (1992:300) som i 17 kap. 4 §, första stycket angav att kyrkorådet skulle handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankom på rådet.

När det gäller den fråga som adresseras i motionen har kyrkorättsutskottet 2013 uttalat (Kr 2013:3) att arbetet med kyrkoordningen ska präglas av en strävan att åstadkomma ett förenklat regelverk och i syfte att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för att utföra den grundläggande uppgiften. I sitt betänkande föreslog kyrkorättsutskottet kyrkomötet att uppdra åt kyrkostyrelsen att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser samt årligen lämna en rapport till kyrkomötet om vilka åtgärder som vidtagits.

I sin skrivelse Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden till 2018 års kyrkomöte (KsSkr 2018:3) anförde kyrkostyrelsen med anledning av detta ärende, att arbetet med att åstadkomma ett så ändamålsenligt och tydligt regelverk som möjligt sker löpande i samband med att ändringar i bestämmelserna aktualiseras och blir i den meningen aldrig avslutat. Skrivelsen från 2013 års kyrkomöte anmäldes som färdigbehandlad. Kyrkomötet beslöt, på förslag från ekonomiutskottet, att med godkännande lägga kyrkostyrelsens skrivelse till handlingarna. (E 2018:3, KmSkr 2018:2)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2022:27.
--

Utskottet har förståelse för att det i församlingsråd kan finnas ett behov av och en önskan om tydlighet kring vad som är församlingsrådets uppgifter. Utskottet har därför sympati med motionens intentioner. Enligt utskottet finns det emellertid övervägande skäl som talar mot att tillgodose dessa behov med en sådan kyrkoordningsreglering som motionärerna vill se.

En av de bärande idéerna bakom den förändring av strukturen på lokal nivå som blev följd av strukturbeslutet var att det, med hänsyn till att det finns så skiftande förhållanden och förutsättningar för församlingsarbetet över landet, skulle ges utrymme för lokala variationer i hur församlingar som ingår i pastorat styrs och vilka uppgifter och vilket ansvar som i det enskilda fallet ligger på ett församlingsråd. Därför ger också kyrkoordningen utrymme för flexibilitet och dynamik när det gäller vilka uppgifter som anförtros ett församlingsråd, genom kyrkoordningen, genom församlingsinstruktionen och genom de övriga uppgifter som pastoratets kyrkoråd beslutar. Kyrkoordningens flexibilitet och anpassningsbarhet till lokala förhållanden är något som enligt utskottet även fortsatt bör värnas.

En följd av kyrkoordningens flexibilitet är att en sådan paragraf som motionärerna önskar endast skulle förenkla för det enskilda församlingsrådet att identifiera de av sina uppgifter som framgår direkt av kyrkoordningen. Även om man bortser från att en sådan paragraf som motionärerna önskar skulle bli tämligen svåröverskådlig med en uppräknings och paragrafhänvisning till 20 olika uppgifter, skulle den inte heller ge hela bilden av det enskilda församlingsrådets uppgifter och ansvar. Enligt utskottets mening kan församlingsrådets behov av klarhet beträffande sina uppgifter och sitt ansvar därför bättre tillgodoses genom ett gediget lokalt arbete kring de här frågorna, t.ex. inom ramen för arbetet med församlingsinstruktionen, delegation och arbetsordning samt informationsmaterial och utbildningsinsatser från stiftet.

Utskottet finner mot den ovan angivna bakgrunden inte skäl att, i strid med vad som är den i kyrkoordningen vedertagna rättsliga utformningen av liknande uppdragsparagrafer, bifalla motionärernas förslag.

Uppsala den 6 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att avslå motion 2022:27 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oskarsson och Elisabeth Kullenberg

Särskild mening

Jag ansluter mig till Elisabeth Kullenbergs och Irene Oskarssons reservation.

Hanna Hesser Nordin

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:8y

Församlingsrådets ansvar och uppgifter

Läronämndens yttrande över motion 2022:27

Läronämnden konstaterar att en förändring av församlingsrådets ansvar, beslutsrätt och självständighet som påverkar balansen mellan kyrkoråd och församlingsråd kan ha läromässiga implikationer.

I sitt yttrande Ln 2013:8y skriver läronämnden:

Läronämnden framhåller i yttrande Ln 2012:3y att ”det lokala självstyret har utformats på flera sätt genom historien och kan från läromässig synpunkt gestaltas på olika sätt”.

Ur läromässig synvinkel är bibehållandet av det lokala självstyret en del av vår kyrkas tradition och formerna för detta kan variera.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahmfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:9

Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:62 med förslag om att kyrkostyrelsen ska initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningar av församlingar och pastorat. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar, men anser att en utvärdering inte ska genomföras av kyrkostyrelsen utan bör vara en fråga för stiftet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:62.

Motionens förslag

Motion 2022:62 av Margareta Andersson, Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. initiera en stiftsvis undersökning av resultatet av sammanläggningen av församlingar och pastorat,
2. analysera resultatet av undersökningen och dra slutsatser av den inför framtida beslut.

Bakgrund

Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Frågan om strukturförändringar och mer specifikt om församlingssammanläggningar har behandlats många gånger tidigare i kyrkomötet. Vid kyrkomötet 2010 behandlades en motion (motion 2010:54) där motionärerna önskade sammanläggningar av församlingar och pastorat. Motionärerna önskade att en stiftsstyrelses beslut i ett indelningsärende skulle kunna bli föremål för överklagande. Organisationsutskottet föreslog att kyrkomötet skulle avslå motionen (O 2010:4) och kyrkomötet följde utskottets förslag.

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) lämnas en ingående redogörelse över framväxten av Svenska kyrkans lokala organisation och struktur, från medeltiden och framåt. I utredningens uppdrag låg att göra en inventering av det utvärderingsmaterial som ett antal stift låtit ta fram över 2000-talets indelningsändringar. Som sammanfattande slutsats angav utredningen följande (s. 170).

För vårt arbete med Svenska kyrkans struktur på lokal nivå finns inte några entydiga resultat från de omfattande indelningsändringarna av det

slaget att de kan läggas som en grund för våra förslag. Att indelningsändringar i sig inte synes spela någon avgörande roll för utvecklingen av församlings- och gudstjänstliv kan ändå vara ett viktigt resultat.

Sammanläggningar av församlingar och pastorat behandlades även vid kyrkomötet 2015 (motion 2015:7). Motionären önskade att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att i samråd med stiftet göra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000. Organisationsutskottet delade motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar (O 2015:8). Däremot ansåg utskottet att en samlad utvärdering av gjorda sammanläggningar borde genomföras tillsammans med en utvärdering av genomförda delningar, då utskottets uppfattning var att det ser mycket olika ut runt om i stiftet, inte minst gällande förekomsten av utvärderingar på stiftsnivå av indelningsändringar. Vidare framhöll utskottet att det inom många stift pågick nyligen initierade ändringsprocesser rörande indelningen och att det av den anledningen var för tidigt att ge kyrkostyrelsen uppdraget. Utskottet ansåg därför att motionen skulle avslås och kyrkomötet avslög motionen.

I februari 2019 fick kyrkostyrelsen information om resultaten från den processutvärdering av strukturförändringar under 2013–2018 som Uppsala, Luleå och Härnösands stift hade genomfört i samverkan med den nationella nivån (se rapporten *Processutvärdering Indelningsändringar i Härnösands, Luleå och Uppsala stift 2013–2018*). Rapporten har även publicerats på berörda stifts och den nationella nivåns webbsidor och finns att ta del av via www.svenskakyrkan.se/filer/Rapporttext.pdf. Syftet med studien var att analysera och lära av hur indelningsändringar har genomförts i de tre stiftet samt hur processen kan utvecklas inför att flera enheter genomför indelningsändringar. Utvärderingen är baserad på totalt fem fallstudier i de tre stiftet, där både medarbetare (i rapporten syftar medarbetare på avlönade anställda och inte volontärer), ledningen och förtroendevalda har fått komma till tals i fokusgrupper. Fallstudierna har valts av stiftet för att synliggöra olika sätt att genomföra indelningsändringar. Rekommendationerna kan sammanfattas som vikten av planering inför indelningsändringen och att informera om förändringen, möjligheten att erbjuda anpassat stöd för att genomföra förändringen på lokal nivå samt vikten av att stötta ledarskapet under förändringen (s. 33 ff.).

Några ytterligare utvärderingsinsatser rörande strukturfrågor har ännu inte gjorts efter att nämnda rapport presenterades. Kyrkokansliets statistik- och analysenhet har emellertid uppgett att en forskningsstudie om kyrkomedlemskap på 2000-talet ska påbörjas 2023, som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv gällande medlemsutveckling och den kyrkliga sedens utveckling.

Den 1 januari 2022 fanns det 1 297 församlingar och 229 pastorat i Svenska kyrkan.

Subsidiaritetsprincipen

Enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan får inte kyrkomötet besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i (6 §). Indirekt betyder detta att beslut inte ska fattas på en högre nivå än nödvändigt, det vill säga att lagen ger uttryck för en subsidiaritetsprincip (prop. 1997/98:116, s. 58 f.). Som framgår av inledningstexten till kyrkoordningens fjärde avdelning är detta ett uttryck för den lokala självstyrelsen liksom stiftets självstyrelse. Kyrkomötet får dock besluta om *generella* bestämmelser, även på områden som hör till stiftets och församlingens grundläggande uppgifter, till exempel när det gäller gudstjänster och diakoni.

Den närmare ansvarsfördelningen inom kyrkan regleras i kyrkoordningens kapitel 10. Där framgår bland annat att kyrkostyrelsen har till uppgift att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingarnas liv och av en god förvaltning i församlingar och pastorat (10 kap. 3 § punkten 1).

Av bestämmelserna i 37 kap. kyrkoordningen framgår att det är stiftsstyrelsen som har det övergripande ansvaret för att det finns en ändamålsenlig lokal struktur och har en skyldighet att fortlöpande följa utvecklingen samt initiera åtgärder när så behövs (37 kap. 5 §).

Utskottets överväganden

Motion 2022:62 Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:62.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att utvärdera genomförda sammanläggningar. Däremot ska enligt utskottet inte en sådan utvärdering initieras av kyrkostyrelsen. Ett utvärderingsarbete bör i stället initieras av det stift där sammanläggningen ägt rum. En del stift har redan genomfört utvärderingar. Enligt utskottets mening kan det vara värdefullt för stiftet att erfarenheter och slutsatser delas från dessa mellan stiftet. Utskottet noterar att det från den nationella nivån planeras att genomföras en forskningsstudie som bland annat kommer att lyfta sammanläggningarna som ett perspektiv. Resultatet från den forskningsstudien kommer förhoppningsvis också att ge stiftet nyttiga insikter.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:10

Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:68 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att begära hos regeringen att 4 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan stryks, alternativt revideras. Utskottet föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68.

Motionens förslag

Motion 2022:68 av Elisabeth Sandlund m.fl., Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att begära hos regeringen att 4 § lag (1998:1591) om Svenska kyrkan strykes helt eller revideras så att Svenska kyrkan får rätt att själv bestämma om sin organisation.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2022:68 i Ln 2022:12y, *bilaga*.

Bakgrund

Lagen om Svenska kyrkan

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan trädde i kraft den 1 januari 2000. Förslag om en ramlagstiftning för Svenska kyrkan framfördes först i den så kallade ERK-utredningens betänkande *Ekonomi och rätt i kyrkan* (SOU 1992:9). Den föreslagna modellen för reglering av förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan vid en relationsändring, fördes sedermera vidare av Kyrkoberedningen i dess betänkande *Staten och trossamfunden* (SOU 1994:42). I regeringens proposition *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80) – som ledde fram till riksdagens principbeslut om kyrka-stat-reformen – togs fasta på den modell för lagstiftning som tidigare presenterats. Som motiv för en särskild lag för Svenska kyrkan åberopades att staten skulle medverka till att Svenska kyrkans karaktär och identitet bevarades. Mot att införa en enda gemensam lag för alla trossamfund anfördes att en sådan skulle få en stark övervikt för Svenska kyrkan – mot bakgrund av alla de frågor som krävde en reglering – att det var lämpligare att separera Svenska

kyrkan och andra trossamfund. När regeringen därefter lade fram propositionen *Staten och trossamfundet, bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (prop. 1997/98:116) med förslag till slutlig reglering av förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan, byggde det på en lag med bestämmelser gemensamma för alla trossamfund och en lag med särskild reglering av Svenska kyrkans förhållanden. Regeringen anförde angående den särskilda lagen följande (s. 38).

Det nuvarande förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan är resultatet av en lång historisk utveckling där skilda principiella utgångspunkter spelat större eller mindre roll för skeendet. Den långa gemensamma historien motiverar att staten genom en särskild lag anger de ramar inom vilka Svenska kyrkan även i fortsättningen skall verka. Detta innebär att det i lagen kommer att anges vad som från statens utgångspunkt är nödvändigt för att Svenska kyrkan skall anses behålla sin grundläggande karaktär. Regleringen av Svenska kyrkans identitet och organisatoriska uppbyggnad måste samtidigt stämma överens med den syn på sig själv som Svenska kyrkan gett uttryck åt. Inom de ramar som lagen uppställer är det sedan Svenska kyrkans sak att själv reglera sina angelägenheter.

Regeringen konstaterade också att 1995 års principbeslut utgör en kompromiss mellan å ena sidan nödvändigheten att ta hänsyn till Svenska kyrkans särställning på grund av den långa historiska utvecklingen och den stora andelen tillhöriga samt å andra sidan önskemålet om att öka jämställdheten mellan trossamfundet (s. 18).

Lagen om Svenska kyrkan har idag – såsom en direkt följd av den principöverenskommelse som träffades mellan stat och kyrka i samband med relationsändringen – ett särskilt konstitutionellt skydd. Detta innebär att det krävs två riksdagsbeslut med mellanliggande val, alternativt ett beslut med kvalificerad majoritet, för att ändra lagen (se 8 kap. 2 § första stycket 4 och 17–18 §§ regeringsformen). Ordningen är densamma som gäller för ändring av riksdagsordningen.

Församlingstillhörighet

I 4 § lagen om Svenska kyrkan finns bestämmelser om Svenska kyrkans organisatoriska uppbyggnad. Av första stycket framgår att församlingen är lokal enhet och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det även kan finnas icke-territoriella församlingar. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade *territorialprincipen* tillämpas. I förarbetena framhålls följande angående principen (prop. 1997:98:116 s. 51).

Som berörts i avsnitt 6.1 är Sverige indelat i territoriella församlingar. Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör därmed också en av kyrkans församlingar. Som huvudregel gäller att en person tillhör den territoriella församling inom vars område han eller hon är folkbokförd. Även de som inte tillhör Svenska kyrkan är medlemmar i den församling, dvs. kyrkocommun, i vilken de är folkbokförda. När kommunstatusen upphör kommer också detta kyrkokommunala medlemskap för dem som inte tillhör Svenska kyrkan att upphöra.

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995

års kyrkomöte uttalades det att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till den 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Folkbokföringen skedde i sin tur i en församling i Svenska kyrkan. Sedan den 1 januari 2016 sker folkbokföringen i stället på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt (6 § första stycket folkbokföringslagen [1991:481]). Förändringen i folkbokföringslagen fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en följd av lagändringen ersattes även termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare KsSkr 2015:3 och TU 2015:1). Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). Undantaget är Hovförsamlingen där upptagningsområdet är hela landet. En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känd hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet (1 b §).

Av 2 § lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan bedriver en rikstäckande verksamhet. I förarbetena anförs att nämnda bestämmelse ska säkerställa att Svenska kyrkans uppdrag som en öppen folkkyrka kommer att vara detsamma efter relationsändringen. Vidare framhålls att begreppet ”rikstäckande” tydliggör att Svenska kyrkan har en territoriell församlingsstruktur med församlingar som täcker hela landet. Vad som i detalj menas med rikstäckande verksamhet tydliggörs emellertid inte i förarbetena – då detta inte ansågs möjligt – dock framhålls att rent allmänt bör principen innebära att alla ska ha praktiska möjligheter att delta i den kyrkliga verksamheten (prop. 1997/98:116 s. 38 ff.).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Förändrad relation mellan Svenska kyrkan och staten

Sedan relationsändringen har det framlagts ett flertal motioner med förslag som på olika sätt tagit sikte på att lagen om Svenska kyrkan ska upphävas alternativt

förändras. Vid kyrkomötet 2001 behandlades en motion (2001:30) med den huvudsakliga innebörden att lagen skulle upphävas. Kyrkomötet avslog motionen på förslag av kyrkorättsutskottet. Utskottet anförde i sina överväganden att lagen om Svenska kyrkan skulle ses som en av flera delar i det reformpaket som förändrade relationen mellan staten och Svenska kyrkan och att det inte var möjligt att bryta ut delar ur detta utan att det kunde få återverkningar på andra delar (Kr 2001:1).

Vid kyrkomötet 2009 behandlade kyrkorättsutskottet en motion (2009:46) vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda konsekvenserna av ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan och att tillämpliga delar i stället skulle flyttas över till lagen (1998:1593) om trossamfund respektive kyrkoordningen. Utskottet hänvisade i huvudsak till samma argument som framförts vid kyrkomötet 2001 med tillägget att ”[d]å nuvarande reglering inte har varit till förfång för kyrkans verksamhet anser utskottet att kyrkan inte ska ta initiativ till någon förändring.” Även vid kyrkomötet 2012 avslogs en motion (2012:29) som berörde lagen om Svenska kyrkan. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle inleda överläggningar med regeringen om att lagen skulle ersättas av ett avtal – ”konkordat” – mellan staten och Svenska kyrkan. I sina överväganden hänvisade kyrkorättsutskottet återigen till vad som tidigare anförts och framhöll att utskottets mening var att det inte inträffat något sedan år 2009 som ändrat utskottets uppfattning i frågan (Kr 2012:2). Även vid kyrkomötet 2013 avslogs en motion (2013:77) med förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att verka för att lagen om Svenska kyrkan skulle upphöra och att relevanta delar skulle flyttas över till lagen om trossamfund respektive kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet hänvisade återigen till vad utskottet tidigare anförde i frågan och föreslog avslag på motionen (Kr 2013:7).

Senast frågan var uppe för behandling i kyrkomötet var år 2014 då kyrkorättsutskottet behandlade en motion (2014:108) med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att lagen om Svenska kyrkan skulle avskaffas. Kyrkorättsutskottet anförde i sina överväganden följande (Kr 2014:6).

Lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan utgör en viktig del i den överenskommelse som träffades mellan Svenska kyrkan och staten inför de ändrade relationerna och innehåller sådant som är väsentligt, ur både kyrkans och statens synpunkt, för att beskriva Svenska kyrkans särskilda karaktär. I likhet med vad Kyrkorättsutskottet anförde vid kyrkomötets tidigare behandlingar av frågan år 2001, 2009, 2012 och 2013 menar utskottet att det är olämpligt att bryta ut och förändra en fundamental del i denna helhet som principöverenskommelsen utgör. Kyrkorättsutskottet anser att motiven till att ha kvar lagen om Svenska kyrkan som uttalats av kyrkomötet vid tidigare behandling av frågan fortfarande gäller. Motionen ska därför avslås.

Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkorättsutskottets förslag.

Fri/friare församlingstillhörighet

Frågan om fri eller friare församlingstillhörighet har – i likhet med frågan om lagen om Svenska kyrkan – behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan år 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I utredningen resonades kring ett antal möjliga modeller – från en helt fri till en friare församlingstillhörighet

– varvid det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte vore förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att andra kunde bedömas mer eller mindre svårförenliga med nämnda lag. För en utförlig beskrivning av frågans behandling i övrigt fram till år 2009 hänvisas till organisationsutskottets betänkande Församlings-tillhörighet (O 2009:3).

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Samtliga motioner (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet påpekade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsändringen och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan är en del av denna uppgörelse (O 2011:8).

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande fri församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks också av organisationsutskottet vid kyrkomötet 2011, då utskottet anförde att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning (O 2011:8). Utredningens förslag var att man skulle vara valbar till förtroendeuppdrag i samtliga församlingar inom ett pastorat, om man var folkbokförd i någon av församlingarna där.

Vid kyrkomötet 2014 och 2015 kom frågan om friare församlingstillhörighet återigen att behandlas av organisationsutskottet, efter att frågan väckts genom motioner respektive år (motion 2013:41 och 2014:106). I enlighet med organisationsutskottets förslag avslogs båda motionerna. I de betänkanden som föregick kyrkomötets beslut konstaterade utskottet bland annat att inget nytt tillkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande, respektive att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet (O 2013:10 och 2014:9). I det senare av betänkandena framhöll även utskottet att valfrihet i församlingstillhörighet även skulle kunna riska att skapa en konkurrenssituation mellan församlingar, vilket varken ansågs önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Utskottet menade även att det är själva medlemskapet i sig som är viktigt för de flesta av kyrkans medlemmar – och inte församlingstillhörigheten – och att en valfrihet i frågan om församlings-tillhörighet skulle riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I samband med att kyrkomötet 2015 behandlade frågan om införande av termen kyrkobokförd i stället för folkbokförd (se avsnittet ovan) inkom en motion (2015:87) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till särskilt boende eller liknande. Motionen avslogs av kyrkomötet på förslag av tillsyns- och uppdragsutskottet som i sitt betänkande pekade på att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med 4 § lagen om Svenska kyrkan (TU 2015:1).

Vid kyrkomötet 2018 behandlade organisationsutskottet ytterligare en motion (2018:8) om valfrihet i församlingstillhörighet, vari det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller annat pastorat. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt att de förändringar som genomförts till följd av den så kallade strukturutredningen lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang (O 2018:5). Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Senast frågan var uppe för behandling i kyrkomötet var 2021. Organisationsutskottet behandlade då tre motioner som berörde frågan om fri församlingstillhörighet. I två av dessa motioner (2021:9 och 2021:75) föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för friare församlingstillhörighet medan den tredje motionen (2021:6) gällde ett förslag om förtroendeuppdrag i fritt vald församling. Organisationsutskottet lyfte i sina överväganden fram att de argument och slutsatser som framhållits i utskottets tidigare betänkanden fortsatt har relevans. Utskottet valde även att särskilt poängtera vikten av att inte skapa konkurrens om medlemmar mellan församlingarna (O 2021:2). Sammanfattningsvis föreslog utskottet avslag på samtliga motioner, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Behandling av lagen om Svenska kyrkan i riksdagen

Riksdagen har vi ett antal tillfällen avstyrkt motioner som dels berört förslag om att ändra lagstiftningen i syfte att förändra relationen mellan Svenska kyrkan och staten, dels förslag som specifikt berört lagregleringen om församlingstillhörighet. Senast var vid riksmötet 2021/22 då konstitutionsutskottet anförde att det inte finns skäl att ta initiativ till vare sig en ändring eller omprövning av relationen mellan staten och Svenska kyrkan eller en förändring av lagregleringen rörande församlingstillhörighet (bet. 2021/22:KU31). I sina överväganden hänvisade utskottet till vad den anförde vid tidigare riksmöten rörande de respektive frågorna. För tidigare behandling av motioner som på olika sätt berör en förändrad relation mellan Svenska kyrkan och staten se bet. 2000/01:KU11, bet. 2002/03:KU20, bet. 2008/09:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2015/16:KU12, bet. 2017/18:KU29, bet. 2018/19:KU19 och 2020/21:KU18. För tidigare behandling av motioner som specifikt rör fri församlingstillhörighet se bet. 2005/06:KU18, bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7, bet. 2009/10:KU7, bet. 2011/12:KU12, bet. 2013/14:KU27, bet. 2015/16:KU12 och bet. 2017/18:KU29.

Utskottets överväganden

Motion 2022:68 Begäran om ändring av lagen om Svenska kyrkan

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68.
--

Frågan om fri eller friare församlingstillhörighet har, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen. Utskottet konstaterar att de argument mot en fri eller friare församlingstillhörighet som framhållits i tidigare betänkanden fortsatt har relevans. Samtidigt noterar utskottet att det finns flera aspekter av frågan. Enligt utskottet finns det dock fortsatt övervägande skäl för att behålla den ordning som råder och att församlingstillhörighet fortsatt ska utgå från den territoriella principen. Utskottet ser vidare att en begäran hos regeringen om att ändra i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan på så sätt som föreslås i motionen riskerar att leda till en mer omfattande översyn av lagen, utan att detta är önskvärt från Svenska kyrkans håll. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2022:68 ska avslås.

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Claussen, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:68, till förmån för att bifalla densamma. Att-satsen tillåter mindre revision – vilket inte förutsätter en större omhuldande åtgärd. Det är rimligt att Svenska kyrkan framöver har god rådighet över sin organisation.

Petter Nilsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2022:12y

Församlingstillhörighet och lagen om Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2022:68

I motionen föreslås att 4 § lag (1998:1591) om Svenska kyrkan förändras i syfte att införa möjligheten för kyrkans medlemmar att själva välja vilken församling de vill tillhöra.

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågor som berör församlingstillhörighet. (Ln 1996:4, Ln 1998:2, Ln 2001:3y, Ln 2009:8y, Ln 2010:7y och Ln 2021:13y.)

Samtliga yttranden betonar den territoriella principen som syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse, eftersom det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Uppsala den 26 augusti 2022

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:11

Kostnaderna i begravningsverksamheten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:39 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen dels ska ges i uppdrag att utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan, dels ta fram samverkansmodeller för att uppnå en större kostnadseffektivitet och ökad kompetensutveckling inom begravningsverksamheten. Utskottet menar att det finns ett behov av att utreda orsakerna bakom de ökande kostnaderna i begravningsverksamheten och föreslår bifall till motionens första punkt. Däremot menar utskottet att ett bifall till motionens andra punkt vore att föregripa den föreslagna utredningen varför utskottet föreslår att denna punkt ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. bifalla motion 2022:39, punkt 1,
2. avslå motion 2022:39, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:39 av Sten Janson m.fl., Utvecklingen av begravningskostnaderna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda orsakerna till de påtagligt ökade begravningskostnaderna inom Svenska kyrkan,
2. ta fram samverkansmodeller för att uppnå en större kostnadseffektivitet och ökad kompetensutveckling inom begravningsverksamheten.

Bakgrund

Kort om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Inledning

I 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § finns vidare en uppräkningslista av vilka tjänster som huvudmannen ska tillhandahålla utan kostnad för ett dödsbo.

Huvudmän för begravningsverksamheten är, förutom i Stockholms och Tranås kommuner där kommunen är begravningshuvudman, församlingar och kyrkliga samfälligheter (pastoraten samt Göteborgs begravningsamfällighet) inom Svenska kyrkan.

Kyrkoordningsreglering

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). Den nationella nivån tillhandahåller utbildningar och rådgivning för huvudmännen kring såväl ekonomi och juridik som kulturarvsfrågor inom begravningsverksamheten. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten.

Länsstyrelsernas tillsyn och begravningsombudens roll

Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten enligt begravningslagen (10 kap. begravningslagen).

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska länsstyrelsen förordna ett eller flera begravningsombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Till begravningsombud ska förordnas en för uppdraget lämplig och kvalificerad person varvid särskild hänsyn ska tas till bland annat kunskaper inom ekonomi. Huvudmannen är skyldig att ge begravningsombudet tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten. Begravningsombudet har också rätt att närvara, ställa frågor och göra påpekanden vid sammanträden i församlingen/pastoratet, när frågor om begravningsverksamheten behandlas.

Begravningsavgiften

Inledning

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen).

När församling i Svenska kyrkan 2016 upphörde att vara en enhet i folkbokföringen kunde inte de folkbokförda som tidigare hänförs till församling i Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Mot den bakgrunden infördes 2016 en enhetlig begravningsavgiftssats för personer som är folkbokförda utanför Stockholms och Tranås kommuner, vilken började tillämpas första gången på utbetalningsår 2017.

Den enhetliga begravningsavgiftssatsen baseras på huvudmannens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomstuppgifter från Skatteverket. För att Kammarkollegiet ska kunna kontrollera att pengarna bara används till begravningsverksamhet måste huvudmännen redovisa både intäkter och kostnader. Innan avgiftssatsen bestäms av Kammarkollegiet ska det av länsstyrelsen förordnade begravningsombudet yttra sig över huvudmannens kostnadsförslag. Om begravningsombudet upptäcker brister i redovisningen ska det meddelas till Kammarkollegiet.

För år 2022 har Kammarkollegiet fastställt den enhetliga begravningsavgiftssatsen till 26,1 öre per 100 kr.

Svenska kyrkan framförde i sitt yttrande på lagrådsremissen *Folkbokföringen i framtiden* från Finansdepartementet (Ks 2012/725) att en modell som syftade till att åstadkomma en enhetlig begravningsavgift över hela landet skulle bli svårbegriplig om den bara omfattade de kyrkliga begravningshuvudmännen. Svenska kyrkan ifrågasatte vidare om den föreslagna ordningen skulle ge tillräckliga incitament till en mer kostnadseffektiv verksamhet hos alla huvudmän eftersom avgiftsnivån bygger på en kombination av kostnader och skattekraft, där det inte finns ett omedelbart samband mellan en låg avgift och hög effektivitet.

Kostnaderna för begravningsverksamheten

Som nämnts ovan baseras begravningsavgiften på de av huvudmännen budgeterade kostnaderna för det följande beskattningsåret. Vid den senaste inrapporteringen av beräknade kostnader gjordes på den nationella nivån en analys av de inrapporterade kostnadsberäkningarna. Av analysen framgick att nettokostnadens ökning 2022 var 5,3 procent jämfört med prognos för 2021. Det framgick vidare att det var ungefär femtio huvudmän som hade en nettokostnadsökning om mer än 20 procent. Om man bortser från dessa huvudmän hade den totala nettokostnadsökningen för övriga huvudmän i stället legat på 3 procent. Kostnadsökningarna som översteg 20 procent enligt ovan motiverades till största delen av olika slag av underhållsåtgärder på kyrkogårdarna och investeringar i nya maskinparker.

I den ekonomiska statistik som huvudmännen årligen redovisar till den nationella nivån finns uppgifter gällande medeltalet anställda, investeringar och lån som belöper på begravningsverksamheten. Av statistiken för 2021 kan i korthet utläsas att 5 601 personer, eller 27 procent av församlingarnas anställda, var verksamma inom begravningsverksamheten samt att 215 miljoner kronor, eller 33 procent av investeringarna inom byggnader och mark, avsåg begravningsverksamheten. Vidare var 1 519 miljoner kronor, eller 52 procent av den totala upplåningen hos kreditinstitut upptagna inom ramen för begravningsverksamheten. Från och med inrapporteringen 2021 efterfrågas också uppgift om hur stor del av församlingarnas nettoomsättning som avser tillhandahållande av inomkyrkliga tjänster.

Särredovisning

Eftersom begravningsverksamheten finansieras av begravningsavgiften som alla folkbokförda betalar är det viktigt att begravningsverksamhetens intäkter och kostnader särredovisas på ett korrekt sätt.

Svenska kyrkans Församlingsförbund (nuvarande Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) presenterade 1999 en modell för särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Modellen har legat till grund för de flesta församlingars och pastorats särredovisning sedan 2000. Modellens syfte är att säkerställa att personer som inte är medlemmar i Svenska kyrkan inte heller bidrar till den religiösa verksamheten, det vill säga att begravningsavgiften endast används för begravningsverksamhet. Enligt modellens huvudregel ska huvudmannen, i det fall det råder tveksamhet huruvida en åtgärd ska hänföras till kyrklig verksamhet eller begravningsverksamhet, tillämpa följande principer.

- ◆ Vid osäkerhet rörande kostnader ska dessa anses tillhöra den kyrkliga verksamheten, och
- ◆ vid osäkerhet rörande intäkter ska dessa anses tillhöra begravningsverksamheten.

2017 uppdaterades modellen av Svenska kyrkans redovisningskommitté, KRED. Modellen utgör ett viktigt instrument för att bibehålla en enhetlig redovisning och för att skapa likartade bedömningar över hela landet. Rådgivning, utbildning med mera rörande särredovisningen ges av den nationella nivån.

Tidigare behandling av frågan om samverkan i begravningsverksamheten

Kyrkostyrelsen tillsatte den 26 september 2012 en utredning för att klargöra de särskilda behov av samordning som kunde finnas för begravningsverksamheten och utreda olika samverkansmöjligheter för denna verksamhet (KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, s. 115). Styrelsen avsåg att återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. Anledningen till utredningen var framför allt de förslag rörande den kyrkliga organisationen på den lokala nivån som kyrkostyrelsen lämnade i samma skrivelse. I bakgrunden fanns även med det förslag om en enhetlig begravningsavgift inom varje kommun som en statlig utredning lämnat 2009¹.

När utredningen överlämnades i februari 2013 visade det sig emellertid att förutsättningarna hade ändrats. Den enhetliga begravningsavgiften skulle genom ett riksdagsbeslut komma att gälla för hela landet. Vidare kom flerpastoratsamfälligheterna i allmänhet att omvandlas till pastorat, som därmed blev nya huvudmän för begravningsverksamheten. Undantaget var Göteborgs kyrkliga samfällighet där det i stället bildades en partiell samfällighet för att handha begravningsverksamheten.

Mot ovanstående bakgrund valde kyrkostyrelsen att inte gå vidare med den överlämnade utredningen. I stället beslutades att beredningen skulle fortsätta genom en ny utredning som kunde beakta den enhetliga begravningsavgiften samt kyrkomötets beslut 2012 om strukturfrågorna i Svenska kyrkan. I början av december 2015 avlämnades utredningsbetänkandet *Ansvar i samverkan från församling till nationell nivå – utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2015:2) till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet hade tidigare under hösten 2015 gett kyrkostyrelsen i uppdrag att bland annat klargöra hur frågorna om kyrkans tillsyn och samordning avseende begravningsverksamheten skulle hanteras (se Kr 2015:2). Då det nya kyrkomötesuppdraget och utredningsbetänkandet visat sig ha beröringspunkter beslöt kyrkostyrelsen att inte remittera betänkandet utan att frågorna i stället fortsatt skulle beredas tillsammans.

Det fortsatta beredningsarbetet resulterade i promemorian *Begravningsverksamheten – samordning och tillsyn m.m.* Kyrkostyrelsen återkom, med utgångspunkt i nämnda promemoria, till kyrkomötet 2017 med förslag om ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2017:5). I skrivelsen föreslog kyrkostyrelsen, i syfte att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän, att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Skrivelsen innehöll också förslag till ändringar i kyrkoordningen i syfte att förtydliga att det hör till stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Vidare föreslogs att det, genom ett tillägg i kyrkoordningens bestämmelser om kyrkostyrelsens uppgifter, skulle tydliggöras att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten. Kyrkomötet beslöt i sak i enlighet med förslaget (O 2017:1 och KmSkr 2017:18) och ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

---

¹ Några begravningsfrågor (SOU 2009:79).

Enligt 9 kap. 6 § begravningslagen är kremering en av de tjänster som huvudmannen, utan kostnad för dödsboet, är skyldig att tillhandahålla för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Kremering ingår alltså i begravningsavgiften, men det föreligger ingen skyldighet för huvudmannen att anordna och hålla ett eget krematorium. Vem som får anordna och hålla ett krematorium är dock reglerat i begravningslagen, genom att det i 3 kap. 1 § anges att ett krematorium får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling. För närvarande finns det 53 huvudmän inom Svenska kyrkan som bedriver krematorieverksamhet.

Utöver det egna behovet hos den huvudman som har ett krematorium utförs kremationer på uppdrag av huvudmän som saknar eget krematorium. Fördelningen av krematorier över landet är ojämn. I södra Sverige är det ibland endast någon mil mellan två huvudmän med krematorium, medan det i norra Sverige kan vara upp till 30 mil mellan krematorierna.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över krematorieverksamheten och ger även tillstånd för verksamheten efter miljöprövning. Det finns dock inget forum för övergripande frågor om och samordning av krematorieverksamheten. Kyrkostyrelsen genomförde under våren 2021 en enkätundersökning bland de församlingar som har ett krematorium. Undersökningsresultaten sammanställdes i en rapport som lett fram till att en dialog inletts mellan krematoriehuvudmännen och kyrkostyrelsen. Såväl genom dialogen som i kyrkostyrelsens rådgivning inom begravningsverksamheten har bland annat framkommit behov av en utredning med förslag till var i landet framtida krematorier lämpligen bör vara belägna. Kyrkostyrelsen avser att under våren 2023 göra en sådan utredning.

Såväl ombyggnad som nybyggnad av krematorier är mycket kostsamt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:39, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:39, punkt 2.

Motion 2022:39 pekar enligt utskottets mening på ett problem som i förlängningen skulle kunna innebära ett reellt hot mot församlingarnas huvudmannaskap för begravningsverksamheten.

Enligt utskottet kan det finnas ett flertal olika och möjligen också samverkande faktorer bakom de ökande kostnaderna för begravningsverksamheten i landets församlingar. Det är därför inte självklart att just bristande kostnadseffektivitet är den enda eller ens den viktigaste förklaringen bakom de ökande kostnaderna.

En möjlig orsak bakom de ökande kostnaderna kan enligt utskottet stå att finna i systemet med enhetlig begravningsavgift. Enligt utskottets uppfattning arbetar begravningshuvudmännen med föresatsen att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt. Systemet med enhetlig begravningsavgift kan försvaga de ekonomiska incitamenten för den enskilda församlingen att kostnadseffektivisera verksamheten. Detta kan leda till att huvudmännen naturligt lägger tyngdpunkten på att bedriva en verksamhet med hög kvalitet snarare än att fokusera på att också arbeta kostnadseffektivt. Även om också denna orsak kan sägas vara relaterad till kostnadseffektivitet är grundproblemet av systemkaraktär vilket inte kan åtgärdas genom framtagande av samverkansmodeller.

Den finansieringsmodell som gäller för begravningsverksamheten medför vidare att det inte är möjligt för en begravningshuvudman att spara medel för att på så sätt finansiera framtida investeringar. Alla investeringar i begravningsverksamheten måste bekostas genom att huvudmannen tar upp lån hos en bank eller ett kreditinstitut, något som i sig medför högre kostnader för investeringen och i begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av ovan nämnda oklarheter i fråga om orsakerna bakom de ökande kostnaderna anser utskottet att det finns goda skäl för att uppdra åt kyrkostyrelsen att företa en utredning i enlighet med förslaget i motionens första punkt. Utskottet föreslår därför bifall till denna punkt.

Det faktum att utskottet ser att det kan finnas flera förklaringar bakom de ökande kostnaderna medför att det enligt utskottet inte går att uttala sig om, och i så fall i vilken utsträckning, centralt framtagna samverkansmodeller skulle vara en verkningsfull åtgärd för att komma till rätta med problemet. Enligt utskottet måste beslut om vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas avvakta till dess att resultatet föreligger av den utredning av orsakerna som utskottet menar att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att genomföra. Att redan nu bifalla motionens andra punkt vore att föregripa en kommande utredning och av det skälet bör motionens andra punkt avslås.

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Claussen, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Funckmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag, punkten 2, till förmån för bifall till motionens förslag i punkten 2.

Sven Gunnar Persson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:12

Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:84 i vilken det föreslås en ändring i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen, som reglerar var kyrkostyrelsens ledamöter ska rösta i ärkebiskopsval. I motionen föreslås att bestämmelserna ändras så att kyrkostyrelsens ledamöter röstar i sina respektive hemstift. Utskottet ser positivt på förslag som syftar till förenkling och effektivisering. Förslaget i motionen synes även vara i linje med vad som lyfts i motivskrivningarna till bestämmelserna om biskopsval. Enligt utskottets mening torde dock detsamma kunna sägas även om andra röstningsformer, som inte belyses i motiven till motionen. Det finns även en risk med att anta bestämmelser som inte varit föremål för utredning. Utskottet anser också att det behövs fungerande rutiner om kyrkoordningen ändras på så sätt som motionärerna föreslår. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:84, punkt 1,
2. avslå motion 2022:84, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:84 av Olle Reichenberg m.fl., Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Kyrkomötet beslutar att

1. lydelsen i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen ska ändras till följande: "Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i respektive hemstift".
2. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2022:84 i Kn 2022:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Reglerna om biskopsval återfinns i 8 kap. 7–39 a §§ kyrkoordningen. I bestämmelserna regleras också vad som särskilt gäller för val av ärkebiskop, där det av 14 § framgår vilka som har rösträtt specifikt vid ärkebiskopsval. Av andra punkten nämnda

paragraf framgår att ledamöter i kyrkostyrelsen tillhör de personer som har rösträtt. Vid förhinder för ordinarie ledamot att delta i valet har ersättare – i likhet med vad som gäller för ersättare för stiftsstyrelse- och domkapitelsledamöter – i stället rösträtt (se KsSkr 2002:10 s. 37). Av 27 § första stycket 1–2 framgår att kyrkostyrelsen samlas tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift för att avge sina röster, med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.

Före år 2000 hade ordinarie ledamöter i Svenska kyrkans centralstyrelse rösträtt vid ärkebiskopsval (kyrkolagen (1992:300) 45 kap. 3 § andra stycket). Om ledamöterna inte ingick i någon annan valkorporation skulle de delta i ärkebiskopsvalet i det kontrakt där Uppsala domkyrka är belägen (16 § andra stycket). Tidpunkt för val av ärkebiskop bestämdes av regeringen (12 § första stycket). Efter valet var det regeringen som utnämnde ärkebiskop bland de tre kandidater som fått flest röster (2 kap. 4 §).

Enligt det förslag till kyrkoordning som Centralstyrelsen lade fram till kyrkomötet 1999 skulle kyrkostyrelsen – efter relationsändringen – utse ärkebiskop bland de tre kandidater som fått flest röster i valet. Mot den bakgrunden togs rösträtten för kyrkostyrelsens ledamöter bort. Vid 1999 års kyrkomöte fann andra kyrkolagsutskottet dock att en modell med direktval av biskop var att föredra framför den modell som föreslagits av centralstyrelsen (2KL 1999:1 s. 108). Kyrkomötet beslutade enligt kyrkolagsutskottets förslag, vilket medförde att kyrkostyrelsens roll i samband med ärkebiskopsval förändrades, dock utan att frågan om rösträtt för kyrkostyrelsens ledamöter – såvitt framgår av utskottsbetänkandet – uppmärksammades. I stället lade kyrkostyrelsen till kyrkomötet 2002 fram det förslag till reglering som än idag gäller, som innebär att kyrkostyrelsens ledamöter har rösträtt vid val av ärkebiskop. Samtidigt föreslogs även – utan närmare motivering – det tillägg i 8 kap. 27 § som reglerar var kyrkostyrelsens ledamöter ska rösta (KsSkr 2002:10).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:84.

Utskottet ser i grunden positivt på förslag som syftar till förenkling och effektivisering, vilket förefaller vara intentionen med förslaget i motion 2022:84. Som kyrkorättsnämnden lyfter i sitt yttrande synes förslaget i motionen även vara i linje med vad som lyfts i motivskrivningarna till bestämmelserna om biskopsval. Enligt utskottets mening torde dock detsamma kunna sägas även om andra röstningsformer. Utskottet anser att sådana alternativa sätt inte belyses i motiven till motionen. I utskottets överläggningar uppmärksammades bestämmelserna som ger stiftsstyrelsen mandat att bestämma ordningen för biskopsval, vilket i Visby stift hanterats på ett sätt som skulle kunna övervägas också vid val av ärkebiskop. Det finns även en risk med att anta bestämmelser som inte varit föremål för utredning. Som framhålls av kyrkorättsnämnden behövs fungerande rutiner om kyrkoordningen ändras på så sätt som motionärerna föreslår. Utskottet ser att en utredning i frågan skulle kunna belysa och beakta det ovan nämnda. Utskottet konstaterar dock att det måste finnas en proportionalitet mellan den eventuella nyttan av ett utredningsuppdrag och vad ett sådant uppdrag kostar. Mot bakgrund av det ekonomiska läget i Svenska kyrkan och att ärkebiskopsval förekommer tämligen sällan, bedömer utskottet att det i nuläget inte är adekvat att ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag att se över regleringen om kyrkostyrelsens deltagande vid ärkebiskopsval.

Mot bakgrund av det som anförts ovan anser utskottet att motion 2022:84 ska avslås.

O 2022:12

Uppsala den 7 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Clausson, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:8y

Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2022:84 Kyrkostyrelsens deltagande i ärkebiskopsval

I motion 2022:84 konstateras bland annat följande. Under våren valde Svenska kyrkan en ny ärkebiskop genom ett nomineringsval och ytterligare två valomgångar. I 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen står följande: ”Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift.” Denna bestämmelse innebär att kyrkostyrelsens 15 ledamöter vid tre tillfällen ska resa till Uppsala för att avlägga sina röster. För många ledamöter innebär det långa resor för att delta vid en procedur som normalt inte tar längre tid än en timme. Kyrkoordningen bör därför ändras, så att kyrkostyrelsens ledamöter i stället röstar i sina hemstift tillsammans med de röstberättigade i stiftsstyrelser och domkapitel. Mot bakgrund av detta föreslås kyrkomötet besluta att

1. lydelsen i 8 kap. 27 § punkt 2 kyrkoordningen ska ändras till följande: ”Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i respektive hemstift”,
2. ändringen träder i kraft den 1 januari 2023.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur formell synvinkel behöver gälla när beslut om ändringar i kyrkoordningen ska fattas.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skrivna i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i den aktuella motionen inte följer ovannämnda mall samt att det saknas uppgift om behovet av övergångsbestämmelser, vilket kyrkorättsnämnden ser som en brist.

I yttrandena 2018:2y samt 2021:4y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att det i motion 2022:84 framlagda förslaget inte har varit föremål för utredning och en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför. Detta ser kyrkorättsnämnden som en brist.

Av Nivåutredningens betänkande *Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, Svenska kyrkans utredningar 1998:3 s. 174, framgår att det har bedömts viktigt att de röstande kommer samman för att avge sina röster och då ges tillfälle att utbyta synpunkter och argument som rör biskopskandidaterna. Ett sådant röstningsförfarande som föreslås i motion 2022:84 medför utifrån kyrkorättsnämndens bedömning inte att dessa möjligheter uteblir. I kyrkostyrelsens skrivelse 2002:10, *Ändringar i kyrkoordningen*, föreslogs att kyrkostyrelsens ledamöter skulle få rösträtt vid val av ärkebiskop samt att kyrkostyrelsens ledamöter skulle delta och avge sina röster tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift. Inga överväganden synes ha gjorts beträffande alternativa möjligheter eller orter för kyrkostyrelsens ledamöters avgivande av röster.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att den i motionen föreslagna kyrkoordningsändringen innehåller ordet *hemstift*, som inte förekommer någon annanstans i kyrkoordningen. För att vara konsekvent gällande språkbruk och använda etablerade formuleringar föreslår kyrkorättsnämnden följande lydelse, för det fall att motionens förslag vinner bifall:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

27 §

För att avge sina röster samlas de röstberättigade enligt följande:

1. Stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter samlas med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.

2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i *Uppsala stift*.
2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i *det stift där respektive kyrkostyrelseledamot är kyrkobokförd*.

3. Övriga röstberättigade inom de områden som stiftsstyrelsen har beslutat samlas med en av stiftsstyrelsen utsedd präst som valförrättare. Valförrättaren ska vara en präst från det av stiftsstyrelsen beslutade området.

Stiftsstyrelsen i Visby stift beslutar hur präster, diakoner och elektorer i Svenska kyrkan i utlandet ska utöva sin rösträtt.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2023.

Kyrkorättsnämnden vill också påtala behovet av fungerande rutiner om ovannämnda ordning införs. Det är av avgörande vikt att både den röstberättigade ledamoten och den valförrättare som berörs känner till varandra och att rätt information, så som kallelser till valtillfällena, därmed kan delges den röstberättigade i rätt tid. Enligt 8 kap. 15 § kyrkoordningen ska stiftsstyrelsen upprätta en röstlängd som visar vilka präster och diakoner som har rösträtt i biskopsval och ärkebiskopsval. Röstlängden anses konstituerande för prästernas och diakonernas rösträtt. Bara de präster och diakoner som finns upptagna i röstlängden får således rösta i valet. Ingen reglering gällande röstlängd för övriga röstberättigade finns i kyrkoordningen. Detta medför att rösträtt föreligger för övriga röstberättigade oaktat vad som står i röstlängden. Det

torde dock vara en etablerad rutin att en förteckning upprättas över samtliga röstberättigade i respektive stift, för att enkelt kunna kontrollera rösträtt och pricka av de röstberättigade när de avger sina röster vid valtillfällena. Valförrättaren behöver således känna till om någon ledamot från kyrkostyrelsen väntas avge sin röst tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i det aktuella stiftet. Enligt 8 kap. 29 § kyrkoordningen ska den som har rösträtt under flera av punkterna 13–14 a §§ meddela valförrättarna på vilket ställe han eller hon kommer att lämna sin röst. På motsvarande sätt kunde kyrkostyrelsens ledamöter förpliktas att meddela valförrättaren i sitt stift att ledamoten kommer att lämna sin röst där. Det kan inte alltid förutsättas vara känt hos stiftens valförrättare och kanslier vilka av kyrkostyrelsens ledamöter som är kyrkobokförda inom stiftet och således ska kallas att rösta i respektive stift. Vid händelse av ordinarie ledamots förhinder har dessutom ersättaren rösträtt. Den ersättare som, kanske med kort varsel, ska inkallas att rösta behöver få rätt information samtidigt som berörd valförrättare och dennes kansli behöver informeras. Inte sällan torde det beröra olika stift, då kyrkostyrelsens ledamöter och ersättare är kyrkobokförda på olika håll i landet. Kyrkorättsnämnden ser i detta sammanhang en viss risk för oklarheter kring ersättarnas eventuella rösträtter, eftersom de inte kan ha direkt kännedom om den ordinarie ledamoten samtidigt går och röstar med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i det stift där ledamoten är kyrkobokförd. Denna risk torde vara liten, men behöver ändå beaktas om kyrkostyrelsens röster ska kunna avges och tas emot på olika håll i landet.

Utöver dessa påpekanden har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2022:13

Verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprovsningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprovsningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har nämnden behandlat 16 ärenden, inklusive verksamhetsberättelsen för 2020. Tre ärenden avsåg överklagande av frågor som uppkommit inför kyrkovalet i september 2021. Ärendet VN 2021-3 avsåg ett överklagande av fastställande av grupp- och kandidatförteckningar. Nämnden avlog överklagandet. När det gäller de övriga två ärendena avvisade nämnden överklagandet i VN 2021-1 och skrev av ärendet från fortsatt behandling i VN 2021-4.

Tio ärenden avsåg överklagande av kyrkovalet. I tre av dessa ärenden (VN 2021-11, VN 2021-12 och VN 2021-15), som avsåg överklagande av val till kyrkofullmäktige, biföll nämnden överklagandet. I fyra ärenden avlog nämnden överklagandet

(VN 2021-6, VN 2021-7, VN 2021-10 och VN 2021-13), och i de resterande tre ärendena skrev nämnden av ärendet från fortsatt handläggning (VN 2021-5 och VN 2021-9) respektive avvisade överklagandet (VN 2021-8).

Ett ärende avsåg överklagande av val av ledamöter och ersättare i ett domkapitel (VN 2021-16). Nämnden avslog överklagandet. Slutligen avsåg ett ärende (VN 2021-14) en inbjudan att lämna synpunkter på promemorian Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer.

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen får anses kvarstå även under 2021, som var ett valår.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2021 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 5 oktober 2022

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Josefine Lindstedt Nelsson, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Inga-Lill Röhr, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Håkan Widepalm, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Solveig Oskarsson, Roberth Krantz, Sebastian Ekeröth Claussen, Victor Ramström, Johanna Öhman, Roger Larsson, Anna-Karin Andersson, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Ann-Marie Strömberg och Maria Andersson.

Biskoparna Karin Johannesson och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.